

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

(ΔΕΣ, ΒΣΑΣ, ΑΔΙΣΠΟ)

ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η εξέλιξη των επιχειρήσεων σταθεροποίησης: Από την IFOR (Βοσνία) στην MINUSMA (Μάλι)»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΜΠΕΛΛΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ

Θεσσαλονίκη, 2020

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Παναγιώτης Κωνσταντινίδης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΥΕ ΤΟΥ ΟΗΕ	6
Η έκθεση «Brahimi» και η στροφή σε πιο «δυναμικές» Επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης	6
Η Δεξιότητα της Προστασίας των Αμάχων (POC) και οι Αρχές «Kigali»	7
Ευθύνη για Προστασία (R2P)	9
Από την Οικοδόμηση του Κράτους στη Σταθεροποίηση	10
HIPPO 2014 (High Level Independent Panel on UN Peace Operations)	10
Η Έκθεση «Cruz»	12
Action for Peacekeeping (A4P)	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΠΕΔΙΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΕΥΕ	15
Ισορροπία Δυνάμεων	16
Εθνικισμός	16
Σύγκρουση πολιτισμών	17
Δημογραφικά Στοιχεία	17
Αδυναμία Διακυβέρνησης	17
Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι	18
Προπαγάνδα	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	19
Αριθμός επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης	19
Αριθμός προσωπικού σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις	19
Μεγαλύτερες επιχειρήσεις και πιο σημαντικοί τομείς αποστολής	20
Οι Μεγαλύτεροι χορηγοί στρατευμάτων	22
Κίνδυνοι για το προσωπικό που έχει αναπτυχθεί	23
Κόστος επιχειρήσεων	25
Επέκταση των εντολών	26
Εντολή για χρήση βίας	27
Δογματικές και Εννοιολογικές εξελίξεις	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΟΓΜΑΤΑ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	30
ΗΠΑ	30
Ηνωμένο Βασίλειο	37
Γαλλία	40
Αυστραλία	41

Καναδάς	44
Ρωσική Ομοσπονδία	45
Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΝΑΛΥΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΥΕ ΠΟΥ ΣΥΝΕΒΑΛΑΝ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΕΧΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥΣ	56
UN Protection Force (UNPROFOR) και NATO-Led Implementation Force (IFOR)	56
Σύνοψη Διαμορφωθείσας κατάστασης	56
Ψήφισμα εξουσιοδότησης 743 του Σ.Α (1992–1995).....	57
United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of Congo (MONUSCO).....	58
Σύνοψη Διαμορφωθείσας κατάστασης	58
Ψήφισμα εξουσιοδότησης 1925 του Σ.Α (2010–σήμερα).	59
United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali (MINUSMA) ..	61
Σύνοψη Διαμορφωθείσας κατάστασης	61
Ψήφισμα εξουσιοδότησης 2100 του Σ.Α (2013–σήμερα).....	63
United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in the Central African Republic (MINUSCA)	64
Σύνοψη Διαμορφωθείσας κατάστασης	64
Ψήφισμα εξουσιοδότησης 2149 του Σ.Α (2014–σήμερα).....	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	66
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	73

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις εξελίσσονται συνεχώς και προσαρμόζονται στις προκλήσεις των νέων περιβαλλόντων ασφάλειας. Η εξέλιξη, ωστόσο, δεν είναι ούτε απλή ούτε γραμμική. Η έννοια της διατήρησης της ειρήνης από την πρώτη ανάπτυξη ειρηνευτικών δυνάμεων το 1956, έχει αλλάξει. Αρχικά, οι επιχειρήσεις αναφερόντουσαν στην παρέμβαση μιας ουδέτερης δύναμης μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών σε μια σύγκρουση, τη διακοπή των εχθροπραξιών, την υποστήριξη της κατάπαυσης του πυρός ή την επίβλεψη της εφαρμογής μιας ειρηνευτικής συμφωνίας. Η παραδοσιακή όμως μορφή ειρηνευτικών επιχειρήσεων, ως μηχανισμός αποκατάστασης της ειρήνης, απέχει πολύ από το να χαρακτηριστεί ξεπερασμένος, καθόσον η ιδέα υλοποίησης – σχεδίασης τους εξελίσσεται συνεχώς, ως συνέπεια των αλλαγών στο διεθνές περιβάλλον ειρήνης και ασφάλειας.

Από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου (1989), στις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης έχει επέλθει ουσιαστική μεταμόρφωση. Οι σύγχρονες ειρηνευτικές επιχειρήσεις είναι πλέον πολυδιάστατες, πολύπλευρες και πολυλειτουργικές. Μετέχουν σε αυτές πλέον στρατιωτικές, αστυνομικές και πολιτικές δυνάμεις που συχνά αναπτύσσονται σε εχθρικές εμπόλεμες συνθήκες όπου δεν υφίσταται ειρήνη. Εμπλέκεται επίσης μια σειρά από οργανισμούς, μεταξύ των οποίων ο ΟΗΕ, οι περιφερειακές οργανώσεις, ΜΚΟ και άλλοι μη κρατικοί φορείς. Τέλος, ενσωματώνουν πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά ή / και πολιτιστικά στοιχεία, καθώς και στοιχεία στρατιωτικής ασφάλειας και καλύπτουν πλήθος καθηκόντων, μεταξύ των οποίων η παρακολούθηση, η αποκατάσταση της ειρήνης, η προστασία των πολιτών, η ασφάλεια της ορθής διακυβέρνησης, του κράτους δικαίου, των ανθρώπινων δικαιωμάτων, της ανθρωπιστικής βοήθειας και της διενέργειας εκλογών. Με τα χρόνια οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις έχουν υποχρεωθεί να αλλάξουν και να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες με ένα άνευ προηγουμένου ρυθμό, αποκαλούνται δε πλέον, «σύνθετες ειρηνευτικές επιχειρήσεις» (Pearson Peacekeeping Centre 2008).

Ως σύνθετες ειρηνευτικές επιχειρήσεις ορίζονται αυτές, που περιλαμβάνουν το εύρος των μη πολεμικών επιχειρήσεων όπως της διατήρησης και επιβολής της ειρήνης, της ανοικοδόμησης και της σταθεροποίησης της περιοχής, στις οποίες

δραστηριοποιούνται όλοι οι προαναφερθέντες οργανισμοί και δυνάμεις. Με τον όρο ειρηνευτικές αποστολές σύμφωνα με το Εγχειρίδιο FM3-07¹ του Αμερικανικού Στρατού εννοείται μια πολυεθνική και συντονισμένη μεταξύ των κρατικών υπηρεσιών αντιμετώπιση κρίσεων και περιορισμένες επιχειρήσεις έκτακτης ανάγκης, που περιβάλλουν όλα τα μέσα εθνικής εξουσίας με στρατιωτικές αποστολές. Σκοπός των επιχειρήσεων αυτών είναι ο περιορισμός των κρίσεων - συγκρούσεων, η αποκατάσταση της ειρήνης και διαμόρφωση του περιβάλλοντος για την υποστήριξη της συμφιλίωσης, την ανοικοδόμησης ενός κράτους και τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μία νόμιμη διακυβέρνηση. Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις περιλαμβάνουν τις επιχειρήσεις διατήρησης ,επιβολής της ειρήνης, ανοικοδόμησης, καθώς και τις προσπάθειες για την πρόληψη των συγκρούσεων (HEADQUARTERS, DEPARTMENT OF THE ARMY 2003).

Όλες οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν τη βασική πρόκληση της δημιουργίας ενός ασφαλούς περιβάλλοντος και αποκλίνουν μόνο στον τρόπο, με τον οποίο επιζητείται και επιτυγχάνεται αυτή η ασφάλεια. Οι τρέχουσες προσεγγίσεις διαχείρισης της πολυπλοκότητας στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις, στις διεθνείς σχέσεις, είναι δύο. Η πρώτη αναγνωρίζει το γεγονός, ότι οι ειρηνευτικές παρεμβάσεις πρέπει να περιλαμβάνουν το σύνολο των απαιτούμενων επιχειρήσεων, με σκοπό μία μακροπρόθεσμη και πολύ πιο ολοκληρωμένη και αποτελεσματική ανταπόκριση στο πρόβλημα. Πράγματι, είναι πλέον προφανές, ότι μια επιχείρηση, η οποία χρησιμοποιεί μόνο στρατιωτικά μέσα, προσφέρει μία μερική λύση μέσω της παροδικής «διατήρησης της ειρήνης» και δεν εμβαθύνει για την αντιμετώπιση των υποκείμενων αιτιών των συγκρούσεων και την επίτευξη μίας βιώσιμης λύσης. Η δεύτερη προσέγγιση αφορά την συνεχή μεταβολή της φύσης του προβλήματος και της απαίτησης προσαρμογής των ειρηνευτικών παρεμβάσεων στις νέες προκλήσεις. Η μεγάλη πρόκληση σήμερα είναι αυτή της σταθεροποίησης και της ανοικοδόμησης των αδύναμων ή αποτυχημένων κρατών, που συχνά στερούνται σαφώς καθορισμένης κοινωνικής και θεσμικής υποδομής μαστίζονται δε από εσωτερικές συγκρούσεις ,στις οποίες ο άμαχος πληθυσμός είναι ο πιθανότερος στόχος.

---

¹ Joint Chiefs of Staff (CJCS), *Stability Operations and Support Operations* (Washington, DC, CJCS, 03 August 2016)

Η μεγαλύτερη πολυπλοκότητα έγκειται στην προσπάθεια οριοθέτησης των γκρίζων γραμμών μεταξύ των επιχειρήσεων διατήρησης και επιβολής της ειρήνης και των πολεμικών συγκρούσεων, καθώς η διεθνής ευθύνη για την προστασία όσων πλήττονται από βίαιες συγκρούσεις έχει οδηγήσει στην ανάγκη ανάληψης όλο και πιο ισχυρών και επεμβατικών ειρηνευτικών αποστολών, από τη Διεθνή Κοινότητα. Οι σκόπιμες και στοχευμένες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η αύξηση των αμάχων στις σύγχρονες συγκρούσεις οδήγησε στη θέσπιση ενός νέου πλαισίου δράσης για την προστασία των πολιτών με το ψήφισμα 1674 του Συμβουλίου Ασφαλείας (ΣΑ) το 2006. Αποτέλεσμα του ψηφίσματος είναι η ενσωμάτωση στις εντολές του Σ.Α και των κανόνων για την προστασία των πολιτών στο βαθμό που επιτρέπεται από τις δυνατότητες μιας ειρηνευτικής δύναμης. Ο προβληματισμός δεν αφορά στη διαφορά μεταξύ της διατήρησης της ειρήνης και την αποκατάσταση της ειρήνης, αλλά αφορά στη διαφορά μεταξύ της αποκατάστασης της ειρήνης και των επιχειρήσεων σταθεροποίησης. Παρατηρώντας την ιδέα ενεργείας των επιχειρήσεων κατά της τρομοκρατίας διαπιστώνουμε ότι δεν απέχει πολύ από τις τάσεις των εντολών των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, που περιλαμβάνουν και την υποχρέωση της προστασίας των αμάχων, καθώς και για τις δύο απαιτείται ισχυρή στρατιωτική δράση και παρουσία. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις τόσο του ΟΗΕ στην Σιέρα Λεόνε, τη ΛΔΚ και στην Αϊτή και οι επιχειρήσεις ανοικοδόμησης στο Αφγανιστάν και το Ιράκ που περιλάμβαναν σαφής επιχειρησιακές πτυχές αντιτρομοκρατικών επιχειρήσεων (UN, Peacekeeping Operations Principles and Guidelines 2008).

Η διατήρηση της ειρήνης είναι το αποτέλεσμα της αντίφασης μεταξύ της απόρριψης του πολέμου και της ανάγκης να διατηρηθεί η ειρήνη με τη βία. Εξακολουθώντας να βασίζονται στην ιδέα της συγκατάθεσης των μερών - μια ιδέα που είχε χάσει μέρος της βαρύτητάς της στα τέλη του εικοστού αιώνα – οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τον όρο στιβαρότητα για να ορίσουν την ανησυχία των καρτών για την ασφάλεια, είτε των μελών τους, που συμμετέχουν σε αυτές, ή του τοπικού πληθυσμού που καλούνται να προστατέψουν. Όταν απειλείται η ασφάλεια αυτών, οι ειρηνευτικές δυνάμεις είναι υποχρεωμένες να προχωρήσουν πέρα από μία αποκλειστικά αμυντική στάση σε επιθετικές ενέργειες τοπικού χαρακτήρα, οι οποίες δεν μπορούν να νομιμοποιηθούν από την έννοια

της αυτοάμυνας και μόνο, στην οποία η (καθαρά αμυντική) χρήση βίας βασίστηκε στο παρελθόν. Αποτελεί δηλαδή μέρος της αποστολής και της εντολής ,που δίνεται από την Διεθνή Κοινότητα κατά την έναρξη και ανάπτυξη των ειρηνευτικών αποστολών.

Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος βασίζεται στην ιδέα της αποτροπής του πολέμου, δεν προβλέπει την ιδέα της διατήρησης της ειρήνης. Οι Επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης γεννήθηκαν στα διάκενα του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Το περίφημο αστείο είναι ότι η διατήρηση της ειρήνης επιτρέπεται βάσει του κεφαλαίου "6½" του Χάρτη - στα μισά του δρόμου μεταξύ των διαδικασιών συμβιβασμού του Συμβουλίου Ασφαλείας και των διαδικασιών του για την ανάπτυξη ένοπλης δύναμης. Οι ΕΥΕ² ήταν περιορισμένες και προοριζόταν ως μια προσωρινή ρύθμιση, μια ένοπλη δύναμη παρατήρησης σχεδιασμένη να αποθαρρύνει αντιπάλους από την παραβίαση της κατάπαυσης του πυρός ή της ειρηνευτικής συμφωνίας. Στα κεφάλαια VI και VII, του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών προβλέπονται οι πολιτικές και στρατιωτικές διαδικασίες επίλυσης των συγκρούσεων . Η ιδέα ήταν σχετικά απλή: ήτοι δημιουργία των μέσων για διάλογο (Κεφάλαιο VI) και, εάν η κατάσταση γίνεται απειλητική για τη διεθνή ειρήνη, ανάληψη στρατιωτικής δράσης (Κεφάλαιο VII). Η διατύπωση της δεύτερης επιλογής δεν αποκλείει την πρώτη και αντίστροφα. Υποστηρίζεται συνήθως, ότι ο Ψυχρός Πόλεμος εμπόδισε την ανάπτυξη διαδικασιών και μηχανισμών ,που προβλέπονται στο Κεφάλαιο VII, αλλά είναι πιο ακριβές να πούμε ότι κυριαρχούσε ο φόβος του πολέμου, ένας φόβος που αυξάνεται από τη διάδοση των πυρηνικών όπλων, ο οποίος εξηγεί γιατί ήταν αδύνατη αρχικά η εφαρμογή των διατάξεων του κεφαλαίου VII. Δεδομένου ότι δεν μπορούσε να εφαρμόσει το Κεφάλαιο VII όπως προορίζεται, το Συμβούλιο Ασφαλείας, υποστηριζόμενο ενεργά από τον Γενικό γραμματέα, χρησιμοποίησε τις εξουσίες που απονέμονται από τον χάρτη, αλλά μόνο στο πνεύμα του Κεφαλαίου VI: χρήση βίας στην υπηρεσία της διαπραγμάτευσης, μίας πολιτικής λύσης, ως μέσο επίλυσης των συγκρούσεων. Τα πρώτα βήματα ήταν διστακτικά και αφορούσαν μόνο την αποστολή στρατιωτικών παρατηρητών. Τότε έγινε σαφές, ότι έπρεπε να είναι προστατευμένοι και πως θα ήταν χρήσιμο, εάν ειρηνευτικές δυνάμεις παρεμβάλλονταν μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών σε μια σύγκρουση. Η επιτυχία

---

² Επιχειρήσεις Υποστήριξης Ειρήνης

των αποστολών εξαρτάτο από την υπόθεση, ότι οι εμπόλεμες πλευρές θα σεβόταν τις δεσμεύσεις τους και θα μπορούσαν λίγο πολύ να ελέγξουν τις δυνάμεις τους στην περίπτωση που οι συγκρούσεις αφορούσαν εθνικούς στρατούς. Από το 1990 και μετά, η αποσύνθεση ορισμένων κρατών και η διαφυγή τους από την επιρροή των μεγάλων δυνάμεων υπονόμισαν μια βασική προϋπόθεση της διατήρησης της ειρήνης, όπως η συνέπεια και η αποτελεσματικότητα των δεσμεύσεων που αναλάμβαναν τα εμπλεκόμενα μέρη σε μια σύγκρουση. Η προστασία των παρατηρητών και η ανάπτυξη των ειρηνευτικών στρατευμάτων απαιτούσαν την εκπαίδευση τους στην αναλογική άσκηση βίας και παροχή των απαραίτητων μέσων για την υποστήριξη της χρήσης αυτής, γεγονός που δημιούργησε αρκετές δυσκολίες κατά την ανάπτυξη των πρώτων αποστολών των ειρηνευτικών στρατιωτικών δυνάμεων. Πέραν των δυσκολιών αυτών, έγινε αργότερα ξεκάθαρο ότι υπήρχε ένα δογματικό κενό, το οποίο οδήγησε στην έκθεση «Brahimi». Η έκθεση δεν επιδίωκε να εκθέσει ένα δόγμα, που δεν ήταν ακόμη ώριμο, και έξυπνα περιορίστηκε να θέσει μια σειρά ερωτήσεων σχετικά με τον ρόλο του Συμβουλίου Ασφαλείας ως προς την υποστήριξη των αναπτυσσόμενων ειρηνευτικών δυνάμεων, την σπιβαρότητα τους ως προς την χρήση βίας και τους κανόνες εμπλοκής που αποδεσμεύονται σε κάθε περίπτωση. Μέσω του ελέγχου της πολιτικής διαδικασίας, το ΣΑ μπόρεσε να αποφύγει αυτά τα ερωτήματα και η συζήτηση επικεντρώθηκε στον τρόπο, με τον οποίο οι επιχειρήσεις του ΟΗΕ γίνονταν όλο και πιο πολυδιάστατες με την εμπλοκή πολιτικών, κυβερνητικών, μη κυβερνητικών οργανισμών και αστυνομικών δυνάμεων, (Ruth Wedgwood 2001) (Wedgwood, Ruth 1995) (Patrice Sartre 2011).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΥΕ ΤΟΥ ΟΗΕ

Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και το μεταβαλλόμενο παγκόσμιο περιβάλλον ασφάλειας οδήγησαν σε μια ταχεία εξέλιξη των ΕΥΕ του ΟΗΕ, τόσο σε πρακτικό επίπεδο όσο και σε δογματικό επίπεδο. Οι πιο σημαντικές αλλαγές περιλαμβάνουν πιο ισχυρές, επεμβατικές επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης, χαλάρωση των μέχρι τότε ιερών αρχών της διεθνούς νομικής κυριαρχίας, προκειμένου να εξασφαλιστεί η βέλτιστη προστασία των πολιτών από τα κράτη τους, καθώς και μία αυξημένη εστίαση στην προστασία των συμμετεχόντων δυνάμεων του ΟΗΕ στο πεδίο. Αυτές οι νέες προκλήσεις και ευθύνες των συμμετεχόντων κρατών στις ΕΥΕ των Ηνωμένων Εθνών (ΗΕ) αποκαλύπτουν τις αδυναμίες και τις ελλείψεις σε εξοπλισμό των αναπτυσσόμενων ανά τον κόσμο δυνάμεων να ανταποκριθούν στις νέες διαμορφούμενες καταστάσεις, γεγονός που μας οδηγεί σε μία ρεαλιστική αναθεώρηση των προσδοκιών και των ορίων αυτών των επιχειρήσεων (Zürcher, Christoph 2019).

Η έκθεση «Brahimi» και η στροφή σε πιο «δυναμικές» Επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης

Η πρώτη και ίσως η πιο σημαντική δογματική εξέλιξη προέκυψε με τη λεγόμενη έκθεση Brahimi. Στα τέλη της δεκαετίας του 1990 έλαβαν χώρα μερικές από τις πιο οδυνηρές αποτυχίες στις ΕΥΕ του ΟΗΕ. Στη Σομαλία, η επιχείρηση επιβολής της ειρήνης απέτυχε, στη Ρουάντα ο ΟΗΕ δεν κατάφερε να αποτρέψει τη γενοκτονία, ενώ στη Βοσνία ομοίως δεν κατέστη δυνατή η προστασία των αμάχων από την φρικτή κακοποίηση και κακομεταχείριση. Αποτέλεσμα των αποτυχιών αυτών ήταν το 2000, ο Γενικός Γραμματέας Κόφι Ανάν να διορίσει μια ομάδα εμπειρογνομόνων, προκειμένου να αξιολογηθούν οι αδυναμίες του υπάρχοντος συστήματος ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Η συνταχθείσα έκθεση αξιολόγησης έμεινε γνωστή ως «Έκθεση Brahimi», από το όνομα του προέδρου της επιτροπής Lakhdar Brahimi. Η ομάδα σημείωσε ότι για να είναι αποτελεσματικές, οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ, πρέπει να διαθέτουν κατάλληλους πόρους και εξοπλισμό και να λειτουργούν υπό σαφείς, αξιόπιστες και επιτεύξιμες εντολές. Ειδικότερα, η έκθεση εισήγαγε την έννοια των «δυναμικών» επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης. Σύμφωνα με την έννοια αυτή οι δυνάμεις που αναπτύσσονται στο πλαίσιο οποιασδήποτε ειρηνευτικής

αποστολής πρέπει να είναι ικανές να εξασφαλίσουν την αυτοπροστασία τους, την προστασία τυχόν άλλων τμημάτων της αποστολής καθώς και την επίτευξη της εντολής της αποστολής τους, κάνοντας χρήση δυναμικών κανόνων εμπλοκής, εναντίον εκείνων που παραβιάζουν τις δεσμεύσεις τους για την ειρηνευτική συμφωνία. Μέχρι το 2009, η έννοια των «δυναμικών Επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης» αναπτύχθηκε περαιτέρω και έφτασε σε μια δογματική διατύπωση στην έκθεση του Τμήματος Ειρηνευτικών Αποστολών των ΗΕ, που όριζε τις «Δυναμικές ΕΥΕ» ως μία πολιτική και επιχειρησιακή στρατηγική, που σηματοδοτεί την πρόθεση των κρατών μελών του ΟΗΕ να εκτελέσουν την εντολή του ΣΑ αποτρέποντας οποιαδήποτε απειλή και αντίσταση εμφανιστεί κατά την διάρκειά της. Κάνοντας ρητή αναφορά στην υπεράσπιση της εντολής και στην προστασία των αμάχων με χρήση βίας, ο ΟΗΕ απομακρύνθηκε από το αρχικό δόγμα, που καθόριζε τις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης κυρίως ως μεσολαβητικές δραστηριότητες, βασισμένες στην αμεροληψία και τη μη χρήση βίας, με εξαίρεση το δικαίωμα της αυτοάμυνας. Οι ΕΥΕ του ΟΗΕ, που ξεκίνησαν μετά το 2000 υιοθέτησαν μία πιο ισχυρή και δυναμική στάση με πιο επεμβατικές εντολές. Σε αντίθεση με τις παλαιότερες αποστολές, ειρηνευτικές δυνάμεις τοποθετήθηκαν επίσης και σε μέρη όπου η βίαιη σύγκρουση ήταν ακόμη σε εξέλιξη και επομένως δεν υπήρχε ειρήνη. Η δογματική καινοτομία που προκλήθηκε από την έκθεση «Brahimi» είχε δύο μόνιμες συνέπειες. Η πρώτη ήταν ότι έθεσε τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ σε μια τροχιά όπου τα συχνά συγκεχυμένα όρια μεταξύ της χρήσης βίας σε τακτικό επίπεδο (για την προστασία της εντολή του ΟΗΕ και των πολιτών), διασταυρώνονται με αυτά της χρήση βίας σε επιχειρησιακό επίπεδο, για την ενίσχυση της ειρήνης. Η δεύτερη ήταν, ότι έθεσε το θέμα της προστασίας των αμάχων με τη χρήση βίας στην πρώτη γραμμή των πρακτικών και των δογμάτων του ΟΗΕ (Lakhdar Brahimi 2000).

Η Δεξιότητα της Προστασίας των Αμάχων (POC³) και οι Αρχές «Kigali»

Η προστασία των πολιτών, με «όλα τα απαραίτητα μέσα», έγινε μια βασική πτυχή των ΕΥΕ του ΟΗΕ και αποτέλεσε κεντρική αποστολή σε πολλές από τις νέες του εντολές. Κατά την τελευταία δεκαετία, το Συμβούλιο Ασφαλείας ανέθεσε

---

³ Protection of Civilians

ρητά σε δέκα ειρηνευτικές αποστολές⁴ του ΟΗΕ τη λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της βίας, για την προστασία των πολιτών από επικείμενη απειλή σωματικής βίας. Ενώ υπάρχει μια αυξανόμενη αναγνώριση μεταξύ των μελών του ΟΗΕ ότι η προστασία των αμάχων βρίσκεται στον πυρήνα των αποστολών οικοδόμησης της ειρήνης του ΟΗΕ, η εμπειρία, από το Νότιο Σουδάν, το Νταρφούρ, την ΚΑΔ⁵, την Ακτή Ελεφαντοστού, το Κονγκό και το Μάλι, έδειξε ότι ο στόχος αυτός δεν επιτυγχάνεται τις περισσότερες φορές. Ακόμα και οι σχετικά μεγάλες ειρηνευτικές επιχειρήσεις με ισχυρές εντολές δεν είναι πάντα σε θέση να παρέχουν προστασία σε εύθραυστα κράτη όπου πλήθος βίαιων παραγόντων, τόσο κρατικών όσο και μη κρατικών, απειλούν την ασφάλεια των αμάχων (Zürcher, Christoph 2019).

Ειδικότερα, τα διδάγματα από το Νότιο Σουδάν έδειξαν ότι ακόμη και όταν ο ΟΗΕ είναι σε θέση να προσφέρει καταφύγιο σε εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες, τα προβλήματα παραμένουν. Μέχρι το 2016, περίπου 186.000 πολίτες αναζήτησαν την προστασία της UNMISS⁶ στο εσωτερικό των στρατοπέδων φιλοξενίας προσφύγων που προστατεύονται από τον ΟΗΕ (POC⁷) και προσέλευσαν το μεγαλύτερο μέρος της διαθέσιμης ανθρωπιστικής βοήθειας, δημιουργώντας έτσι περισσότερα κίνητρα για τους πολίτες να μεταναστεύσουν σε αυτά. Η δυσκολία να διασφαλιστεί η εσωτερική ασφάλεια μέσα σε αυτά τα στρατόπεδα, τα οποία παρέμειναν ευάλωτα σε εξωτερικές απειλές, καθώς και οι λοιπές προκλήσεις λειτουργίας τους, αποτέλεσαν αντικείμενο διαλόγου στα Ηνωμένα Έθνη που οδήγησε το 2015 στην έκδοση και εφαρμογή της νέας πολιτικής για την προστασία των αμάχων στο τακτικό πεδίο, κατά τις ΕΥΕ. Η πολιτική αυτή προσδιόρισε τρία επίπεδα προστατευτικών δράσεων: ήτοι προστασία μέσω της δέσμευσης και του διαλόγου (1^η βαθμίδα), η παροχή φυσικής προστασίας που περιλαμβάνει μια σειρά από στρατιωτικά καθήκοντα (2^η βαθμίδα) και υποστήριξη της δημιουργίας ενός προστατευτικού περιβάλλοντος (3^η βαθμίδα). Σε μια παράλληλη διαδικασία, πολλά κράτη μέλη, με πρωτοβουλία της Ρουάντα και την υποστήριξη των ΗΠΑ και της Ολλανδίας, ηγήθηκαν μιας νέας συμφωνίας

---

⁴ Αποστολή του ΟΗΕ στη Σιέρα Λεόνε, στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (MONUC), στη Λιβερία στο Μπουρούντι, στην Αϊτή, στην Ακτή d'Ivoire, στο Σουδάν, στο Λίβανο, στο Νταρφούρ, και η αποστολή του ΟΗΕ στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία και το Τσαντ.

⁵ Κεντρο Αφρικανική Δημοκρατία

⁶ UNITED NATIONS MISSION IN SOUTH SUDAN

⁷ Protection of Civilians (POC) sites

για τα POC που έγινε γνωστή ως αρχές «Kigali» και εγκρίθηκε τον Μάιο του 2016. Οι αρχές περιλαμβάνουν μια ισχυρή δέσμευση να «είναι έτοιμοι να χρησιμοποιήσουν βία για την προστασία των αμάχων» και «να μην διστάσουν να αναλάβουν δράση για την προστασία των αμάχων». Οι αρχές έχουν υιοθετηθεί από 44 κράτη μέλη – συμπεριλαμβανομένων και ορισμένων χωρών με μεγάλες οικονομικές συνεισφορές στον ΟΗΕ όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Αυστραλία, η Γαλλία και άλλα ευρωπαϊκά κράτη μέλη — και μερικές από τις μεγαλύτερες χώρες που συνεισφέρουν στρατεύματα, όπως το Μπαγκλαντές, η Μπουρκίνα Φάσο και η Γκάνα. Ωστόσο, η Κίνα και η Ρωσία, που αποτελούν τα δύο από τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, καθώς και η αναδυόμενη δύναμη Ινδία, εξακολουθούν να απουσιάζουν από την λίστα αυτών που υπέγραψαν, όπως και η Αιθιοπία που είναι επί του παρόντος ένας από τους μεγαλύτερους συνεργάτες του ΟΗΕ, ως προς την συνεισφορά δυνάμεων (United Nations Department of Peace Operations 2019) (U.S. Institute of Peace 2016).

Ευθύνη για Προστασία (R2P⁸)

Μια άλλη σημαντική δογματική καινοτομία που αναπτύχθηκε παράλληλα με την «στιβαρή» διατήρηση της ειρήνης και την προστασία πολιτών είναι η «Ευθύνη για προστασία» (R2P). Η R2P πρότεινε δύο βασικές αρχές. Η πρώτη είναι, ότι κάθε κράτος έχει την ευθύνη να προστατεύσει τους δικούς του ανθρώπους και η δεύτερη είναι ότι, εάν ένα κράτος είναι ανίκανο ή απρόθυμο να εκπληρώσει αυτήν την ευθύνη, τότε τα άλλα κράτη έχουν την ευθύνη να παρέμβουν. Αυτές οι δύο αρχές καθιέρωσαν την προστασία του ανθρώπου ως μία βασική υποχρέωση ενός κυρίαρχου κράτους, ενώ η έλλειψη θέλησης ή η έλλειψη ικανότητας ανταπόκρισης των κρατών σε αυτήν την υποχρέωση θα μπορούσε να οδηγήσει σε ξένη παρέμβαση, γεγονός που οδηγεί σε απώλεια της εθνικής τους κυριαρχίας. Η R2P ήταν επομένως μια μάλλον επαναστατική ερμηνεία των δύο θεμελιωδών αρχών του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, αυτών της κρατικής κυριαρχίας και της μη παρέμβασης. Η Διεθνής Επιτροπή Παρέμβασης και Κρατικής Κυριαρχίας (ICISS⁹) διατύπωσε για πρώτη φορά την R2P σε μία αμφιλεγόμενη αναφορά το 2001, που προκάλεσε μεγάλη συζήτηση. Η πιο αμφισβητούμενη πρόταση ήταν, ότι η R2P θα

⁸ Responsibility to Protect

⁹ International Commission on Intervention and State Sovereignty

μπορούσε επίσης να επικαλεσθεί από τη Γενική Συνέλευση ή έναν περιφερειακό οργανισμό, που θα μπορούσε στη συνέχεια να ενεργήσει, σύμφωνα με το Κεφάλαιο VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, και χωρίς την έγκριση του ΣΑ σε περίπτωση ασυμφωνίας. Οι αρχές R2P επαναλήφθηκαν στη συνέχεια το 2005 στην έκθεση του Γενικού Γραμματέα με τίτλο, «Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All¹⁰», ενώ εγκρίθηκαν τελικά στην παγκόσμια σύνοδο του ΟΗΕ την ίδια χρονιά, από τα κράτη μέλη του ΟΗΕ, επιβεβαιώνοντας την ευθύνη τους να προστατεύσουν τους δικούς τους πληθυσμούς από γενοκτονία, εγκλήματα πολέμου, εθνοκάθαρση και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, και αποδεχόμενα μια συλλογική ευθύνη για αλληλοβοήθεια τήρησης αυτής της δέσμευσης (United Nations General Assembly 2005) (United Nations General Assembly, World Summit Outcome, 2005).

Από την Οικοδόμηση του Κράτους στη Σταθεροποίηση

Πολλές από τις πιο φιλόδοξες αποστολές των Ηνωμένων Εθνών ξεκίνησαν γύρω στα τέλη της χιλιετίας με στόχο την αποκατάσταση της ειρήνης και την πλήρη ανασυγκρότηση των κρατών. Υπό το φως των μη αναμενομένων αποτελεσμάτων σε ορισμένες από της αποστολές, όπως για παράδειγμα στο Κοσσυφοπέδιο και το Αφγανιστάν, ο όρος «σταθεροποίηση» άρχισε να αντικαθιστά τον όρο της «κρατικής ανοικοδόμησης». Ο ΟΗΕ δεν έχει ακόμη προσδιορίσει με ακρίβεια τον όρο «σταθεροποίηση», οπότε στερείται σαφούς δογματικής έκφρασης. Ωστόσο, χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει αποστολές που αναπτύσσονται μέσα σε εμπόλεμες ζώνες με ενεργές συνεχιζόμενες εχθροπραξίες, όπου πιθανώς θα απαιτηθεί η χρήση βίας και ισχυρής δύναμης από τις δυνάμεις του ΟΗΕ για την προστασία των πολιτών. Την παρούσα περίοδο υπάρχουν τρεις αποστολές που αναφέρονται ρητά ως αποστολές σταθεροποίηση, η MONUSCO (DRC, 2010), η MINUSMA (Μάλι, 2013) και η MINUSCA (CAR, 2014) (UN, Peacekeeping Operations Principles and Guidelines 2008).

HIPPO 2014 (High Level Independent Panel on UN Peace Operations)

Όλες οι ανωτέρω έννοιες, της «δυναμικής» διατήρησης της ειρήνης, R2P, της προστασίας των πολιτών και της σταθεροποίησης επιφέρουν αυξημένες

---

¹⁰ United Nations General Assembly, *In larger freedom: towards development, security and human rights for all*, A/59/2005 (N.Y: United Nations, 21 March 2005)

φιλοδοξίες και επίσης αυξημένα βάρη για τις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης του ΟΗΕ. Τα αποτελέσματα των επιχειρήσεων στις περιοχές ανάπτυξης, συχνά ήταν περιορισμένα και περισσότερο μετριοπαθή από ότι αναμενόταν καθώς, παρά το μέγεθός τους και την ισχυρή εντολή του ΣΑ, σπάνια κατάφεραν να επιτύχουν τους στόχους τους. Το 2014 λόγω του αυξανόμενου χάσματος μεταξύ των υψηλών φιλοδοξιών και προσδοκιών, από την μία πλευρά και των περιορισμένων πόρων και αυξανόμενων επικίνδυνων συνθηκών στις περιοχές ανάπτυξης από την άλλη, ο Γενικός Γραμματέας Μπαν Κι-μουν διόρισε τη λεγόμενη Ανεξάρτητη Ομάδα Υψηλού Επιπέδου για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις του ΟΗΕ (HIPPO), προκειμένου να επανεξεταστεί η μεταβαλλόμενη φύση του περιβάλλοντος των ειρηνευτικών, οι εξελισσόμενες εντολές του Συμβουλίου Ασφαλείας σχετικά με τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις και το θέμα της προστασίας των αμάχων. Η HIPPO δημοσίευσε την έκθεσή της τον Ιούνιο του 2015. Η έκθεση HIPPO προσπάθησε να συμβάλει στην καλύτερη διαχείριση των προσδοκιών, σύμφωνα με την οποία παρατηρήθηκε μία αύξηση των πολύ αισιόδοξων προσδοκιών σχετικά με την ικανότητα των EYE του ΟΗΕ να προστατεύουν τους πολίτες σε όλο και πιο επικίνδυνα περιβάλλοντα. Η έκθεση τόνισε επίσης ότι οι ισχυρές στρατιωτικές στρατηγικές, πρέπει να συνοδεύονται από άοπλες στρατηγικές και ότι οι ειρηνευτικές εντολές πρέπει να συνδέονται ρητά με πολιτικές λύσεις.

Η έκθεση προτρέπει την αποδοχή των παρακάτω τεσσάρων απαιτούμενων ουσιαστικών αλλαγών :

Την υπεροχή της πολιτικής: «Η διαρκής ειρήνη επιτυγχάνεται όχι μέσω στρατιωτικών και τεχνικών δεσμεύσεων, αλλά μέσω πολιτικών λύσεων. Οι πολιτικές λύσεις πρέπει πάντα να καθοδηγούν το σχεδιασμό και την ανάπτυξη ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ. »

Την προσαρμογή των EYE του ΟΗΕ στο νέο πλαίσιο, που θα περιλαμβάνει ευελιξία στην χρήση όλου του φάσματος των αποστολών.

Την ανάπτυξη μιας ισχυρότερης, πιο περιεκτικής εταιρικής σχέσης μεταξύ της ειρήνης και της ασφάλειας για να ανταποκριθεί στις πιο δύσκολες κρίσεις του αύριο.

Τέλος, η έκθεση καλεί τη Γραμματεία του ΟΗΕ να επικεντρωθεί περισσότερο στο πεδίο ανάπτυξης των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, προκειμένου να γίνουν πιο ανθρωποκεντρικές

Ενώ και οι τέσσερις αλλαγές είναι σημαντικές, η πρόταση υπέρ της πολιτικής υπεροχής, για μια μη παρεμβατική, προσεκτική προσέγγιση στην οικοδόμηση της ειρήνης με μεγάλο περιθώριο για πολιτικές διαπραγματεύσεις και η αντίθεση στις ισχυρές εντολές αποτελούν κατά πολλούς την πιο σημαντική συμβολή της έκθεσης HIPPO στην διαμόρφωση των EYE (High Level Independent Panel on UN Peace Operations 2015).

Η Έκθεση «Cruz»

Η επόμενη συμβολή στη δογματική καινοτομία των EYE προέρχεται από μια έκθεση με τίτλο «Improving Security of United Nations Peacekeepers: We Need to Change the Way We Are Doing Business» με συγγραφέα τον στρατηγό dos Santos Cruz, η οποία συνήθως αναφέρεται ως έκθεση Cruz. Η έκθεση Cruz σκοπεύει να εξετάσει ένα βασικό ερώτημα: ήτοι γιατί τα Ηνωμένα Έθνη είχαν τόσα πολλά θύματα που προκλήθηκαν από πράξεις βίας τα τελευταία χρόνια, και τι πρέπει να γίνει προκειμένου να μειωθεί ο αριθμός των θυμάτων. Η έκθεση καλεί τον ΟΗΕ να προσαρμοστεί σε μια νέα πραγματικότητα: Το μπλε κράνος και η σημαία των Ηνωμένων Εθνών δεν προσφέρουν πλέον «φυσική» προστασία. Στις περιοχές ανάπτυξης των ειρηνευτικών δυνάμεων δραστηριοποιούνται πλέον ένοπλες ομάδες, τρομοκράτες, οργανωμένο έγκλημα και συμμορίες, με αποτέλεσμα να υφίσταται σε αυτές εγκληματική, πολιτική εκμετάλλευση και άλλες απειλές. Η εποχή της διατήρησης της ειρήνης τύπου «Κεφαλαίου VI» έχει οριστικά τελειώσει. Εάν τα Ηνωμένα Έθνη και οι χώρες που διαθέτουν δυνάμεις δεν αλλάξουν τη νοοτροπία τους, δεν πάρουν ρίσκα και δεν δείξουν προθυμία να αντιμετωπίσουν αυτές τις νέες προκλήσεις θα εμπλέξουν συνειδητά τα στρατεύματά τους σε ένα επικίνδυνο και απρόβλεπτο περιβάλλον. Η έκθεση σημειώνει επίσης ότι, «οι ελλείψεις στην εκπαίδευση, τον εξοπλισμό και τις επιδόσεις των εμπλεκόμενων ειρηνευτικών δυνάμεων» συνέβαλαν στην αύξηση των θανάτων και συνηγόρησαν υπέρ της αλλαγής στάσης και νοοτροπίας, της βελτίωσης της ικανότητας και της χρήσης μαζικών, ταχυκίνητων και αξιόπιστων δυνάμεων κρούσης. Σύμφωνα με την έκθεση, «οι εχθρικές δυνάμεις δεν

καταλαβαίνουν άλλη γλώσσα εκτός από τη βία». Για να αποτρέψουν και να αποक्रούσουν τις επιθέσεις και για να νικήσουν τους επιτιθέμενους, τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει να είναι ισχυρά και να μην φοβούνται να κάνουν χρήση βίας όταν κρίνεται απαραίτητο. Οι ηγεσίες και η στρατιωτική ιεραρχία πολλών κρατών παρέμειναν επιφυλακτικοί ως προς την χρήση δύναμης αδυνατώντας να κατανοήσουν, ότι η επίδειξη δύναμης ενεργούσε αποτρεπτικά, στην ασφάλεια του ένοπλου και πολιτικού ειρηνευτικού τους προσωπικού (Zürcher, Christoph 2019).

Η έκθεση υποστηρίζει επίσης ότι οι χώρες που παρέχουν στρατεύματα δεν πρέπει πλέον να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν με τους δικούς τους εθνικούς κανόνες εμπλοκής, οι οποίοι μπορεί να είναι πιο περιοριστικοί από τους αντίστοιχους της αποστολής και ότι πρέπει ο ΟΗΕ να διατηρεί το δικαίωμα να μην δέχεται τμήματα τα οποία δεν έχουν την σωστή εκπαίδευση. Και οι δύο συστάσεις, παρά το γεγονός ότι είναι προαπαιτούμενες σε ένα τακτικό επίπεδο, είναι πολύ δύσκολο να βρουν ανταπόκριση και να εφαρμοστούν δεδομένου, ότι οι ανάγκες για διάθεση δυνάμεων από τα κράτη μέλη είναι μεγάλες και καλύπτονται με δυσκολία. Η έκθεση «Cruz» είναι σχετικά πρόσφατη και μένει να δούμε αν τα κράτη μέλη που διαθέτουν στρατεύματα για την στελέχωση των ΕΥΕ ανταποκριθούν στις βασικές της συστάσεις (Lieutenant General (Retired) Carlos Alberto dos Santos 2017).

Action for Peacekeeping (A4P)

Το Action for Peacekeeping είναι μια πρόσφατη (2018) πρωτοβουλία του Γενικού Γραμματέα για την ανανέωση της δέσμευσης των κρατών μελών στη συλλογική δέσμευση για τις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης του ΟΗΕ. Είναι μια άσκηση κινητοποίησης της δέσμευσης και εξασφάλισης σε μια εποχή που οι κίνδυνοι και τα κόστη των ΕΥΕ του ΟΗΕ, όπως αυτή στο Μάλι, μείωσαν την διάθεση των μελών για συμμετοχή σε Επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης. Ταυτόχρονα, είναι επίσης μια προσπάθεια επαναπροσδιορισμού της πολιτικής των ΕΥΕ, η οποίες έχουν πλέον μεγάλο αποτύπωμα στις χώρες ανάπτυξης και είναι περισσότερο στρατιωτικοποιημένες. Στα τέλη του 2018, ο Γενικός Γραμματέας κυκλοφόρησε τη «Διακήρυξη κοινών δεσμεύσεων για τις ειρηνευτικές

επιχειρήσεις των Ηνωμένων Εθνών»¹¹, το οποίο και αποτελεί το βασικό κείμενο για το A4P. Έως τον Δεκέμβριο του 2018, 151 χώρες είχαν εγκρίνει τη Διακήρυξη, η οποία περιλαμβάνει πολλά από τα θέματα και τα διδάγματα, που έθεσε τόσο η έκθεση HIPPO όσο και η έκθεση Cruz. Η Διακήρυξη επαναλαμβάνει, ένα από τα σημαντικά θέματα του HIPPO, την «υπεροχή της πολιτικής στην επίλυση των συγκρούσεων και τον υποστηρικτικό ρόλο των ειρηνευτικών επιχειρήσεων σε αυτή» και επιβεβαιώνει επίσης τις βασικές αρχές των επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης, όπως την συγκατάθεση των μερών, την αμεροληψία και τη μη χρήση βίας, εκτός από τις περιπτώσεις της αυτοάμυνας και της υπεράσπισης της εντολής. Δεσμεύει τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας στο να επιδιώκουν σαφή, εστιασμένη, και επιτεύξιμη εντολή σε αντίθεση με τις μέχρι τότε υπερβολικά περίπλοκες, φιλόδοξες και ανέφικτες στην πράξη εντολές. Η δήλωση περιέχει επίσης μια σαφή δέσμευση για την προστασία των πολιτών (POC), αλλά η πρωταρχική ευθύνη για αυτό βαρύνει τα κράτη υποδοχής. Όσον αφορά την έκθεση «Cruz», η διακήρυξη τονίζει την ανάγκη να αντιμετωπιστεί η αύξηση των θανάτων των ειρηνευτικών δυνάμεων και η ενίσχυση της ασφάλειά τους. Επίσης, καλεί τα κράτη μέλη να τιμήσουν τη δέσμευσή τους να παρέχουν καλά εκπαιδευμένο και καλά εξοπλισμένο ένστολο προσωπικό και ζητεί από τις χώρες που συνεισφέρουν στρατεύματα να μην επιβάλουν περιορισμούς σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας των στρατευμάτων τους. Τέλος, η διακήρυξη προτρέπει και δεσμεύει τα κράτη μέλη να βελτιώσουν τις στρατηγικές επικοινωνίες και επαφές με τους τοπικούς πληθυσμούς, στις περιοχές όπου αναπτύσσονται οι δυνάμεις τους, προκειμένου να ενισχυθεί η κατανόηση των ειρηνευτικών αποστολών και των εντολών τους (Jake Sherman 2019) (UN, Initiative on Action for Peacekeeping, 2018).

---

¹¹ United Nations Peacekeeping, “Action for Peacekeeping.”

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΠΕΔΙΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΕΥΕ

Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, η συζήτηση για τους «νέους πολέμους» επικεντρώθηκε στα χαρακτηριστικά και τις κινητήριες δυνάμεις πίσω από τις ένοπλες συγκρούσεις. Σύμφωνα με τη διατριβή των «νέων πολέμων», τα όρια διακρίνονται όλο και περισσότερο μεταξύ κρατικών και μη κρατικών φορέων, οι οποίοι συνδέονται με πολλούς τρόπους και χρησιμοποιούν εθνικές ή θρησκευτικές ταυτότητες, παρά πολιτικές ιδεολογίες, για να κινητοποιηθούν. Επιπλέον, ο ανοιχτός πόλεμος είναι αρκετά σπάνιος και η βία στοχεύει κυρίως τους πολίτες. Οι «νέοι πόλεμοι» δεν χρηματοδοτούνται πλέον κυρίως από κρατικά χρήματα αλλά από «ιδιωτικές» πηγές, όπως λεηλασίες, απαγωγές ή λαθρεμπόριο πετρελαίου, διαμαντιών, ναρκωτικών και άλλων αντικειμένων. Ανεξάρτητα από το πώς ταξινομούνται οι ένοπλες συγκρούσεις, η συζήτηση για την ιδιωτικοποίηση της βίας και της οικονομίας των ενδοκρατικών πολέμων έστρεψε την προσοχή στη λογική της πρόκλησης των ενεργειών βίαιων παραγόντων. Οι σχετικές έρευνες αποδίδουν συνήθως ένα από τα δύο κίνητρα στα (μη-κρατικά) αντιμαχόμενα μέρη για λόγους οικονομικούς πολιτικούς, θρησκευτικούς ή εθνοτικούς, ενώ ταυτόχρονα επισημαίνουν τη σημασία των ταυτοτήτων των ομάδων σε σχέση με τις πολιτικές και οικονομικές ανισότητες για την κινητοποίηση της βίας. Επιπλέον, οι οικονομικοί πόλεμοι δεν έχουν απλώς αντίκτυπο στο κράτος, αλλά μπορούν επίσης να αποσταθεροποιήσουν τη γύρω περιοχή από τους διεθνικούς δεσμούς τους στο λαθρεμπόριο, το οργανωμένο έγκλημα και άλλους παρόμοιους παράγοντες. Η σχέση μεταξύ των μεταβαλλόμενων πολέμων και της αδυναμίας ή αποτυχίας των κρατών είναι μια άλλη πτυχή. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 έφεραν στο προσκήνιο τους κινδύνους για τη διεθνή ασφάλεια, που συνδέονται με τα αποτυχημένα κράτη. Οι διεθνικές παράνομες δραστηριότητες, ιδίως εκείνες που συνδέονται με το οργανωμένο έγκλημα, θεωρούνταν όλο και περισσότερο απειλές για την ασφάλεια. Δεν είναι τυχαίο ότι στη στρατηγική της ΕΕ για την ασφάλεια του 2003 αναφέρονται ως βασικές απειλές (παράλληλα με τη διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής), η τρομοκρατία, οι περιφερειακές συγκρούσεις, τα αποτυχημένα κράτη και το συνδεδεμένο με αυτά οργανωμένο έγκλημα. Η πολυπλοκότητα των ένοπλων συγκρούσεων κατά την τελευταία δεκαετία προέρχεται κυρίως από αυτήν την αλληλεπίδραση. Όπως δείχνει η

έκθεση του ΟΟΣΑ για τα ευάλωτα κράτη του 2016, μπορούν να γίνουν συνδέσεις μεταξύ των διαστάσεων της ευθραυστότητας των κρατών αυτών και της έξαρσης της βίας. Το τρέχον στρατηγικό περιβάλλον είναι περίπλοκο, δυναμικό και αβέβαιο (US DoD 2006) (Pearson Peacekeeping Centre 2008).

Οι τάσεις δείχνουν ότι οι απαιτήσεις για τη διεξαγωγή επιχειρήσεων τον 21ο αιώνα θα είναι μεγαλύτερες από ποτέ. Οι στρατιωτικές δυνάμεις θα κληθούν να αποτρέψουν την κλιμάκωση των συγκρούσεων και να ανταποκριθούν σε όλο και περισσότερες διεθνείς ή εμφύλιες κρίσεις ή καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που επηρεάζουν σημαντικά τις διεθνείς ισορροπίες και τη διεθνή ασφάλεια. Η ανάλυση των τρεχουσών τάσεων μπορεί να μας βοηθήσει να περιγράψουμε τη σύγχρονη κατάσταση και να σχεδιάσουμε -προετοιμάσουμε κατάλληλα τις επιχειρήσεις σταθεροποίησης και υποστήριξης των περιοχών που εμφανίζουν τα παρακάτω στοιχεία αστάθειας – αποσταθεροποίησης (US DEPARTMENT OF DEFENSE, JOINT OPERATING CONCEPT 2010) (HEADQUARTERS, DEPARTMENT OF THE ARMY 2003).

Ισορροπία Δυνάμεων

Τα κράτη θα συνεχίσουν να είναι η πρωταρχική πολιτική οντότητα για το προβλέψιμο μέλλον. Ωστόσο, η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης αλλάζει τη φύση των διακρατικών σχέσεων καθώς οι σχέσεις μεταξύ κρατικών και μη κρατικών φορέων, πολυεθνικών και διεθνών οργανισμών γίνονται όλο και πιο δημοφιλείς και προσιτές. Η αλλαγή και η αστάθεια των ισορροπιών ισχύος στην περιοχή των Βαλκανίων, της Μέσης Ανατολής, της Αφρικής και της Ασίας επηρεάζουν την διεθνή ασφάλεια και αποτελούν απειλή για τα συμφέροντα των μεγάλων χωρών.

Εθνικισμός

Ορισμένες μορφές εθνικισμού μπορούν να προκαλέσουν διεθνείς και ενδοκρατικές συγκρούσεις. Τα εθνικιστικά κινήματα προκύπτουν από την πεποίθηση, ότι τα έθνη ωφελούνται από την ανεξάρτητη δράση παρά από την συλλογική, δίνουν δε έμφαση στους εθνικούς παρά στους διεθνείς στόχους. Υπάρχουν πολλές πηγές εθνικιστικής ταυτότητας, συμπεριλαμβανομένων των εθνοτικών, των θρησκευτικών, των φυλετικών και των ιστορικών ή εδαφικών, οι

οποίες και αντικαθιστούν τις ιδεολογικά βασισμένες ταυτότητες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτές οι κινήσεις συνδέονται στενά με εγκληματικές οργανώσεις που δύναται να προκαλέσουν περιφερειακές συγκρούσεις καθώς ένα έθνος ή ομάδα, επιδιώκει να επεκτείνει την εξουσία του σε γειτονικές ομάδες ή εδάφη.

Σύγκρουση πολιτισμών

Μερίδα του μη-δυτικού κόσμου απορρίπτει τη δυτική πολιτική και τις δυτικές πολιτιστικές αξίες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, καθεστώτα που χρησιμοποιούν δυτικές πολιτικές μορφές διακυβέρνησης δέχονται επιθέσεις από εθνικές, θρησκευτικές και εθνικιστικές ομάδες που επιδιώκουν να αποδείξουν ή να αποκαταστήσουν την ταυτότητά τους. Όσο τα εθνικιστικά ή θρησκευτικά αυτά κινήματα ανταγωνίζονται τα δυτικά πρότυπα διακυβέρνησης, η αστάθεια στις εν λόγω περιοχές μπορεί να αυξηθεί και να επηρεάσει όχι μόνο τα δυτικά συμφέροντα στο εσωτερικό των κρατών αυτών, αλλά συχνά επεκτείνονται εκτός των συνόρων απειλώντας και τα συμφέροντα των περιφερειακών κρατών.

Δημογραφικά Στοιχεία

Η αύξηση του πληθυσμού, ιδίως στον λιγότερο ανεπτυγμένο κόσμο, είναι υπεύθυνη για την εξάντληση των πόρων και την καταπόνηση των κοινωνικών δομών των επηρεαζόμενων κρατών. Επειδή το μεγάλο μέρος της παγκόσμιας αύξησης του πληθυσμού συμβαίνει σε περιοχές που πλήττονται από φυσικές καταστροφές και μαστίζονται από την πείνα, τα γεγονότα αυτά μπορούν να προκαλέσουν μαζικές μεταναστεύσεις και επιδείνωση των ανθρωπιστικών συνθηκών διαβίωσης του τοπικού πληθυσμού.

Αδυναμία Διακυβέρνησης

Η ικανότητα των κυβερνήσεων να κυβερνούν αποτελεσματικά διαβρώνεται όλο και σε μεγαλύτερο βαθμό. Ενώ η παγκόσμια οικονομία μπορεί να στηρίξει τις οικονομικές πολιτικές των αδύναμων κρατών, ορισμένες κυβερνήσεις δεν καταφέρνουν να εξασφαλίσουν την απαραίτητη οικονομική σταθερότητα και ασφάλεια για τον πληθυσμό τους. Οι ανώριμες κυβερνητικές υποδομές στις αναπτυσσόμενες δημοκρατίες μπορούν να προκαλέσουν την αδυναμία εκπλήρωσης των προσδοκιών των πολιτών τους, που συχνά οδηγούν σε

σύγκρουση. Η ανεπιτυχής επανεκκίνηση των οικονομιών και των προγραμμάτων δημοσιονομικής επανένταξης, σε συνδυασμό με την ευρεία διαθεσιμότητα όπλων, έχουν συμβάλει στην αύξηση του εγκλήματος σε καταστάσεις κρίσης και την οργανωμένη προσπάθεια εκμετάλλευσης τέτοιων καταστάσεων για την ανατροπή των κρατικών θεσμών σε πολλές περιοχές του κόσμου (UK Department for International Development 2011).

Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι

Οι συνθήκες, που ενέχουν σοβαρούς περιβαλλοντικούς κινδύνους μπορεί να προκαλέσουν μελλοντική αστάθεια. Οι φυσικές καταστροφές, η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του υπάρχοντος φυσικού περιβάλλοντος μπορεί να καταστρέψει μια τοπική οικονομία και να γίνει ενδεχομένως αιτία για σύγκρουση λόγω περιορισμένων πόρων και της ύπαρξης μεγάλου πληθυσμού. Οι ανθρωπογενείς κρίσεις μπορεί να προκαλούν επίσης ένταση. Η διασυνοριακή ρύπανση θα προκαλέσει ένταση, τόσο εντός των περιφερειών όσο και μεταξύ των ανεπτυγμένων και λιγότερο ανεπτυγμένων εθνών. Επιπροσθέτως, ζητήματα ασφάλειας ή ελέγχου πυρηνικών ή χημικών εγκαταστάσεων μπορεί να προκαλέσουν στρατιωτικές επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν σχεδιαστεί για να ασφαλίζουν τόσο όπλα όσο και εγκαταστάσεις, για περιβαλλοντικούς και πολιτικούς λόγους.

Προπαγάνδα

Τόσο οι κυβερνήσεις όσο και οι μη κρατικοί φορείς χρησιμοποιούν την προπαγάνδα ως μέσο για να προκαλέσουν την ευαισθητοποίηση και να επηρεάσουν τις απόψεις ενός ακροατήριου που αποτελεί στόχο. Η αυξημένη πρόσβαση του κοινού σε πληροφορίες και η αυξημένη ικανότητα διαφόρων ομάδων να χειραγωγούν τα μέσα ενημέρωσης προκαλούν την κυριαρχία των αρχών των μεγάλων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι τάσεις στα στοιχεία ,που παρουσιάζονται παρακάτω αφορούν εξελίξεις σχετικές με τον αριθμό των επιχειρήσεων, τον αριθμό του προσωπικού που έχει αναπτυχθεί, τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις και τις πιο σημαντικές περιοχές αποστολής, τους μεγαλύτερους συντελεστές στρατευμάτων και τους κινδύνους για το προσωπικό που αναπτύσσεται, καθώς και άλλες τάσεις που επηρεάζουν το μέλλον των ειρηνευτικών αποστολών (Netherlands Institute of International Relations Clingendael 2015) (smit, ferrari and van der lijn 2020).

Αριθμός επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης

Ο αριθμός των πολυμερών ειρηνευτικών επιχειρήσεων, ήταν κατά μέσο όρο περίπου 50 με 60 το χρόνο, την τελευταία δεκαετία. Ένας σημαντικός αριθμός πραγματοποιήθηκε από περιφερειακούς οργανισμούς όπως η ΕΕ, η Αφρικανική Ένωση, η ECOWAS το ΝΑΤΟ και ο ΟΑΣΕ. Ως μεμονωμένος οργανισμός, ο ΟΗΕ χειρίστηκε τον μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων, ενώ ο αριθμός των επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης μειώθηκε ελάχιστα τα τελευταία χρόνια. Συνολικά, 61 επιχειρήσεις ειρήνευσης ήταν ενεργές το 2019 ήτοι μία παραπάνω από το 2018. Ο ΟΗΕ ήταν πάντα ο οργανισμός με τις περισσότερες επιχειρήσεις στον τομέα. Το 2019, οι αποστολές του ΟΗΕ¹² αντιπροσώπευαν 26 από το σύνολο των 61 επιχειρήσεων (42%), της ΕΕ αντιπροσώπευαν 17 από το σύνολο των 61 (27 %) και του ΟΑΣΕ 16 από τις 61 (26%).

Αριθμός προσωπικού σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις

Ο αριθμός του προσωπικού, στρατευμάτων, στρατιωτικών παρατηρητών, αστυνομικών και άλλο πολιτικό προσωπικό, που αναπτύχθηκε σε επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης αυξήθηκε απότομα το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 2000, ως αποτέλεσμα της επιχείρησης στο Αφγανιστάν. Ο αριθμός αυτός άρχισε να μειώνεται το 2010 και ιδιαίτερα από το 2011, ως αποτέλεσμα της σταδιακής απόσυρσης της Διεθνούς Δύναμης Βοήθειας για την Ασφάλεια (ISAF). Ο αριθμός του προσωπικού, που χρησιμοποιήθηκε σε επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης

¹² https://www.sipri.org/sites/default/files/2020-06/mpo20_fill.pdf

στις 31 Δεκεμβρίου 2019, ανερχόταν περίπου σε 150.000, αριθμός που είχε μειωθεί και πάλι από το 2015 που ανερχόταν τότε περίπου σε 160.000.

Είναι εντυπωσιακό ότι, εάν δεν ληφθεί υπόψη η ISAF, ο συνολικός αριθμός του προσωπικού που χρησιμοποιήθηκε, ο οποίος μειώθηκε ελαφρώς μετά το 2008, άρχισε να αυξάνεται αργά το 2012 σε 131.590. Αυτός ο αριθμός αυξήθηκε ταχύτερα το 2013, κυρίως ως αποτέλεσμα νέων επιχειρήσεων στο Μάλι και την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία και την επέκταση των υπαρχουσών επιχειρήσεων στην Αφρική, όπως η αποστολή σταθεροποίησης του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (MONUSCO). Αν και το NATO ήταν ο οργανισμός με τον υψηλότερο αριθμό προσωπικού στον τομέα αυτό το 2012 (107.186 ή 46%), ο ΟΗΕ πήρε ξανά το προβάδισμα σε αυτό τον τομέα από το 2013. Τα δεδομένα δείχνουν ότι ο αριθμός του προσωπικού σε πολυμερείς ειρηνευτικές επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένου του στρατιωτικού, της αστυνομίας και του διεθνούς μη στρατιωτικού προσωπικού - μειώθηκε κατά 4,8% από τις 31 Δεκεμβρίου 2018 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2019, ενώ οι 10 μεγαλύτερες επιχειρήσεις είτε διατηρούσαν παρόμοιο αριθμό προσωπικού είτε μειώθηκε σε μέγεθος κατά τη διάρκεια του 2019 (smit, ferrari και van der lijn 2020).

Μεγαλύτερες επιχειρήσεις και πιο σημαντικοί τομείς αποστολής

Οι επιχειρήσεις πολλαπλών εθνικών δυνάμεων - Ιράκ (MNF-I¹³) και ISAF ήταν μακράν οι μεγαλύτερες τα τελευταία χρόνια. Επομένως, είχαν σημαντική επιρροή τόσο στα στοιχεία όσο και στις αντιλήψεις σχετικά με τις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης. Το 2019 η AMISOM¹⁴ με 20.370 μέλη, η UNMISS¹⁵ με 17.656 και η RSM¹⁶ με 16.705 μέλη αποτελούν τις τρεις μεγαλύτερες ειρηνευτικές αποστολές. Συνολικά, το 2020 είναι σε εξέλιξη οκτώ ειρηνευτικές επιχειρήσεις που

---

¹³ Multi-National Force – Iraq

¹⁴ African Union Mission in Somalia

¹⁵ United Nations Mission in South Sudan

¹⁶ RESOLUTE SUPPORT MISSION : μια μη-πολεμική αποστολή για την εκπαίδευση, συμβουλή και βοήθεια των Αφγανικών δυνάμεων και θεσμών ασφαλείας της Χώρας. Ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2015, μετά την ολοκλήρωση της αποστολής της Διεθνούς Δύναμης Βοήθειας για την Ασφάλεια (ISAF) τον Δεκέμβριο του 2014, όταν η ευθύνη για την ασφάλεια στο Αφγανιστάν μεταβιβάστηκε στις Αφγανικές εθνικές δυνάμεις άμυνας και ασφαλείας.

περιλάμβαναν την ανάπτυξη πάνω από 10.000 άτομα, πέντε ηγούνται από τον ΟΗΕ, μία από το ΝΑΤΟ, μία από την ΑΕ και μία από την (LCBC)¹⁷.

Στο τέλος του Ψυχρού Πολέμου, η Ευρώπη έγινε μια περιοχή στην οποία πραγματοποιήθηκαν συνήθως μικρότερες ειρηνευτικές επιχειρήσεις, ο αριθμός των οποίων μειώθηκε τα τελευταία δέκα χρόνια. Στη Μέση Ανατολή ο αριθμός των επιχειρήσεων παρέμεινε σχετικά σταθερός, ενώ στην Αφρικανική Ήπειρο ο αριθμός των επιχειρήσεων, που είχε ήδη δει απότομη αύξηση στη δεκαετία του 1990, σημείωσε μία περαιτέρω αύξηση κατά την ίδια περίοδο. Η αύξηση του αριθμού των Αφρικανικών επιχειρήσεων ήταν εμφανής κατά τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα, να καταστεί η Αφρική, η πιο σημαντική περιοχή αποστολής, ως προς τον αριθμό ειρηνευτικών επιχειρήσεων από το 2010, ακολουθούμενη από την Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή (Υπό Σαχάρια Αφρική 27 αποστολές, Ευρώπη 21 αποστολές και Μέση Ανατολή-Βόρεια Αφρική 15 αποστολές) (Netherlands Institute of International Relations Clingendael 2015)

Λόγω του εξαιρετικού μεγέθους των επιχειρήσεων MNF-I και ISAF, οι αριθμοί σχετικά με το αναπτυσσόμενο προσωπικό είναι διαφορετικοί όταν παρατηρούνται σε όρους περιοχής. Μέχρι το 2009, όπου έληξε η επιχείρηση στο Ιράκ η Μέση Ανατολή είχε την δεσπόζουσα θέση σε αριθμό συμμετέχοντος ειρηνευτικού προσωπικού, ενώ στη συνέχεια μέχρι και το 2013 τα πρωτεία είχε η Κεντρική και Νότια Ασία. Από το 2014 μέχρι και σήμερα η Αφρική αποτελεί την σημαντικότερη περιοχή ενδιαφέροντος και ανάπτυξης των ειρηνευτικών δυνάμεων. Το 2020 στην Αφρική βρίσκονταν ανεπτυγμένα 113.785 άτομα, στην Ασία – Ωκεανία 17.135, στην Ευρώπη 7.830, στην Μέση Ανατολή 15.132 και στην Αμερική 275 άτομα, στο πλαίσιο των ενεργών ειρηνευτικών αποστολών.

Οι τάσεις σχετικά με τον αριθμό των ΕΥΕ πιθανότατα θα συνεχιστούν στο μέλλον. Η Αφρική θα συνεχίσει να έχει τον υψηλότερο αριθμό επιχειρήσεων, ο αριθμός των επιχειρήσεων στην Ευρώπη θα μειωθεί περαιτέρω και θα υπάρξουν λιγότερες επιχειρήσεις στη Μέση Ανατολή από ό, τι στην Αφρική, ακόμη και αν ο αριθμός των επιχειρήσεων στη Μέση Ανατολή μπορεί να αυξηθεί. Οι τάσεις φαίνεται να συνεχίζονται επειδή, όπως δείχνει το φάσμα των συγκρούσεων, η Αφρική είναι η ήπειρος στην οποία θα υπάρξει μόνιμη και πιθανώς αυξανόμενη

---

¹⁷ Lake Chad Basin Commission

αστάθεια, ιδιαίτερα στη Βόρεια Αφρική, το Σαχέλ και το Κέρασ της Αφρικής. Επομένως, θα υπάρχει μόνιμη ανάγκη σταθεροποίησης σε αυτές τις περιοχές. Η Αφρική είναι επίσης η ήπειρος που έχει τις περισσότερες ευκαιρίες για ανάληψη ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Είναι πιο δύσκολο να προσδιοριστεί η τάση σε σχέση με το προσωπικό, καθώς μπορεί να αλλάξει ως αποτέλεσμα μιας μόνο επιχείρησης. Με βάση την τρέχουσα κατάσταση, ωστόσο, αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω ο αριθμός του προσωπικού που αναπτύσσεται στην Αφρική, ενώ ο αριθμός του προσωπικού που αναπτύσσεται στην Κεντρική και Νότια Ασία αναμένεται να μειωθεί. Στη περιοχή της Μέσης Ανατολής – Βόρειας Αφρικής οι δύο νέες αποστολές το 2019 αύξησαν το συμμετέχον προσωπικό στην περιοχή, ενώ μία πιθανή ανάπτυξη δυνάμεων στην περιοχή της Συρίας θα αύξανε κατά πολύ το διεθνές ενδιαφέρον για την περιοχή (Gowan and Gleason, UN Peacekeeping: The Next Five Years 2012).

Οι Μεγαλύτεροι χορηγοί στρατευμάτων

Οι συνεισφορές προσωπικού των χωρών της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής στις επιχειρήσεις του ΟΗΕ έχουν μειωθεί απότομα από τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Εάν ληφθεί υπόψη η ISAF, οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι αυτές που συνεισφέρουν τον μεγαλύτερο αριθμό στρατευμάτων σε ειρηνευτικές αποστολές για πολλά χρόνια. Όταν η ISAF βρισκόταν στο αποκορύφωμά της, διάφορες ευρωπαϊκές χώρες ήταν μεταξύ των δέκα κορυφαίων χορηγών ειρηνευτικών στρατευμάτων. Το 2012, μόνο δύο ευρωπαϊκές χώρες ήταν στις δέκα πρώτες, δηλαδή το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία. Αν και ο αριθμός των ευρωπαϊκών στρατευμάτων στο Αφγανιστάν μειώθηκε περαιτέρω το 2013, η Γαλλία επέστρεψε στους δέκα πρώτους στη θέση της Ιταλίας. Αυτό ήταν το αποτέλεσμα της Γαλλικής Επιχείρησης Σερβάλ (2013-2014) στο Μάλι και της Επιχείρησης Sangaris (2013-2016) στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία. Εάν εξαιρεθεί η ISAF, οι χώρες της Νοτίου Ασίας και της Αφρικής βρίσκονταν στην κορυφή της λίστας που συνεισέφεραν τις δυνάμεις. Για το έτος 2019-2020 η Αιθιοπία (10.726), οι ΗΠΑ (9.145), η Ουγκάντα (6.391), το Μπαγκλαντές (5.773) και η Ινδία (5.321) ήταν οι χώρες που συνεισέφεραν στρατιωτικές δυνάμεις, ενώ όσον αφορά την συνεισφορά αστυνομικών δυνάμεων σε ΕΥΕ οι πέντε πρώτες χώρες είναι, η Σενεγάλη (1.204), η Ρουάντα (1.049), η Αίγυπτος (825), το Μπαγκλαντές (650) και το Τόγκο (621). Όλες οι χώρες που βρίσκονται στην

πρώτη δεκάδα συνεισφέρουν το μερίδιο των στρατευμάτων στις αποστολές του ΟΗΕ (smit, ferrari and van der lijn 2020).

Ως αποτέλεσμα του μειούμενου αριθμού των ευρωπαϊκών στρατευμάτων, που αναπτύσσονται σε αποστολές, υπάρχει ένα ευρωπαϊκό και αμερικανικό απόθεμα στρατευμάτων που δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν και δεδομένου του τρέχοντος οικονομικού κλίματος, ενδέχεται να υποστούν περικοπές. Κατά συνέπεια, προκειμένου να διατηρηθεί η νομιμότητα των ενόπλων δυνάμεων, ενδέχεται να υπάρχει μεγαλύτερη προθυμία για χρήση μέρους αυτού του αποθεματικού για νέες επιχειρήσεις σε περιοχές, στις οποίες διακυβεύονται δυτικά συμφέροντα. Λαμβάνοντας υπόψη το φάσμα των συγκρούσεων, που προαναφέρονται, προφανείς περιοχές από αυτή την άποψη είναι το Σαχέλ, η Μέση Ανατολή και η Σομαλία. Δεδομένου, ότι οι επεμβάσεις του NATO μεγάλης κλίμακας είναι λιγότερο πιθανές στις αναφερόμενες περιοχές, η πιθανότητα είναι ότι τέτοιες επιχειρήσεις θα πραγματοποιηθούν υπό την αιγίδα της ΕΕ, ad hoc συνασπισμούς ή, πιθανότατα ακόμη, του ΟΗΕ (smit, ferrari και van der lijn 2020).

Κίνδυνοι για το προσωπικό που έχει αναπτυχθεί

Σε αντίθεση με ό, τι θεωρείται συχνά, ο αριθμός των θυμάτων καταδεικνύει ότι η Αφρική δεν είναι η πιο επικίνδυνη ήπειρος για την ανάπτυξη στρατευμάτων. Τα στοιχεία δείχνουν ότι τα τελευταία χρόνια ο κίνδυνος θανάτων ήταν σημαντικά υψηλότερος στη Μέση Ανατολή και στην Κεντρική και Νότια Ασία. Η πιθανότητα θανάτων ήταν επίσης ελαφρώς υψηλότερη στη Βόρεια και τη Νότια Αμερική. Η ISAF και η MNF-I συμμετείχαν περισσότερο σε επιχειρήσεις μάχης, από τις άλλες αποστολές διατήρησης της ειρήνης. Παρ' όλα αυτά, ακόμη και αν δεν ληφθεί υπόψη καμία από αυτές τις επιχειρήσεις, η Κεντρική και Νότια Ασία και η Αμερικανική ήπειρος, παραμένουν πιο επικίνδυνες από την Αφρική.

Το 2019 υπήρξαν 102 θάνατοι μεταξύ του προσωπικού των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ. Οι θάνατοι αυξήθηκαν κατά τρεις σε σχέση με τους αντίστοιχους το 2018, αλλά παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία. Οι θάνατοι το 2019 περιλάμβαναν 28 εχθρικούς θανάτους, ήτοι έναν περισσότερο σε σχέση με το 2018. Το ένστολο προσωπικό αντιπροσώπευε 65 από τους 102 θανάτους και 23 από τους 28 εχθρικούς

θανάτους. Αυτό αντιστοιχεί σε ποσοστό 0,8 θανάτων και 0,3 εχθρικών θανάτων ανά 1000 ένστολους, φίλιους και εχθρούς αντίστοιχα. Αυτές οι ετήσιες τιμές είναι παρόμοιες με αυτές που καταγράφηκαν στο 2018. Από το 2013 τα ετήσια εχθρικά ποσοστά θανάτων στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ παρέμειναν σχετικά σταθερά, αλλά σε υψηλότερα επίπεδα από ό,τι στην περίοδο του 2000. Αυτά τα υψηλότερα επίπεδα εξηγούνται κυρίως από την καθιέρωση της MINUSMA το 2013. Η MINUSMA αποτελεί, από τότε που καθιερώθηκε, την πιο θανατηφόρα ειρηνευτική επιχείρηση του ΟΗΕ. Από τους 23 θανάτους μεταξύ ένστολου προσωπικού το 2019, 22 ήταν μέλη της MINUSMA και 16 από αυτούς οφείλονταν σε τέσσερις διαφορετικές επιθέσεις (smit, ferrari και van der lijn 2020).

Φαίνεται ότι παράγοντες διαφορετικοί, από την περιοχή στην οποία αναπτύσσεται το ειρηνευτικό προσωπικό, διαδραματίζουν πολύ μεγαλύτερο ρόλο στον καθορισμό του πόσο επικίνδυνη είναι μια επιχείρηση. Αυτοί οι παράγοντες περιλαμβάνουν:

1. Τη φύση της αποστολής. Ο πιο αποφασιστικός παράγοντας, όσον αφορά τον κίνδυνο για το προσωπικό που αναπτύσσεται, είναι ο βαθμός στον οποίο οι μαχητικές επιχειρήσεις αποτελούν μέρος της συνολικής αποστολής. Αυτή είναι η διαφορά μεταξύ των αποστολών ISAF και MNF - I και εξηγεί επίσης γιατί υπήρξαν τόσα πολλά θύματα στην AMISOM τα τελευταία χρόνια. Ο αριθμός των θυμάτων είναι πολύ χαμηλότερος στις επιχειρήσεις, που βασίζονται σε ειρηνευτική συμφωνία ή υποστηρίζονται σαφώς από τον τοπικό πληθυσμό και τα αντιμαχόμενα μέρη.

2. Το πλαίσιο της αποστολής. Οι αριθμοί των θυμάτων είναι αναλογικά χαμηλότεροι σε περιοχές αποστολής που χαρακτηρίζονται από σταθερότητα ή συγκρούσεις χαμηλής έντασης. Αυτό πιθανώς εξηγεί τα χαμηλά στοιχεία για τις αποστολές του ΟΑΣΕ και της ΕΕ.

3. Τα μέτρα ασφάλειας και προστασίας. Τα λιγότερο αυστηρά μέτρα ασφαλείας των πολιτικών και ειρηνευτικών αποστολών του ΟΗΕ πιθανώς εξηγούν, γιατί αυτές οι επιχειρήσεις ήταν πιο επικίνδυνες από τις κανονικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ.

Η αποστολή του ΟΗΕ στο Μάλι εξακολουθεί να είναι η πιο θανατηφόρα. Από την ίδρυσή της το 2013, η MINUSMA γνώρισε σχετικά υψηλό αριθμό εχθρικών θανάτων μεταξύ του προσωπικού της. Ωστόσο, οι περισσότερες άλλες ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ εμφανίζουν σχετικά λίγους εχθρικούς θανάτους. Στην πραγματικότητα, η MINUSMA ξεχωρίζει λόγω των στενών δεσμών της με τις διεθνείς αντιτρομοκρατικές στρατηγικές στο Σαχέλ. Άλλες επιχειρήσεις παραμένουν πιο κοντά στις παραδοσιακές αρχές της διατήρησης της ειρήνης, όπως η αμεροληψία, η συγκατάθεση των μερών και η μη χρήση βίας εκτός από την αυτοάμυνα και, ως εκ τούτου, αντιμετωπίζουν λιγότερο βίαιη αντίσταση. Υπήρξαν 28 θάνατοι προσωπικού, που οφείλονται σε κακόβουλες ενέργειες στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ το 2019, ήτοι ένας περισσότερο από το προηγούμενο έτος. Από αυτούς τους εχθρικούς θανάτους, 23 αφορούσαν ένστολο προσωπικό - εκ των οποίων όλοι εκτός από έναν αναπτύχθηκαν με τη MINUSMA (Netherlands Institute of International Relations Clingendael 2015).

Κόστος επιχειρήσεων

Δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί το συνολικό κόστος των επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης. Το κόστος που αναφέρουν οι οργανισμοί, που πραγματοποιούν τις αποστολές, παρέχει μια παραμορφωμένη εικόνα. Το συνολικό κόστος που αναφέρθηκε από τον ΟΗΕ για το έτος 2019 ήταν 6,5 δισεκατομμύρια δολάρια¹⁸, ενώ το αντίστοιχο του ΝΑΤΟ 1,65 δισεκατομμύρια. Το κόστος των επιχειρήσεων εκτός ΟΗΕ είναι στην πραγματικότητα πολύ υψηλότερο, καθώς στην ΕΕ, το ΝΑΤΟ και σε άλλες επιχειρήσεις το κόστος του προσωπικού και του εξοπλισμού βαρύνει την κάθε χώρα ξεχωριστά. Το πραγματικό κόστος της ανάπτυξης προσωπικού για τα δυτικά κράτη στην περίπτωση επιχειρήσεων του ΟΗΕ είναι πολύ υψηλότερο, από το ποσό που καταβάλλει ο ΟΗΕ. Στην πράξη, το κόστος των επιχειρήσεων της ΕΕ και του ΝΑΤΟ είναι πολλές φορές υψηλότερο ανά άτομο που αναπτύσσεται από το κόστος των περιφερειακών οργανισμών του ΟΗΕ ή της Αφρικής. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο ΟΗΕ αναπτύσσει κυρίως φθηνότερα, μη-δυτικά στρατεύματα. Είναι επίσης το αποτέλεσμα των μέτρων που ελήφθησαν τα τελευταία χρόνια και έχουν καταστήσει τις επιχειρήσεις του ΟΗΕ πιο

¹⁸ Οι 10 κορυφαίοι πάροχοι αξιολογημένων συνεισφορών στις επιχειρήσεις ειρήνευσης των Ηνωμένων Εθνών για το 2019 είναι: Ηνωμένες Πολιτείες (27,89%), Κίνα (15,21%), Ιαπωνία (8,56%), Γερμανία (6,09%), Ηνωμένο Βασίλειο (5,79%), Γαλλία (5,61%), Ιταλία (3,30%), Ρωσική Ομοσπονδία (3,04%), Καναδάς (2,73%), Δημοκρατία της Κορέας (2,26%)

αποτελεσματικές, δίνοντας μεταξύ άλλων μεγαλύτερη έμφαση στη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών αποστολών και μεταξύ αποστολών και χωρών του ΟΗΕ.

Επέκταση των εντολών

Από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις έχουν εξελιχθεί από πιο παραδοσιακές ειρηνευτικές επιχειρήσεις που παρακολουθούν τις εκχειρίδες μεταξύ δύο η περισσότερων αντιμαχόμενων μερών, σε αυτές που αναφέρονται ως πολυδιάστατες επιχειρήσεις, στο πλαίσιο των οποίων εκτελούνται καθήκοντα για την οικοδόμηση της ειρήνης και καταβάλλονται προσπάθειες για την αντιμετώπιση των αιτίων των συγκρούσεων. Οι παραδοσιακές ειρηνευτικές επιχειρήσεις αποτελούνταν σχεδόν εξ ολοκλήρου από στρατιωτικό προσωπικό (στρατεύματα και παρατηρητές), ενώ οι τρέχουσες πολυδιάστατες επιχειρήσεις περιλαμβάνουν μεγάλο αριθμό πολιτικού προσωπικού εκτός από τις στρατιωτικές δυνάμεις. Το 2013, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών κατέληξε στο συμπέρασμα ότι σε τέτοιες πολυδιάστατες επιχειρήσεις ενδέχεται να δοθεί εντολή για τις ακόλουθες δραστηριότητες (United Nations, Resolution 2086 2013):

1. Συμβολή στην ασφάλεια μέσω προγραμμάτων μεταρρύθμισης του τομέα ασφάλειας (SSR¹⁹)
2. Δυνατότητα στις εθνικές κυβερνήσεις να δημιουργήσουν προγράμματα αφοπλισμού, αποστράτευσης και επανένταξης (DDR²⁰)
3. Ενίσχυση των θεσμών ενός κράτους βάσει του κράτους δικαίου
4. Παροχή ταχείας υποστήριξης στη δράση ναρκών
5. Υποστήριξη της ειρήνης και των πολιτικών διαδικασιών παρέχοντας καλές υπηρεσίες, συμβουλές και βοήθεια
6. Συμβολή στην ασφάλεια που απαιτείται παρέχοντας ανθρωπιστική βοήθεια και δημιουργώντας τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την επιστροφή των προσφύγων και των εκτοπισθέντων

---

¹⁹ Security Sector Reform

²⁰ disarmament, demobilisation and reintegration

7. Συμβολή στις διεθνείς προσπάθειες για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης

8. Προστασία αμάχων, ιδίως εκείνων που βρίσκονται υπό επικείμενη απειλή σωματικής βίας

9. Συνεργασία και συντονισμός των προσπαθειών με οργανισμούς του ΟΗΕ, ταμεία και προγράμματα και άλλους σχετικούς εταίρους στον τομέα της οικονομικής ανάπτυξης

10. Υποστήριξη της συμμετοχής των γυναικών στην πρόληψη συγκρούσεων, τη διαχείριση συγκρούσεων και την οικοδόμηση ειρήνης

Επιπλέον, οι επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης περιλαμβάνουν συχνά τη διοργάνωση εκλογών, την παρακολούθηση των κυρώσεων και την παρακολούθηση και εκπαίδευση του αστυνομικού προσωπικού. Κατά καιρούς, αυτοί που εμπλέκονται στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις παρακολουθούν επίσης μεταβατικά καθεστώτα (όπως στην Καμπότζη) ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ακόμη και προσωρινά αναλαμβάνουν ορισμένα ή όλα τα καθήκοντα της κυβέρνησης (όπως στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και το Ανατολικό Τιμόρ).

Εντολή για χρήση βίας

Οι παραδοσιακές ειρηνευτικές επιχειρήσεις βασίζονται στις ακόλουθες αρχές: ήτοι συγκατάθεση των μερών, αμεροληψία και χρήση βίας μόνο στην περίπτωση της αυτοάμυνας και για την προστασία της εντολής. Αυτές οι αρχές είχαν ήδη παρεκκλίνει από τη δεκαετία του 1960 στο πλαίσιο της επιχείρησης των Ηνωμένων Εθνών στο Κονγκό (ΟΝΥΚ, 1960-64), όταν το 1961 δόθηκε η εντολή στις ειρηνευτικές δυνάμεις να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την αποτροπή εμφάνισης εμφυλίου πολέμου στο Κονγκό, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμίσεων για την κατάπαυση του πυρός, τη διακοπή όλων των στρατιωτικών επιχειρήσεων, την πρόληψη των συγκρούσεων και τη χρήση βίας, εάν είναι απαραίτητο, ως τελευταία λύση (Ruth Wedgwood 2001).

Στη δεκαετία του 1990, μια σειρά από ειρηνευτικές επιχειρήσεις, όπως η επιχείρηση των Ηνωμένων Εθνών στη Σομαλία (UNOSOM) και η Δύναμη Προστασίας των Ηνωμένων Εθνών (UNPROFOR) στη Γιουγκοσλαβία, κατέληξαν

σε μια ζώνη λυκόφωτος μεταξύ της διατήρησης της ειρήνης και της επιβολής της ειρήνης. Αν και στις επιχειρήσεις αυτές δόθηκε εντολή επιβολής της ειρήνης ή τμήματα μιας τέτοιας εντολής, τελικά δεν τους δόθηκαν οι κατάλληλοι πόροι. Σε απάντηση στην αποτυχία του ΟΗΕ, το Συμβούλιο Ασφαλείας άρχισε να δίνει σε αρκετές περιφερειακές οργανώσεις την εντολή να διεξάγουν επιχειρήσεις επιβολής από τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Γνωστά παραδείγματα ως προς αυτό είναι η Οικονομική Κοινότητα της Ομάδας Παρακολούθησης Κρατών της Δυτικής Αφρικής (ECOMOG) στη Λιβερία και τη Σιέρα Λεόνε, η Δύναμη Εφαρμογής του NATO (IFOR) και η Δύναμη Σταθεροποίησης (SFOR) στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και η Διεθνής Δύναμη Βοήθειας για την Ασφάλεια (ISAF) στο Αφγανιστάν (Trevor Findlay 2002).

Ο όρος «ισχυρές ειρηνευτικές επιχειρήσεις» εισήχθη από την «Έκθεση Brahimi» το 2000, μετά την οποία οι επιχειρήσεις είχαν συνήθως εντολή βάσει του Κεφαλαίου VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών να διευκολύνουν τη χρήση βίας εάν είναι απαραίτητο για σκοπούς αυτοάμυνας και για την εκτέλεση της εντολής της αποστολής. Επιπλέον, νωρίτερα το 2000, η αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στη Σιέρα Λεόνε (UNAMSIL) έγινε η πρώτη επιχείρηση διατήρησης της ειρήνης, που έλαβε εντολή σύμφωνα με το Κεφάλαιο VII για την «προστασία των πολιτών υπό επικείμενη απειλή σωματικής βίας». Έκτοτε, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών έχει εφαρμόσει το παράδειγμα του UNAMSIL ουσιαστικά ως θέμα τυποποιημένης διαδικασίας κατά την εντολή (Ruth Wedgwood 2001).

Το 2013, το Συμβούλιο Ασφαλείας έλαβε πρόσθετα μέτρα, που ενδέχεται να υποδηλώνουν περαιτέρω χαλάρωση των κανόνων, οι οποίοι διέπουν τη χρήση βίας στις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης. Οι παρεμβάσεις στο Μάλι και την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία (Επιχείρηση Serval και Επιχείρηση Sangaris, αντίστοιχα) που υποστηρίχθηκαν από το Συμβούλιο Ασφαλείας, καθώς και από την επακόλουθη, υπό την Αφρικανική ηγεσία, Διεθνή Αποστολής Υποστήριξης στο Μάλι (AFISMA) και την Αφρικανική Διεθνή Αποστολή Υποστήριξης στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία (MISCA), δόθηκαν πολύ ισχυροί κανόνες που διέπουν τη χρήση βίας, με σκοπό τη εξουδετέρωση των ανταρτών στο Μάλι και τον τερματισμό της εθνοτικής βίας στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία. Στην Ταξιαρχία Παρέμβασης Δύναμης της MONUSCO δόθηκε επίσης η εντολή «να αποτρέψει την επέκταση όλων των ένοπλων ομάδων, να εξουδετερώσει τις

ένοπλες ομάδες και να τις αφοπλίσει» (Netherlands Institute of International Relations Clingendael 2015).

Δογματικές και Εννοιολογικές εξελίξεις

Με αυξανόμενη συχνότητα, γίνονται ερωτήσεις στη Δύση, τη Ρωσία, την Κίνα και τις χώρες του Παγκόσμιου Νότου σχετικά με την εφαρμογή εννοιών, όπως η Ευθύνη για Προστασία (R2P) και η Προστασία των Πολιτών (POC). Αν και οι ίδιες οι αρχές υποστηρίζονται, χώρες όπως η Ρωσία, η Κίνα και η Ινδία ανησυχούν για παραβιάσεις της εθνικής κυριαρχίας στο πλαίσιο της εφαρμογής τους. Υπάρχει αμφιβολία, ιδίως σε χώρες του Παγκόσμιου Νότου, για το εάν τέτοιες έννοιες εφαρμόζονται δίκαια και υποστηρίζεται συχνά ότι παρουσιάζονται στο προσκήνιο κυρίως όταν διακυβεύονται τα δυτικά συμφέροντα. Πράγματι, οι επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης δεν ήταν πάντα σε θέση, να συμβάλουν επαρκώς στην προστασία του άμαχου πληθυσμού. Οι επιχειρήσεις συχνά δεν έχουν επαρκή ικανότητα και οι διοικητές συχνά διστάζουν να διακινδυνεύσουν τη ζωή των στρατευμάτων τους. Ωστόσο, όταν υπάρχει ειρηνευτική δύναμη, τόσο η διεθνής κοινότητα όσο και ο τοπικός πληθυσμός αναμένουν από τα στρατεύματα που αναπτύσσονται να παρέχουν προστασία. Όταν αυτή η προσδοκία δεν ικανοποιείται, το αποτέλεσμα είναι συχνά απογοητευτικό και συνήθως οι κύριοι υπαίτιοι είναι είτε οι Κυβερνητικές δυνάμεις, οι ένοπλες ομάδες και ο πληθυσμός της χώρας υποδοχής, είτε η προβληματική εφαρμογή της ΕΥΕ από τα εμπλεκόμενα κράτη μέλη. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι οι ανωτέρω αρχές εφαρμόζονται πλέον συχνότερα στο αρχικό φιλελεύθερο πρότυπο ειρήνης, το οποίο βασίζεται στην υπόθεση ότι η δημοκρατία και η οικονομία της αγοράς αποτρέπουν τις συγκρούσεις και ότι και οι δύο πρέπει επομένως να χρησιμεύσουν ως κατευθυντήριες αρχές στην οικοδόμηση της ειρήνης (Netherlands Institute of International Relations Clingendael 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΟΓΜΑΤΑ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Ενώ διεξαγόταν συζήτηση σε ακαδημαϊκούς και πολιτικούς κύκλους σχετικά με τον ρόλο των Ηνωμένων Εθνών στις επιχειρήσεις επιβολής ειρήνης, οι στρατιωτικές δυνάμεις των βασικών κρατών μελών, άρχισαν να επανεξετάζουν το δικό τους δόγμα σχετικά με τη χρήση δύναμης σε τέτοιες επιχειρήσεις. Τα νέα δόγματα χρειάστηκαν αρκετά χρόνια για να εξελιχθούν. Το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ ξεκίνησαν πρώτες, το 1992, και σημείωσαν τη μεγαλύτερη πρόοδο, με τις πρώτες εκδοχές των δογμάτων να εμφανίζονται το 1994. Ωστόσο, αυτά τα δόγματα δεν ήταν καθολικά αποδεκτά ανάμεσα στα δικά τους στρατιωτικά ιδρύματα και συνέχισαν να εξελίσσονται. Η Αυστραλία, ο Καναδάς, η Γαλλία, η Κίνα και η Ρωσία ανέπτυξαν επίσης νέα δόγματα. Οι σκανδιναβικές χώρες ήταν «Κάπως απύσες» στα πρώτα χρόνια του δογματικού πειραματισμού, παραμένοντας πιστές στους παραδοσιακούς κανόνες, που διέπαν τις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης, αλλά στη συνέχεια υιοθέτησαν και αυτές νέα δόγματα ειρηνευτικών επιχειρήσεων (Trevor Findlay 2002).

ΗΠΑ

Τροποποίηση του δόγματος «capstone» FM 100-5²¹: Το 1993, η ανάγκη για ένα νέο δόγμα ειρηνευτικών επιχειρήσεων στις ΗΠΑ αντιμετωπίστηκε με την τροποποίηση του στρατιωτικού δόγματος «capstone» του αμερικανικού στρατού, FM 100-5, το οποίο είχε επινοηθεί κυρίως για συμβατικές συγκρούσεις με το πρώην σύμφωνο της Βαρσοβίας στην Κεντρική Ευρώπη. Η νέα έκδοση περιελάμβανε ένα ξεχωριστό κεφάλαιο, που καθιέρωσε τις νέες επιχειρησιακές αρχές για 16 ξεχωριστές κατηγορίες αποστολών αυτού που ονόμασε επιχειρήσεις εκτός του πολέμου (OOTW²²). Αυτός ο όρος, που αντικατέστησε τον προηγούμενο όρο, «συγκρούσεις χαμηλής έντασης», περιλάμβανε όχι μόνο ειρηνευτικές επιχειρήσεις αλλά και επιχειρήσεις επιδείξεις δύναμης, αντιτρομοκρατίας, αντιεξτρεμιστικές, διατήρησης ειρήνης, επιβολής ειρήνης, μη μαχητικές επιχειρήσεις εκκένωσης, προσπάθειες κατά του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και έρευνας και διάσωσης. Το FM 100-5 ήταν η βάση για όλα τα υποστηρικτικά

---

²¹ US Department of the Army, *operations* (Washington, DC, Department of the Army, 14 June 1993)

²² operations other than war

ειρηνευτικά εγχειρίδια εκστρατείας τακτικής και εκπαίδευσης (Department of the Army, FM 100-5, 1993).

Δόγμα ειρηνευτικών επιχειρήσεων, FM 100-23²³: Τον Δεκέμβριο του 1994, όταν διαπιστώθηκε ότι οι ΕΥΕ θα αποτελέσουν πλέον την κύρια αποστολή των Αμερικανικών ΕΔ, αυτές προχώρησαν στην έκδοση και δημοσίευση του Εγχειρίδιου εκστρατείας FM 100-23, αφιερωμένο αποκλειστικά στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις. Αναπτύχθηκε από τη Διεύθυνση Δόγματος και Εκπαίδευσης του στρατού (TRADOC²⁴) και εισήγαγε τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις στο στρατιωτικό ρεύμα. Συνοψίζει διδάγματα από τις επιχειρήσεις του Αμερικανικού Στρατού στο Ιράκ και την Σομαλία, απεικονίζοντας το στρατηγικό πλαίσιο, τις οργανωτικές αρχές και επιχειρησιακές επιταγές των ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Διαχωρίζει τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις σε τρεις κατηγορίες, της υποστήριξη της διπλωματίας, της διατήρησης της ειρήνης και της επιβολή της ειρήνης. Αν και δεν περιελάμβανε την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στον καθορισμό των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, σημειώνει ότι τέτοια προγράμματα πιθανότατα θα διεξάγονται ταυτόχρονα σε σχεδόν κάθε επιχείρηση ειρήνης (Trevor Findlay 2002).

Η «υποστήριξη της διπλωματίας» θεωρήθηκε ότι περιλαμβάνει την ειρήνη, την οικοδόμηση της ειρήνης και την προληπτική διπλωματία. Η τελευταία θα μπορούσε να περιλαμβάνει και την προληπτική ανάπτυξη δυνάμεων, ή την επίδειξη δυνάμεων υψηλής ετοιμότητας. Η διατήρηση της ειρήνης (PK²⁵) ορίστηκε ως η στρατιωτική ή παραστρατιωτική επιχείρηση, που λαμβάνει χώρα μετά από την συγκατάθεση των μεγάλων δυνάμεων και έχει ως σκοπό την επιτήρηση, υποστήριξη και εξασφάλιση εφαρμογής μιας υφιστάμενης συμφωνίας εκεχειρίας ή κατάπαυσης του πυρός μεταξύ δύο αντιμαχόμενων μερών (Department of the Army, FM 100-23 1994).

Η επιβολή της ειρήνης (PE²⁶) ορίστηκε ως «εφαρμογή ή απειλή της χρήσης στρατιωτικής δύναμης, συνήθως σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες, με σκοπό την επιβολή και συμμόρφωση με γενικά αποδεκτές αποφάσεις ή κυρώσεις ». Ο

---

²³ Department of the Army, *peace operations* (Washington, DC: Headquarters Department of the Army, 30 December 1994)

²⁴ Training and Doctrine Command

²⁵ Peacekeeping

²⁶ Peace enforcement

σκοπός των επιχειρήσεων επιβολής είναι η διατήρηση ή αποκατάσταση της ειρήνης και η στήριξη διπλωματικών προσπαθειών για την επίτευξη μίας μακροπρόθεσμης πολιτικής διευθέτησης. Ως ο νεότερος και πιο ανησυχητικός τύπος ειρηνευτικής επιχείρησης, η επιβολή της ειρήνης έτυχε μεγάλης προσοχής κατά τη σύνταξη του εγχειριδίου FM 100-23. Ενώ οι ανωτέρω επιχειρήσεις διαχωρίζονται από τις επιθετικές σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στο Κεφάλαιο VII του χάρτη του ΟΗΕ, σημειώνεται στο εγχειρίδιο ότι δύναται να περιλαμβάνουν και μαχητική δράση, η μετάβαση στην οποία απαιτεί την επιτυχή εφαρμογή των Πέντε «δογμάτων» των επιχειρήσεων του Στρατού των ΗΠΑ, όπως αυτά είχαν διατυπωθεί στο FM 100-5 (ευελιξία, πρωτοβουλία, ευκινησία, βάθος και συγχρονισμός). Το δόγμα επίσης σημείωσε, ότι σε ένα πεδίο επιχειρήσεων δύναται να λάβουν χώρα ταυτόχρονα τόσο πολεμικές όσο και μη πολεμικές δραστηριότητες ταυτόχρονα. Αναφέρονται λεπτομερώς οι διαφορές μεταξύ των επιχειρήσεων της διατήρησης και επιβολής της ειρήνης και καθιστά σαφές ότι η μία δεν είναι συνέχεια της άλλης. Οι δύο αυτοί τύποι επιχειρήσεων πραγματοποιούνται κάτω από τελείως διαφορετικές περιστάσεις (Department of the Army, FM 100-23 1994).

Μια δύναμη προσαρμοσμένη για επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης υστερεί σε δυνατότητες κρούσης ,με αποτέλεσμα οποιαδήποτε απαίτηση για την επιβολή της να επιφέρει αναθεώρηση και επανασχεδιασμό της αποστολής, των δυνατοτήτων του εχθρού, του αριθμού των απαιτούμενων φίλιων δυνάμεων, των απαιτούμενων πληροφοριών για το έδαφος και των χρονικών περιορισμών (METT-T²⁷). Αντιθέτως σύμφωνα με το δόγμα μία δύναμη προσαρμοσμένη στις απαιτήσεις επιβολής ειρήνης θα μπορούσε να πραγματοποιήσει ειρηνευτικές αποστολές μετά από την συγκατάθεση των αντιμαχόμενων μερών (IFOR, Βοσνία). Σε γενικές γραμμές, το δόγμα ξεχωρίζει και αποφεύγει να εμπλέξει τα δύο είδη των ειρηνευτικών αποστολών, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις δέχεται έως ένα βαθμό κάποια μεμονωμένη ή γενικευμένη αλλαγή στη φύση της αποστολής κατά την διάρκεια της πραγματοποίησής τους. Ο FM 100-23 σημείωσε ότι στις Επιχειρήσεις διατήρησης της Ειρήνης τα αντιμαχόμενα μέρη συναινούν στην παρουσία και τις επιχειρήσεις των ειρηνευτικών δυνάμεων κάτι το οποίο δεν είναι δεδομένο για τις επιχειρήσεις επιβολής των οποίων ο σχεδιασμός προβλέπει την χρήση βίας για

---

²⁷ mission, enemy, troops, terrain and time available

τον εξαναγκασμό των αντιμαχόμενων μερών. Ενδεχόμενη απώλεια αρχικής συγκατάθεσης δύναται να προκαλέσει μια ανεξέλεγκτη κλιμάκωση της βίας και να αποτελέσει την αιτία αλλαγής της φύσης της επιχείρησης. Οι πιο συνήθεις αιτίες για απόσυρση αρχικής συγκατάθεσης αφορούν αλλαγή πολιτικών αποφάσεων καθώς και οι κακώς σχεδιασμένες επιχειρήσεις ανάπτυξης και λειτουργίας των πολυεθνικών δυνάμεων, που συμμετέχουν σε τέτοιου είδους αποστολές. Η σωστή χρήση βίας είναι κρίσιμη σε μια ειρηνευτική επιχείρηση. Η χρήση βίας για την επίτευξη μίας βραχυπρόθεσμης τακτικής επιτυχίας θα μπορούσε να οδηγήσει τελικά σε μακροπρόθεσμη στρατηγική αποτυχία. Η χρήση βίας μπορεί να επηρεάσει άλλες πτυχές της επιχείρησης. Η χρήση βίας μπορεί να προσελκύσει την αντίδραση αντικαθεστωτικών ή τρομοκρατικών ομάδων, να αυξήσει την ένταση, να πολώσει την κοινή γνώμη ενάντια στην επιχείρηση και τους συμμετέχοντες, να περιορίσει τις διαπραγματευτικές ευκαιρίες, να βλάψει την αντιληπτή αμεροληψία της δύναμης της ειρηνευτικής επιχείρησης και να κλιμακώσει γενικά το συνολικό επίπεδο βίας. Για όλους αυτούς τους λόγους η χρήση βίας θα πρέπει να λογίζεται ως έσχατη λύση (Trevor Findlay 2002).

Ο FM 100-23 σημειώνει ότι, επειδή ,πολλά από τα καθήκοντα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, ειδικά στις επιχειρήσεις επιβολής, απαιτούν την «εστιασμένη και διαρκή εφαρμογή δύναμης», για την σχεδιάσή τους θα πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη οι 5 αρχές που περιλαμβάνονται στο εγχειρίδιο FM 100-5 και είναι οι ακόλουθες: ήτοι σαφήνεια του στόχου, ενότητα προσπάθειας, ασφάλεια, περιορισμοί, επιμονή και νομιμότητα. Η σαφήνεια του στόχου πρέπει να φαίνεται στην αποστολή και στην επιθυμητή τελική κατάσταση του Διοικητή της ειρηνευτικής δύναμης. Άλλα σημαντικά θέματα που πρέπει να απασχολούν τους διοικητές είναι οι κανόνες εμπλοκής, τα επίπεδα προστασίας δύναμης, οι γεωγραφικοί περιορισμοί, η χρονική διάρκεια της επιχείρησης, η πολιτικοστρατιωτική συνεργασία με τις τοπικές αρχές, τις ΜΚΟ και τις εθελοντικές οργανώσεις. Η επιθυμητή τελική κατάσταση από την άλλη, θα πρέπει να σχετίζεται και με τον σκοπό των ειρηνευτικών αποστολών που είναι η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την υποστήριξη των διπλωματικών και πολιτικών προσπαθειών για την επίλυση πολεμικών συγκρούσεων. Μια ειρηνευτική επιχείρηση δεν πρέπει να θεωρείται ως αυτοσκοπός, αλλά ως μέρος μίας ευρύτερης διαδικασίας που πρέπει να πραγματοποιηθεί ταυτόχρονα (Department of the Army, FM 100-23 1994).

Η αρχή της ασφάλειας εκτός από το αναφαίρετο δικαίωμα της ατομικής ή ομαδικής αυτοάμυνας αναφέρεται και στη δυνατότητα εμπλοκής σε μάχη, προκειμένου να εξασφαλιστεί η προστασία των φίλιων δυνάμεων και να αποτραπεί η απόκτηση πλεονεκτήματος από οποιαδήποτε τρομοκρατική, εθνικιστική και θρησκευτική ένοπλη ομάδα, η οποία αντιτίθεται στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις. Η ενίσχυση της ασφάλειας πέραν από τα μέτρα φυσικής προστασίας, δύναται να επιτευχθεί και μέσα από την ανάδειξη της νομιμότητας, της αμεροληψίας και της αξιοπιστίας της δύναμης στη διεθνή σκηνή καθώς και την ανάπτυξη αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ της δύναμης και των εμπλεκόμενων μερών. Επιπρόσθετα οι αποτελεσματικές δημόσιες σχέσεις, οι ψυχολογικές επιχειρήσεις και τα πολιτικοστρατιωτικά προγράμματα δύνανται να ενισχύσουν και αυτά την ασφάλεια. Ιδιαίτερα για τις επιχειρήσεις επιβολής της ειρήνης, η ασφάλεια περιλαμβάνει επιπρόσθετα μέτρα όπως επίδειξη στρατιωτικών ικανοτήτων, επαύξηση ετοιμότητας και τήρηση δυνάμεων ταχείας αντίδρασης όπως στην περίπτωση της Σομαλίας.

Μία από τις κρίσιμες αρχές, όσον αφορά τη χρήση βίας στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις είναι η αυτοσυγκράτηση. Σε αντίθεση με την περίπτωση των επιχειρήσεων διατήρησης, στις αντίστοιχες της επιβολής της ειρήνης, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για εξαναγκασμό, αλλά μπορεί να προκαλέσει εκτεταμένες διεθνείς πολιτικές συνέπειες. Θα μπορούσε να προκαλέσει την αντίδραση των προσβαλλόμενων μερών, την κλιμάκωση της έντασης σε τοπικό επίπεδο και την μακροχρόνια εμπλοκή στρατευμάτων σε μία σύγκρουση αντίθετη προς τους στόχους της επιχείρησης ειρήνης. Ως εκ τούτου, η βία πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο όταν άλλα μέσα πειθούς εξαντληθούν, συμπεριλαμβανομένης της διαμεσολάβησης και των διαπραγματεύσεων. Η χρήση βίας είναι το πρωταρχικό χαρακτηριστικό που καθορίζει τη φύση της επιχείρησης και η εξουσιοδότηση για τη χρήση της, πρέπει να είναι σαφής και ξεκάθαρη στην εντολή ανάπτυξης μίας ειρηνευτικής δύναμης. Σε κάθε περίπτωση, η βία πρέπει να εφαρμόζεται με σύνεση ανάλογα με την απειλή. «Κάθε στρατιώτης πρέπει να γνωρίζει ότι ο στόχος είναι να δημιουργηθούν συνθήκες που ευνοούν την ειρήνη και όχι η καταστροφή ενός εχθρού. Η αρχή της αυτοσυγκράτησης θα μπορούσε να επιλύσει τους ενδοιασμούς σχετικά με την απελευθέρωση των κανόνων εμπλοκής και την

επιλογή των μέσων και του οπλισμού που θα χρησιμοποιηθεί αναλογικά σε κάθε περίπτωση.

Όσον αφορά την αρχή της επιμονής, αναφέρεται το εγχειρίδιο στην προετοιμασία και εξασφάλιση συνεχούς και μακράς παρουσίας των στρατιωτικών δυνάμεων για την υποστήριξη των στρατιωτικών στόχων και αντικειμενικών σκοπών της επιχείρησης. Αυτό πηγάζει από τα διδάγματα των περισσότερων ειρηνευτικών αποστολών, οι οποίες απαίτησαν την μακροχρόνια δέσμευση των ενόπλων δυνάμεων της χώρας. Η πρόβλεψη αυτή έρχεται σε αντίθεση με την μέχρι τότε στρατηγική κουλτούρα των ΗΠΑ, η οποία ήταν υπέρ μίας γρήγορης αντιμετώπισης του προβλήματος. Το εγχειρίδιο προσπάθησε να τετραγωνίσει αυτόν τον κύκλο δηλώνοντας, ότι η επιμονή δεν πρέπει να δώσει την εντύπωση της μονιμότητας. Τέλος, η αρχή της νομιμότητας αποσκοπεί στην αποδοχή από τον πληθυσμό της χώρας υποδοχής του δικαιώματος λήψης αποφάσεων τόσο από τις τοπικές αρχές όσο και από τις ειρηνευτικές δυνάμεις. Αυτό θα επιτευχθεί μόνο μέσω του σεβασμού των κανόνων του ΔΑΔ²⁸ και την περιορισμένη χρήση στρατιωτικής βίας.

Το δόγμα των ΗΠΑ όπως εκτίθεται στο FM 100-23 περιέχει επιρροές τόσο από το παραδοσιακό σκανδιναβικό δόγμα ειρηνευτικών αποστολών όσο και από το αντίστοιχο Αγγλικό, όπου δίνεται έμφαση στην διαφορετικότητα μεταξύ των επιχειρήσεων διατήρησης και επιβολής της ειρήνης. Εκτός από περιστασιακές αναφορές στην ανάγκη για χρήση συντριπτικής δύναμης, αποτελεί ένα αυτόνομο δόγμα, το οποίο διαφοροποιείται από το αντίστοιχο δόγμα που αναφέρεται στις συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις των ΗΠΑ. Επιπρόσθετα ο Αμερικανικός στρατός κατάρτησε ένα πρόγραμμα διάδοσης του δόγματος στο πλαίσιο προετοιμασίας των δυνάμεων, που προορίζονταν να συμμετάσχουν σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις. Στο ίδιο πνεύμα κινήθηκαν και οι λοιποί κλάδοι των ΕΔ μέσω της σύνταξης των δικών τους δογμάτων και την κατάρτιση του προσωπικού τους. Το 1993 ιδρύθηκε το Ινστιτούτο Ειρηνευτικών αποστολών του Στρατού των ΗΠΑ ως τμήμα του Κέντρου Στρατηγικής Ηγεσίας στο Carlisle Barracks της Πενσυλβανίας. Αποστολή του ήταν να μελετήσει τις στρατηγικές και επιχειρησιακές επιπτώσεις των ΕΥΕ, η ανάπτυξη μελετών και δογμάτων, η διοργάνωση

---

²⁸ Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου

συνεδρίων, ασκήσεων και πολεμικών παιγνίων. Την ίδια περίοδο ο Στρατός ίδρυσε ένα Κέντρο αξιολόγησης διδαγμάτων από τις περατωθείσες και τρέχουσες ειρηνευτικές επιχειρήσεις, στο Fort Leavenworth του Κάνσας, με σκοπό την συνεχή συνεισφορά στην προσπάθεια βελτίωσης και τροποποίησης του ισχύοντος δόγματος (Trevor Findlay 2002).

Το 2003 το Υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ προχώρησε στην έκδοση του νέου κύριου δόγματος FM 3-07²⁹ για τις σύγχρονες επιχειρήσεις σταθεροποίησης, το οποίο αντικατέστησε το μέχρι τότε δόγμα FM 100-23, αναλύοντας τις ιδιαιτερότητες τόσο των επιχειρήσεων σταθεροποίησης όσο και των αντιστοίχων υποστήριξης. Στα έξι κεφάλαιά του αναλύονται διεξοδικά οι επιχειρήσεις σταθεροποίησης, οι δύο πολιτικές των ΗΠΑ και ο ρόλος των ΕΔ, δίνονται ιστορικά παραδείγματα επιχειρήσεων και καλύπτει τις νέες μορφές επιχειρήσεων σταθεροποίησης που δεν αναφερόταν στο προηγούμενο δόγμα. Σύμφωνα με το νέο δόγμα οι επιχειρήσεις σταθεροποίησης μπορεί να συμπληρώνουν και να ενισχύουν επιθετικές, αμυντικές και υποστηρικτικές επιχειρήσεις, ενώ λαμβάνουν χώρα πριν, κατά την διάρκεια και μετά από την λήξη των επιχειρήσεων αυτών. Κατά τη διάρκεια των εχθροπραξιών, οι επιχειρήσεις σταθεροποίησης συμβάλλουν στον περιορισμό των ένοπλων συγκρούσεων και επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την υποστήριξη των τοπικών πληθυσμών σε ασταθείς περιοχές. Οι δυνάμεις οι οποίες εμπλέκονται στις επιχειρήσεις σταθεροποίησης δύναται να διεξάγουν επιθετικές και αμυντικές επιχειρήσεις για να υπερασπιστούν τον εαυτό τους ή να καταστρέψουν δυνάμεις που προσπαθούν να αμφισβητήσουν τη σταθερότητα της αποστολής. Μετά τις εχθροπραξίες, οι ειρηνευτικές δυνάμεις μπορούν να διεξάγουν επιχειρήσεις σταθεροποίησης προκειμένου να εξασφαλιστεί ένα ασφαλές περιβάλλον για τις πολιτικές αρχές, μέσα από την επίτευξη της συμφιλίωσης των αντιμαχόμενων μερών, της ανοικοδόμησης των χαμένων υποδομών και τη συνέχιση λειτουργίας των ζωτικών υπηρεσιών (Blair and Fitzgerald 2009).

Οι επιχειρήσεις σταθεροποίησης χωρίζονται σύμφωνα με το δόγμα σε 10 είδη οι διαφορές των οποίων δεν είναι πάντα διακριτές, ενώ δεν αποκλείεται η αμοιβαία παράλληλη λειτουργία δύο ή περισσότερων μορφών επιχειρήσεων. Για

---

²⁹ US Department of the Army, *Stability Operations and Support Operations* (Washington, DC: headquarters, department of the army, 2 June 2014)

παράδειγμα, μια ειρηνευτική δύναμη δύναται να πραγματοποιεί επιχειρήσεις απαγόρευσης και ελέγχου διακίνησης όπλων ή να χρησιμοποιεί αποτρεπτικά την επίδειξη ισχύος για την επίτευξη της επιθυμητής τελικής κατάστασης. Τα είδη των επιχειρήσεων είναι: Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις (Διατήρησης της ειρήνης, Επιβολής της ειρήνης, Επιχειρήσεις για την υποστήριξη των διπλωματικών προσπαθειών), Επιχειρήσεις εξωτερικής και εσωτερικής άμυνας (Έμμεσης υποστήριξης, Άμεσης υποστήριξης, επιχειρήσεις μάχης), Επιχειρήσεις υποβοήθησης ασφαλείας, Ανθρωπιστικής και πολιτικής βοήθειας, υποστήριξης εξεγέρσεων (Μη συμβατικός πόλεμος, συμβατικές δράσεις μάχης), Υποστήριξη Επιχειρήσεων δίωξης-καταπολέμησης ναρκωτικών, Καταπολέμηση της τρομοκρατίας, επιχειρήσεις εκκένωσης, ελέγχου όπλων και επίδειξης δύναμης (Department of the Army, FM 3-07 2014) (Department of the Army, ADP 3-07 2019).

Ηνωμένο Βασίλειο

Το Ηνωμένο Βασίλειο εξέδωσε το πρώτο εγχειρίδιο εκστρατείας για τις ΕΥΕ το 1988, λίγο πριν από το τέλος του ψυχρού πολέμου, με τίτλο «Peacekeeping operations». Ήταν σε μεγάλο βαθμό μια κωδικοποίηση της παραδοσιακής ειρηνευτικής σκέψης των Ηνωμένων Εθνών. Η προσπάθεια δημιουργίας ενός ευρύτερου δόγματος ειρηνευτικών επιχειρήσεων ξεκίνησε με τη δημοσίευση του εγχειριδίου «Wider Peacekeeping» το 1994. Εκτός από την αξιοποίηση της μακράς εμπειρίας των Βρετανών από τις συγκρούσεις της περιόδου της αποικιοκρατίας και τις αντίστοιχες στη Βόρειο Ιρλανδία, το εγχειρίδιο βασίστηκε σε μεγαλύτερο βαθμό στη σύγχρονη βρετανική εμπειρία από την Καμπότζη και Βοσνία, καθώς και στα διδάγματα από την επιχείρηση των ΗΠΑ στη Σομαλία. Προσδιόρισε τρεις μορφές ειρηνευτικών επιχειρήσεων «υπό την αιγίδα του ΟΗΕ», αυτή της διατήρησης της ειρήνης, της ευρύτερης διατήρησης της ειρήνης και την επιβολή της ειρήνης, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη δεύτερη και συνηγορώντας υπέρ της αποφυγής της τρίτης. Καθορίζει τις τρεις κατηγορίες ως εξής (GRIFFIN 2011):

Διατήρησης Ειρήνης: Επιχειρήσεις, που πραγματοποιήθηκαν με τη συγκατάθεση των αντιμαχόμενων μερών για υποστήριξη των προσπαθειών για την επίτευξη ή τη διατήρηση της ειρήνης, προκειμένου να προωθηθεί η ασφάλεια και να διατηρηθεί η ζωή σε περιοχές με ενδεχόμενη ή πραγματική σύγκρουση.

Ευρύτερης διατήρησης της ειρήνης. Οι ευρύτερες πτυχές των επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης που πραγματοποιούνται με τη γενική συγκατάθεση των αντιμαχόμενων μερών, αλλά σε ένα περιβάλλον που μπορεί να είναι εξαιρετικά ασταθές.

Επιβολής της ειρήνης. Επιχειρήσεις που πραγματοποιήθηκαν για την αποκατάσταση της ειρήνης μεταξύ αντιμαχόμενων μερών που δεν συναινούν όλοι στην παρέμβαση και που ενδέχεται να περιλαμβάνει συμμετοχή σε πολεμικές δραστηριότητες.

Σύμφωνα με το Αγγλικό Δόγμα αυτό που διαχωρίζει τις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης από τις επιβολή της ειρήνης δεν είναι το επίπεδο βίας, αλλά το επίπεδο συγκατάθεσης. Αυτό υποστηρίχθηκε παρά το γεγονός ότι αναφέρεται ως δεδομένο καθώς τέτοιες καταστάσεις είναι εξαιρετικά ασταθής. Έτσι, στις ευρύτερες επιχειρήσεις διατήρησης η συγκατάθεση δεν αποτελεί κάτι απόλυτα ανάλογο με την αστάθεια του γενικού περιβάλλοντος, η συγκατάθεση είναι απίθανο να είναι κάτι παραπάνω από μερική και δεν μπορεί να ισοδυναμεί με τίποτα περισσότερο παρά με την ανοχή της παρουσίας. Το γεγονός αυτό καθιστά δυσδιάκριτα τα όρια ανάμεσα στα δύο είδη επιχειρήσεων κυρίως σε τακτικό επίπεδο όπου η ανοχή -συναίνεση υπόκειται σε συχνές αλλαγές και είναι άμεσα συνυφασμένη με την αμεροληψία, που εμφανίζουν τα εμπλεκόμενα τμήματα (Trevor Findlay 2002).

Το δόγμα του Ηνωμένου Βασιλείου δεν αναπτύχθηκε μεμονωμένα, αλλά σε συνεργασία με άλλα κράτη μέλη του ΟΗΕ, προκειμένου να επιτευχθεί μία διεθνής συναίνεση. Η ορολογία του είναι παρόμοια με αυτή των ΗΠΑ και συμβατή με εκείνη των περισσότερων εθνών. Οι βρετανικές ιδέες ήταν προφανώς αποδεκτές στα κεντρικά γραφεία του ΟΗΕ και μεταξύ των κρατών, που παραδοσιακά συνεισφέρουν στρατεύματα στις αποστολές του ΟΗΕ, όπως οι Σκανδιναβικές χώρες, οι οποίες ερμήνευσαν το εγχειρίδιο ως επικύρωση των παλαιών αρχών τους στον τομέα των αποστολών διατήρησης της ειρήνης. Συγκεκριμένα, οι Βρετανοί προσπάθησαν να συντονίσουν τη ανάπτυξη του δόγματός τους με την αντίστοιχη των ΗΠΑ κατά τα έτη 1993–94, με αποτέλεσμα να παρουσιάζουν αρκετές ομοιότητες σε βασικούς τομείς, όπως τη μεταχείριση των αρχών και των τύπων στρατιωτικών αποστολών που αναμένονται να πραγματοποιηθούν.

Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες βασικές διαφορές, οι οποίες προέρχονται από τα διδάγματα των επιχειρήσεων στις οποίες συμμετείχαν. Μία από τις διαφορές που παρατηρούνται είναι ο διαχωρισμός των επιχειρήσεων. Διαχωρίζουν τις επιχειρήσεις διατήρησης και επιβολής ειρήνης με βάση την ύπαρξη ή όχι συναίνεσης, ενώ οι Αμερικανοί ακολουθούν μία σταδιακή διαβάθμιση στη μετάβαση από την μία στην άλλη (Blair and Fitz-Gerald 2009).

Το 1998 εκδόθηκε το νέο εγχειρίδιο εκστρατείας του Βρετανικού Στρατού για τις επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης. Ο σκοπός έκδοσής του ήταν να συμπληρώσει και να τροποποιήσει το προηγούμενο γενικό δόγμα, σε ένα νέο ολοκληρωμένο δόγμα επιχειρήσεων υποστήριξης της ειρήνης, το οποίο θα περιλάμβανε και την παραδοσιακή μέχρι τότε πολιτική ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Το εγχειρίδιο ήταν αποτέλεσμα μίας εμπειριστατωμένης ανάλυσης της βρετανικής εμπειρίας στη Βοσνία, (UNPROFOR και στη συνέχεια στην IFOR και στην SFOR) και διόρθωσε πολλές ελλείψεις του προηγούμενου. Δεδομένου ότι οι προβλέψεις για το επίπεδο συναίνεσης σε ενδοκρατικές συγκρούσεις θα μπορούσαν να είναι «τόσο προβληματικές όσο και άχρηστες», σύμφωνα με το νέο εγχειρίδιο, η σχεδίαση της επιχείρησης και η απόφαση για τον αριθμό και το είδος των δυνάμεων που συμμετείχαν να πρέπει να γίνεται με γνώμονα τις απειλές που ενδεχομένως θα αντιμετωπίσουν στις χώρες ανάπτυξης, ανεξαρτήτως συγκατάθεσης. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται και στην συνεργασία των στρατιωτικών δυνάμεων με τις ανθρωπιστικές και πολιτικές οργανώσεις, καθώς μια καλά σχεδιασμένη κοινή στρατηγική θα οδηγήσει πιο εύκολα στην επίτευξη και διατήρηση της πολυπόθητης συναίνεσης των αντιμαχόμενων μερών (Trevor Findlay 2002).

Όσον αφορά τη βασική αρχή της αμεροληψίας, το νέο βρετανικό δόγμα πρεσβεύει ,ότι οι επιχειρήσεις επιβολής της ειρήνης πρέπει να στοχεύουν στο να είναι αμερόληπτες όσον αφορά την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου και την εντολή ανάπτυξης του Συμβουλίου Ασφαλείας, παρά το γεγονός ότι αναπόφευκτα η χρήση βίας εναντίον ενός μέρους θα θεωρηθεί από αυτό ως παραβίαση της αμεροληψίας. Τέλος, όσον αφορά τη χρήση βίας, το νέο βρετανικό δόγμα περιλαμβάνει τη δυνατότητα εφαρμογής ενός πλήρους φάσματος τεχνικών μάχης κατά τις επιχειρήσεις επιβολής, ενώ η χρήση βίας σε μια επιχείρηση διατήρησης της ειρήνης θα πρέπει να περιοριστεί στην αυτοάμυνα. Και στις δύο περιπτώσεις η

κλιμάκωση χρήσης βίας θα πρέπει να είναι σταδιακή αφού πρώτα έχουν αποτύχει οι προσπάθειες αποτροπής και καταναγκασμού, λαμβάνοντας όλα τα μέτρα για την αποφυγή παράπλευρων απωλειών και ατυχημάτων μεταξύ των αμάχων (UK Development, Concepts and Doctrine Centre 2010) (Berkman and Durch 2006).

Γαλλία

Το Γαλλικό δόγμα χωρίζει τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις σε τρεις τύπους: Υποστήριξης της ειρήνης, αποκατάστασης και επιβολής της ειρήνης. Ο δεύτερος τύπος που δεν υφίσταται στα προηγούμενα δόγματα λαμβάνει χώρα κατά την διάρκεια μίας εξελισσόμενης ένοπλης σύγκρουσης χωρίς να υπάρχει κάποια συμφωνημένη ειρηνευτική αποστολή να εφαρμοστεί. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι εμφύλιες ένοπλες συγκρούσεις, όπου παρατηρούνται παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και απαιτείται η χρήση δύναμης για τον περιορισμό του φαινομένου και την εδραίωση της ειρήνης, αλλά όχι ενάντια σε έναν καθορισμένο επιτιθέμενο. Το Γαλλικό δόγμα αναγνωρίζει τις επιχειρήσεις αποκατάστασης της ειρήνης ως επιχειρήσεις βάσει εντολής του Κεφαλαίου VII, αλλά χωρίς προσδιορισμό επιτιθέμενου. Για την Γαλλία, η διατήρηση της ειρήνης είναι ο παραδοσιακός τύπος επιχείρησης «Κεφάλαιο VI και μισό», λαμβάνοντας υπόψη ότι οι επιχειρήσεις επιβολής της ειρήνης, διεξάγονται εναντίον ενός επιτιθέμενου, αντίστοιχα δηλαδή με την περίπτωση του πολέμου του Κόλπου. Αποτελεί ένα απόφθεγμα των εμπειριών της Γαλλίας από τους πολέμους στη Σομαλία και Ρουάντα (Επιχείρηση Τirkουάζ³⁰), όπου η παρουσία ένοπλων τμημάτων ικανών για την αντιμετώπιση πάσης φύσεως εχθροπραξιών, αποδείχθηκε αναγκαία (Trevor Findlay 2002).

Η επιχείρηση «Τirkουάζ» αναμφίβολα αποτέλεσε την βάση για την καθιέρωση του νέου Γαλλικού δόγματος σχετικά με τις ανθρωπιστικές επιχειρήσεις των ενόπλων δυνάμεων. Η διαφορά του, από τα αντίστοιχα των ΗΠΑ και του Ηνωμένου Βασιλείου, είναι ότι δίνει μεγαλύτερη έμφαση και βαρύτητα στην χρήση ένοπλων δυνάμεων κατά την επιβολή της εντολής των ΗΕ εγκαταλείποντας, εάν είναι απαραίτητο, την αμεροληψία κατά την διεξαγωγή τους. Η Γαλλία, τόσο

---

³⁰ Η επιχείρηση Turquoise ήταν μια Γαλλική στρατιωτική επιχείρηση που διοργανώθηκε με το ψήφισμα 9291 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, της 22ας Ιουνίου 1994, για την ενίσχυση των δυνάμεων της UNAMIR και την αντιμετώπιση της γενοκτονίας στη Ρουάντα, γνωστή και ως γενοκτονία εναντίον των Τούτσι.

δογματικά όσο και στην πράξη, σε σύγκριση με τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο, θεωρεί, ότι μπορεί να υπάρχει συνέχεια μεταξύ των Ειρηνευτικών επιχειρήσεων «Κεφάλαιο VI και μισό» και των καθαρά στρατιωτικών επιχειρήσεων του Κεφαλαίου VII, καθώς η εξέλιξη της πρώτης σε μία καθαρά ένοπλη σύγκρουση θεωρείται πιθανή.

Η Γαλλία ήταν υπεύθυνη για την ανάπτυξη της έννοιας της «ενεργού μεροληψίας» στις επιχειρήσεις αποκατάστασης της ειρήνης για τις οποίες υπήρχε μερική ή μηδενική συγκατάθεση. Αυτό συνεπάγεται την αμερόληπτη εφαρμογή των κανόνων εξίσου σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, με ετοιμότητα όμως και πρόβλεψη χρήσης βίας εναντίον όσων παραβιάζουν τους κανόνες, ανεξάρτητα από το αν αυτό οδηγεί σε κατηγορίες μεροληψίας. Η Γαλλία προσπάθησε επίσης ενεργά να διαμορφώσει την ιδέα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ εκφράζοντας ορισμένους ανθρωπιστικούς κανόνες,, που συνδυάζουν την διεξαγωγή διαπραγματεύσεων σε διπλωματικό επίπεδο με την ταυτόχρονη εκδήλωση ενεργειών για την εξασφάλιση της προστασίας των άμαχων πληθυσμών, με στρατιωτικά μέσα, εάν είναι απαραίτητο, από την επιθετικότητα των τοπικών αντιμαχόμενων ομάδων. Έτσι, η Γαλλία υπήρξε ιδιαίτερα ισχυρός υποστηρικτής της δημιουργίας «ασφαλών περιοχών» εντός των οποίων θα μπορούσαν να προστατεύονται οι πολίτες και να διανεμηθεί η ανθρωπιστική βοήθεια, «Ανθρωπιστικοί διάδρομοι» μέσω των οποίων θα μπορούσε να παρασχεθεί ένοπλη προστασία στις αποστολές ανθρωπιστικής βοήθειας, προκειμένου να εξασφαλισθεί η διέλευση τους. Αυτές οι ιδέες υποστηρίχθηκαν κυρίως για τη Βοσνία και τη Ρουάντα (Trevor Findlay 2002).

Αυστραλία

Οι Αυστραλιανές ένοπλες δυνάμεις αντιστάθηκαν αρχικά στην εκπόνηση δόγματος ειρηνευτικών επιχειρήσεων με το επιχείρημα, ότι η υπάρχουσα εκπαίδευση των στρατευμάτων τους, τους έδινε τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε οποιοδήποτε τύπο επιχειρήσεων. Υπήρχε επίσης ένας φόβος ότι, αν εκπαιδευόταν στις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης, δεν θα μπορούσαν να χειριστούν την πρωταρχική τους αποστολή, δηλαδή την υπεράσπιση της Αυστραλίας και των συμφερόντων της. Τελικά, συνειδητοποίησαν, ότι το δόγμα ήταν απαραίτητο για δύο λόγους, ήτοι για να αποφευχθεί οποιαδήποτε

εννοιολογική σύγκριση εντός των ΕΔ της Αυστραλίας και μεταξύ αυτών και άλλων δυνάμεων, που συμμετέχουν σε επιχειρήσεις ειρήνης, λόγω της ανάγκης συνεργασίας τους με μια μεγάλη ποικιλία άλλων δρώντων στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις, δηλαδή μη στρατιωτικών οργανισμών του ΟΗΕ, ανθρωπιστικών οργανισμών, αστυνομία και ΜΚΟ.

Το δόγμα ειρηνευτικών επιχειρήσεων της Αυστραλίας δημιουργήθηκε από το Αυστραλιανό Κέντρο Ειρηνευτικών Αποστολών του ΥΕΘΑ και καλύπτει όλο το φάσμα των ειρηνευτικών αποστολών, προσδιορίζοντας εννέα ξεχωριστές κατηγορίες επιχειρήσεων υποστήριξης της ειρήνης. Οι εννέα κατηγορίες τοποθετούνται εννοιολογικά σε μία κλίμακα, που κυμαίνεται από την αποστολή παρατηρητών μέχρι και την διεξαγωγή συμβατικών στρατιωτικών επιχειρήσεων. Σε όλες τις κατηγορίες ορίζονται τρία επίπεδα «δραστηριότητας», τα οποία ισοδυναμούν με τις παραδοσιακές επιχειρήσεις διατήρησης, της διευρυμένης διατήρησης και της επιβολής, της ειρήνης (Trevor Findlay 2002).

Το τρέχον αυστραλιανό δόγμα ειρηνευτικών επιχειρήσεων εξακολουθεί να χρησιμοποιεί την έννοια της ανωτέρω κλίμακας, αλλά τώρα περιλαμβάνει μόνο δύο κατηγορίες για τις οποίες είναι απαραίτητη μια στρατιωτική εμπλοκή, τη διατήρηση και την επιβολή της ειρήνης. Η διατήρηση της ειρήνης ορίζεται ως «ένα μη καταναγκαστικό μέσο διπλωματίας, όπου είναι ένας νόμιμος, διεθνής πολιτικός ή / και στρατιωτικός συνασπισμός, αναπτύσσεται σε μία περιοχή με τη συγκατάθεση των αντιμαχόμενων μερών, με αμερόληπτο τρόπο, με αποστολή την πρόληψη των συγκρούσεων ή την ρύθμιση -επίλυση των διαφορών τους. Η επιβολή της ειρήνης, από την άλλη πλευρά ορίζεται ως η αναγκαστική χρήση πολιτικών και στρατιωτικών κυρώσεων και δράση συλλογικής ασφάλειας, από νόμιμες, διεθνείς δυνάμεις, με σκοπό την υποβοήθηση των διπλωματικών προσπάθειών, την αποτροπή έναρξης, κλιμάκωσης και διάδοσης των ένοπλων συγκρούσεων ή την αποκατάσταση της ειρήνης μεταξύ των αντιμαχόμενων μερών, οι οποίοι ενδέχεται να μην συναινέσουν σε αυτήν την παρέμβαση.

Οι επιχειρήσεις επιβολής της ειρήνης, σύμφωνα με το αυστραλιανό δόγμα, διαφέρουν από τον πόλεμο: «Στον πόλεμο, ο απόλυτος στρατιωτικός στόχος είναι η επικράτηση ενάντια σε μια καθορισμένη εχθρική δύναμη. Στις επιχειρήσεις επιβολής της ειρήνης, ο στρατιωτικός στόχος είναι κανονικά ο εξαναγκασμός των

αντιμαχόμενων μαχητών να αποφύγουν ή να τερματίσουν την μεταξύ τους ένοπλη σύγκρουση και να προσφύγουν σε μία ειρηνική διευθέτηση των διαφορών – διαφωνιών τους». Όπως και το Βρετανικό δόγμα, το Αυστραλιανό δόγμα βλέπει τη βασική διαφορά μεταξύ της διατήρησης της ειρήνης και της επιβολή της ειρήνης ως το επίπεδο συναίνεσης των μερών της σύγκρουσης. Ωστόσο, ιδιαίτερη μνεία γίνεται και εδώ ανάμεσα στην συγκατάθεση και στις πιθανότητες απώλειάς της στα διάφορα επίπεδα πολέμου, πολιτικό, στρατηγικό, επιχειρησιακό και τακτικό.

Όσον αφορά το ζήτημα της αυτοάμυνας, το Αυστραλιανό δόγμα φαίνεται να είναι ευέλικτο και ρεαλιστικό. Ακόμη και σε επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης, οι εμπλεκόμενες δυνάμεις διατηρούν το δικαίωμα της αυτοάμυνας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι επίσημες κατευθύνσεις στους Διοικητές των αναπτυσσόμενων δυνάμεων συμπεριλαμβάνουν, εκτός από το αναφαίρετο δικαίωμα της αυτοάμυνας και την δυνατότητα χρήσης βίας, για την υπεράσπιση της ίδιας της εντολής της αποστολής, αναλόγως των δυνατοτήτων των τμημάτων και την εκτίμηση της υπάρχουσας απειλής. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει το στρατιωτικό τμήμα, που θα αναπτυχθεί να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο, εξοπλισμένο και προετοιμασμένο για να εμπλακεί από την αρχή σε στρατιωτικές επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως της εντολής και του είδους της ειρηνευτικής αποστολής. Το Αυστραλιανό δόγμα τροποποιήθηκε και βελτιώθηκε μέσα από τα διδάγματα και τις εμπειρίες από τη συμμετοχή στις ειρηνευτικές αποστολές του ΟΗΕ στη Καμπότζη, την Σομαλία και το Ανατολικό Τιμόρ³¹³², καθώς και σε περιφερειακές ειρηνευτικές επιχειρήσεις στο Μπουγκαινβίλ³³ της Παπούας Νέας Γουινέας και στα Νησιά του Σολομώντα (RAMSI)³⁴, όπου και διακρίθηκαν οι εμπλεκόμενες ειρηνευτικές Αυστραλιανές δυνάμεις (Australian Civil-Military Centre 2012).

---

³¹ Στις 24 Μαΐου 2006, η κυβέρνηση του Τιμόρ-Λέστ ζήτησε επισήμως βοήθεια από την Αυστραλία, τη Μαλαισία, τη Νέα Ζηλανδία και την Πορτογαλία. Η συνδυασμένη κοινή ομάδα υπό την ηγεσία της Αυστραλίας, γνωστή αργότερα ως Διεθνής Δύναμη Σταθεροποίησης (ISF), άρχισε να αναπτύσσεται στο Dili την επόμενη μέρα με εντολή: « σταθεροποίηση της κατάστασης και διευκόλυνση της συγκέντρωσης των διάφορων συγκρουόμενων ομάδων σε ασφαλείς τοποθεσίες, συγκέντρωση έλεγχος και καταμέτρηση των όπλων που ανήκουν σε κάθε ομάδα και δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος για τη διεξαγωγή ενός επιτυχημένου διαλόγου για την επίλυση της τρέχουσας κρίσης.

³² Στις 25 Αυγούστου 2006, το Συμβούλιο Ασφαλείας ενέκρινε την ειρηνευτική επιχείρηση, UN Integrated Mission in Timor-Leste (UNMIT)

³³ UN Observer Mission in Bougainville (UNOMB)

³⁴ The Regional Assistance Mission to Solomon Islands

Καναδάς

Είναι εκπληκτικό, ότι ο Καναδάς, παρά το σχεδόν αξεπέραστο ρεκόρ συμμετοχής του σε ειρηνευτικές αποστολές, από την έναρξη τους ως ξεχωριστό είδος επιχειρήσεων, έχει συμβάλει τόσο λίγα στην ανάπτυξη σχετικών ειρηνευτικών δογμάτων. Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990, όπου ιδρύθηκε το Διεθνές Κέντρο Εκπαίδευσης Ειρηνευτικών Αποστολών (Lester B. Pearson) στην περιοχή της Νέας Σκωτίας, το δόγμα ειρηνευτικών αποστολών του Καναδά ήταν σχεδόν ανύπαρκτο. Παρόλο που το κέντρο έτεινε να επικεντρώνεται στην εκπαίδευση, παρά στην επιδίωξη της διδακτικής καινοτομίας, κατάφερε να ενθαρρύνει την έναρξη μίας χρήσιμης συζήτησης, μέσω εργαστηρίων και συνεδρίων, σχετικά με το ζήτημα της χρήσης βίας η οποία οδήγησε το 1995 στη σύνταξη του πρώτου Καναδικού περιεκτικού ειρηνευτικού διδακτικού εγχειριδίου, το οποίο και αποτέλεσε ουσιαστικά το δογματικό πλαίσιο για την διενέργεια επιχειρήσεων εκτός του πολέμου.

Ο Καναδάς χρησιμοποίησε τον γενικό όρο «ειρηνευτικές επιχειρήσεις» για να ενσωματώσει τέσσερις τύπους επιχειρήσεων, όπως της ανθρωπιστικής βοήθειας, της αποστολής παρατηρητών, της διατήρησης και της επιβολής της ειρήνης, για τις οποίες παρέχεται το δικαίωμα της «αποδεκτής χρήσης βίας σε περιπτώσεις αυτοάμυνας». Επίσης αναφέρεται ότι η χρήση βίας, όταν δικαιολογείται και είναι ανάλογη με την πρόκληση, συμβάλλει στην αξιοπιστία της δύναμης και μπορεί να λειτουργήσει ως αποτρεπτικό μέσο για περαιτέρω προκλήσεις. Ένα επιπλέον σημείο, στο οποίο το Καναδικό δόγμα δίνει ακόμη μεγαλύτερη έμφαση είναι η αξιοπιστία. Αυτό οδήγησε τον Καναδά να απορρίψει τις παραμέτρους σχεδιασμού δυνάμεων του ΟΗΕ για την επιχείρηση στη Βοσνία και να αναπτύξει περισσότερα βαριά οπλισμένα τάγματα καθόσον θεωρήθηκαν καταλληλότερα για την φύση και την επίτευξη της αποστολής. Η τελική επιτυχία στις επιχειρήσεις εκτός του πολέμου (OOTW), σύμφωνα με το Καναδικό δόγμα, καθορίζεται περισσότερο από πολιτικούς παράγοντες παρά από στρατιωτικές εκτιμήσεις ή ενέργειες. Η επιτυχία τους εξαρτάται από τον βαθμό επίτευξης της τελικής επιθυμητής κατάστασης η οποία σπάνια αποτελεί μια πραγματική στρατιωτική νίκη και αντικατοπτρίζει τον βαθμό επίτευξης των απαραίτητων συνθηκών για την εκπλήρωση των πολιτικών, διπλωματικών ή κοινωνικών-ανθρωπιστικών αντικειμενικών σκοπών. Σε αντίθεση με τις πολεμικές επιχειρήσεις

ο τελικός αντικειμενικός σκοπός των ειρηνευτικών επιχειρήσεων θα επιτευχθεί μέσω της διπλωματικής οδού (Canada House of Commons 2019).

Ρωσική Ομοσπονδία

Το ρωσικό δόγμα ειρηνευτικών επιχειρήσεων προέκυψε από μια εμπειρία εντελώς διαφορετική από εκείνη των δυτικών κρατών. Έχει χρωματιστεί όχι μόνο από τη Ρωσική συμμετοχή στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ (η οποία έχει αυξηθεί σημαντικά από την περίοδο που κατέρρευσε η Σοβιετική Ένωση) αλλά από τις Ρωσικές προσπάθειες πρόληψης ή τερματισμού ένοπλων συγκρούσεων στα πρώην Σοβιετικά κράτη. Τα Ρωσικά στρατεύματα είχαν αναπτυχθεί για το παραπάνω σκοπό στην Αμπχαζία, το Ναγκόρνο-Καραμπάχ, τη Νότια Οσετία, το Τατζικιστάν και τον Δνείστερο. Αν και ορισμένες από αυτές τις αποστολές υποτίθεται ότι ήταν συλλογικές επιχειρήσεις από την Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (CIS³⁵), ενώ άλλες αποτέλεσαν συνεργατικές προσπάθειες με τις κυβερνήσεις ή τα μέρη που βρίσκονταν σε σύγκρουση, στην πραγματικότητα αποτελούσαν μονομερείς επιχειρήσεις του κυρίαρχου έθνους, της Ρωσίας.

Όλες οι προαναφερόμενες επιχειρήσεις πραγματοποιήθηκαν χωρίς την ύπαρξη δόγματος ειρηνευτικών αποστολών και χωρίς την ύπαρξη κάποιας σχετικής εντολής από το Συμβούλιο Ασφαλείας για την νομιμοποίηση τους. Σχεδιάστηκαν σύμφωνα με την εμπειρία και τα διδάγματα των πρώτων αποστολών και για την υλοποίησή τους διατέθηκε μεγάλος αριθμός στρατιωτικών τμημάτων. Σύμφωνα με την ιδέα ενεργείας του Ρωσικού Υπουργείου Άμυνας, αποστολή των αποσταλέντων ειρηνευτικών δυνάμεων, ήταν ή σύλληψη και εξόντωση όλων των αντιφρονούντων που δεν συμμορφώνονταν και δεν ακολουθούσαν τους επιβαλλόμενους κανόνες και αποφάσεις. Ουσιαστικά δεν υπήρχε περιορισμός ως προς το ασκούμενο επίπεδο βίας από τα Ρωσικά ένοπλα τμήματα που συμμετείχαν στις EYE (Alexander Nikitin 2017).

Χαρακτηριστική είναι και η δήλωση του συμβούλου του Ρωσικού Υπουργείου Άμυνας Στρατηγού Anatoliy Sharonalov, για θέματα ειρηνευτικών αποστολών, σε ένα διεθνές σεμινάριο στη Μόσχα στα μέσα του 1995, όπου και ειπώθηκε ότι: «Όλη αυτή η συζήτηση για την ερμηνεία των επιχειρήσεων

---

³⁵ Commonwealth of Independent States

διατήρησης ή αποκατάστασης της ειρήνης δεν έχει σημασία, καθώς αποτελούν πολεμικές επιχειρήσεις μικρής – περιορισμένης κλίμακας και πρέπει να αντιμετωπίζονται ως τέτοιες». Ωστόσο, το 1992 και το 1996 η Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (CIS) ενέκρινε μια σειρά εγχειριδίων και δογμάτων σχετικά με τις επιχειρήσεις επίλυσης συγκρούσεων και τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις, που είχαν συνταχθεί από την Ρωσία και ακολουθούσαν το αντίστοιχο μοντέλο των δογμάτων των Ηνωμένων Εθνών. Σύμφωνα με το προσχέδιο του δόγματος αυτού η χρήση δύναμης προβλέπονταν μόνο για λόγους αυτοάμυνας, ενώ η παρέμβαση των ενόπλων δυνάμεων σε ειρηνευτικές αποστολές θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από αμεροληψία και απαγορεύονταν η εμπλοκή τους σε πολεμικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, σύμφωνα με το δόγμα, η Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (CIS) ήταν υπεύθυνη για την εγγύηση της ειρήνης και της σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή της και όχι το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, διατηρώντας το δικαίωμα να αποφασίζει για την επιβολή μέτρων συμπεριλαμβανομένων και την αποστολή στρατιωτικών τμημάτων (Trevor Findlay 2002).

Η δέσμευση της Ρωσίας για συμμετοχή στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις αντικατοπτρίζεται επίσης στο άρθρο 19 του στρατιωτικού δόγματος της Ρωσικής Ομοσπονδίας, σύμφωνα με το οποίο η Ρωσία δύναται «Να συμμετάσχει σε διεθνείς ειρηνευτικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων αυτών υπό την αιγίδα του ΟΗΕ και στο πλαίσιο αλληλεπίδρασης με έτερους διεθνής-περιφερειακούς οργανισμούς. » Αυτό το έγγραφο αποτελεί την επίσημη βάση για τη συμμετοχή της Ρωσίας στις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης που αναλαμβάνονται όχι μόνο από τον ΟΗΕ, αλλά και από διεθνείς περιφερειακούς οργανισμούς. Εκτός από τις δεσμεύσεις της στον ΟΗΕ, η Ρωσία συμμετέχει επίσης στις προσπάθειες διατήρησης της ειρήνης βάσει των διακυβερνητικών συμφωνιών της με άλλες χώρες. Οι πρώτες επιχειρήσεις της Ρωσίας χωρίς την εντολή του ΟΗΕ πραγματοποιήθηκαν ακριβώς για αυτούς τους λόγους στο μετασοβιετικό διάστημα και συχνά επικρίνονταν από τις ΗΠΑ και τους λοιπούς συμμάχους ως προσπάθειες εδραίωσης της ρωσικής επιρροής σε γειτονικές χώρες.

Η τελευταία δεκαετία χαρακτηρίστηκε από μια απότομη αλλαγή του σκοπού και του τρόπου εκτέλεσης των επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης του ΟΗΕ. Υπήρξαν περιπτώσεις κατά τις οποίες στάλθηκαν δυνάμεις του ΟΗΕ για την

προστασία μίας κυβέρνηση κατά των μαχητών (Μάλι) και υποθέσεις όπως το Νότιο Σουδάν, όπου έστειλε ο ΟΗΕ ειρηνευτικές δυνάμεις για την προστασία αμάχων ελλείψει ειρηνευτικής συμφωνίας. Και οι δύο περιπτώσεις αποτέλεσαν νέες προσεγγίσεις του ΟΗΕ που διέφεραν δραστικά από τις παραδοσιακές αρχές της διατήρησης της ειρήνης. Η Ρωσία αποδέχτηκε την αναγκαιότητα επέκτασης της εντολής του ΟΗΕ για την κάλυψη αυτών των νέων καταστάσεων, υποστηρίζοντας και το Ψήφισμα 2100 του ΟΗΕ για το Μάλι, καθώς και το ψήφισμα 1590 για το Σουδάν. Η μεγαλύτερη ανησυχία της Ρωσίας όσον αφορά τη διατήρηση της ειρήνης σήμερα διατυπώνεται στο δόγμα της εξωτερικής της πολιτικής, σύμφωνα με το οποίο ένας από τους μεγαλύτερους κινδύνους για την παγκόσμια ειρήνη και σταθερότητα αποτελούν οι εκτός πλαισίου του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ προσπάθειες διαχείρισης κρίσεων μέσω μονομερών κυρώσεων και άλλων καταναγκαστικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της ένοπλης επιθετικότητας. Η σύγχρονη ρωσική πολιτική, όσον αφορά τη μορφή και τους στόχους των επιχειρήσεων, δύναται να συνοψιστεί στον σεβασμό των αρχών του διεθνούς δικαίου (με ιδιαίτερη έμφαση στην αρχή της κυριαρχίας), στην διατήρηση της σταθερότητας (με όχι αλλαγές στην υπάρχουσα διαμόρφωση του διεθνούς συστήματος) και τη διατήρηση των θεσμών παγκόσμιας διακυβέρνησης της Γιάλτας – Πότσταμ, ως κεντρικούς μηχανισμούς επίλυσης των διεθνών διαφορών. Εάν πληρούνται αυτές οι προϋποθέσεις, η Ρωσία δεν έχει αντίρρηση για ισχυρές ειρηνευτικές αποστολές ή χρήση βίας, καθώς και τη χρήση σύγχρονου εξοπλισμού, όπως μη επανδρωμένα αεροχήματα αναγνώρισης ή άλλα μέσα τεχνικής υποστήριξης των αποστολών του ΟΗΕ (Bratersky 2018) (Elor Nkereuwem 2017) (Alexander Nikitin 2017).

Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, η Κίνα έχει αυξήσει κατά πολύ το βαθμό εμπλοκής της στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ. Στο τέλος του 2018, η Κίνα συμμετείχε σε εννέα επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης, συμπεριλαμβανομένων των «μεγάλων πέντε» (Μάλι, Σουδάν, Κονγκό, Κεντροαφρικανική Δημοκρατία και Νταρφούρ). Συμμετείχε με την αποστολή 2.517 στρατιωτών στο πεδίο (σχεδόν διπλάσιο από τα άλλα τέσσερα μόνιμα μέλη του ΣΑ) και συνέβαλε σε ποσοστό 10,25% στον προϋπολογισμό των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ, καθιστώντας την δεύτερη μεταξύ όλων των κρατών μελών σε συνεισφορά

χρημάτων. Η Κίνα ολοκλήρωσε πρόσφατα την διάθεση 8.000 στελεχών, ως μόνιμη ειρηνευτική δύναμη της στο πλαίσιο της συνεισφοράς της στον ΟΗΕ . Μεταξύ αυτής της δύναμης είναι έξι τάγματα πεζικού και μονάδες υποστήριξης μάχης, όπως τρεις διμοιρίες μηχανικού, δύο μεταφορών, τέσσερα νοσοκομεία, τέσσερις διμοιρίες ασφαλείας, τρεις διμοιρίες ταχείας αντίδρασης, δύο μονάδες ελικοπτέρων μεσαίου μεγέθους πολλαπλών χρήσεων, δύο μεταφορικά αεροσκάφη, μία μονάδα drone και ένα πλοίο επιφανείας. Πέραν της διάθεσης τμημάτων η Κίνα προχώρησε στην οργάνωση και λειτουργία εκπαιδευτικών κέντρων για την επιμόρφωση τόσο των Κινεζικών όσο και των διεθνών αστυνομικών και στρατιωτικών ειρηνευτικών δυνάμεων. Επί του παρόντος, περίπου 500 ξένοι στρατιωτικοί από 69 χώρες έχουν εκπαιδευτεί και η Κίνα σκοπεύει να αυξήσει αυτόν τον αριθμό σε 2.000 έως το 2020. Οι διεθνείς παρατηρητές αναφέρουν ότι τα πρότυπα και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης είναι σύμφωνα με τις προσδοκίες των Ηνωμένων Εθνών.

Παρά την προαναφερθείσα αξιοσημείωτη εξέλιξη, η Κίνα έχει ακόμη κάποια κενά στο ειρηνευτικό ρεπερτόριό της. Οι παρατηρητές επισημαίνουν, ότι ο Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός μπορεί να υπολείπεται σε τεχνολογία και εμπειρία των συμμαχικών και ιδιαίτερα των Αμερικανικών ΕΔ, λόγω της συμμετοχής του στους μακροχρόνιους πολέμους κατά των τρομοκρατών στο Ιράκ και το Αφγανιστάν, καθώς οι τρέχουσες ειρηνευτικές επιχειρήσεις λειτουργούν σε περιβάλλοντα παρόμοια με τις προαναφερόμενες πολεμικές συνθήκες. Σε πολλές από τις σημερινές ειρηνευτικές επιχειρήσεις, τεχνολογίες όπως πολεμικές συνοδείες φαλάγγων, αντι-IED³⁶ εξοπλισμός (αυτοσχέδια εκρηκτική συσκευή) και τεχνολογίες για την ασφάλεια των στρατοπέδων είναι σημαντικές και κρίσιμες για την προστασία των εμπλεκόμενων δυνάμεων και την επίτευξη της αποστολής – εντολής της επιχείρησης. Σύγχρονες επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης απαιτούν επίσης όλο και περισσότερο την ικανότητα και την προθυμία για την υλοποίηση πολιτικοστρατιωτικής συνεργασίας, προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα την περίπλοκη τοπική πολιτική οικονομία και τη δημιουργία νομιμότητας για την αποστολή. Λόγω γλωσσικών και πολιτιστικών φραγμών, και λόγω μιας γενικά προσεκτικής προσέγγισης, της Κίνας φαίνεται να έχει κάνει μικρή προσέγγιση της κοινότητας μέχρι στιγμής (Zürcher, Christoph 2019).

---

³⁶ Improvised explosive device

Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και το μεταβαλλόμενο παγκόσμιο περιβάλλον ασφάλειας οδήγησαν σε μια ταχεία εξέλιξη των επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης του ΟΗΕ - τόσο σε πρακτικό επίπεδο όσο και σε δογματικό. Μεταξύ των πιο σημαντικών αλλαγών είναι μια στροφή, σε μια πιο ισχυρή, πιο επεμβατική πολιτική-στρατηγική διατήρησης της ειρήνης (περιγράφεται στην έκθεση Brahimi του 2000), σε μία χαλάρωση των μέχρι τότε ιερών αρχών του διεθνούς δικαίου για την καλύτερη προστασία των πολιτών από παραμέληση ή επίθεση από το δικό τους κράτος (περιγράφεται στην Ευθύνη για την Προστασία [R2P] το 2005), σε μία αυξημένη εστίαση στην προστασία των πολιτών στο έδαφος (Προστασία αμάχων [POC], που περιγράφεται σε διάφορες εκθέσεις των ΗΕ από το 2001), και σε μία αυξημένη εστίαση στην καλύτερη προστασία του προσωπικού του ΟΗΕ στον τομέα αυτό (περιγράφεται στο Έκθεση Cruz 2017). Μαζί με αυτές τις νέες προκλήσεις και υποχρεώσεις των ΗΕ για τη διατήρηση της ειρήνης εμφανίστηκαν και οι αδυναμίες και ελλείψεις του ΟΗΕ να ανταποκριθεί σε αυτές θέτοντας υπό αμφισβήτηση τις προσδοκίες σχετικά με τα όρια της ειρηνευτικής φύσης του ΟΗΕ.

Η Κίνα, όπως και άλλοι βασικοί παίκτες του διεθνούς Συστήματος, έπρεπε να αντιδράσει σε αυτές τις νέες προκλήσεις και τη νέα δογματική σκέψη. Για τον λόγο αυτό, ενσωμάτωσε προσεκτικά τις προσαρμογές του δόγματος και των πρακτικών του ΟΗΕ στη δική της ειρηνευτική στρατηγική. Παρά τους αρχικούς δισταγμούς, η Κίνα ενέκρινε ακόμη και τις αρχές του R2P του 2005, μόλις έγινε σαφές ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας θα διατηρούσε την τελική εξουσία επί των επεμβάσεων και ότι οι αποφάσεις θα λαμβάνονταν με διαφορετικά, κατά περίπτωση κριτήρια και όχι σύμφωνα με αντίστοιχα προκαθορισμένα. Ωστόσο, μετά την παρέμβαση του ΟΗΕ το 2011 στη Λιβύη, εξουσιοδοτημένη με αναφορά στο R2P, η Κίνα στράφηκε εναντίον των αρχών R2P καθώς κατά την άποψη της, αυτή η παρέμβαση μετατράπηκε σε αναγκαστική αλλαγή καθεστώτος. Από τότε, μετά τη Λιβύη, η Κίνα μαζί με τη Ρωσία, άσκησαν βέτο σε πολλά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας που ζήτησε κυρώσεις κατά της Συρίας, αντιτάχθηκε σθεναρά στην ιδέα της R2P, καθώς την έχει εξισώσει με «αλλαγή καθεστώτος» και είναι πιο άνετη με την ιδέα της Προστασίας των αμάχων (POC), υποστηρίζοντας όλες τις πρόσφατες αποστολές των Ηνωμένων Εθνών, που έχουν ισχυρή εντολή POC.

Υποστηρίζει με συνέπεια, ότι τα Κράτη πρέπει να δώσουν περισσότερη έμφαση στη διευκόλυνση των εκχειριών, την προώθηση της πρόληψης των συγκρούσεων και την υποστήριξη της ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων μέσω πολιτικών διαδικασιών. Η Κίνα παραμένει διστακτική σχετικά με την χρήση βίας κατά την εφαρμογή των εντολών του ΣΑ, όσον αφορά τις επιχειρήσεις ΡΟC, για τις οποίες έχει ενδοιασμούς ότι συγχέουν τα όρια μεταξύ των ειρηνευτικών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Η Κίνα χαιρέτισε την έκθεση ΗΙΡΡΟ του 2014 (Ανεξάρτητη Ομάδα Υψηλού Επιπέδου για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις του ΟΗΕ), η οποία απέρριψε τις «αυστηρές εντολές του ΣΑ που περιλαμβάνουν την χρήση ένοπλης βίας και τόνισε εκ νέου την υπεροχή των πολιτικών λύσεων. Είναι πιο επιφυλακτική για την έκθεση Cruz του 2017 («Βελτίωση της ασφάλειας των ειρηνευτικών δυνάμεων των Ηνωμένων Εθνών: Πρέπει να αλλάξουμε τον τρόπο με τον οποίο δραστηριοποιούμαστε»), η οποία συνιστά ότι οι ΕΥΕ του ΟΗΕ σε τακτικό επίπεδο θα πρέπει να γίνουν πιο ισχυρές, πιο δυναμικές και περισσότερο ενεργές, επικρίνοντας την έμφαση στην προληπτική χρήση βίας για την υπεράσπιση του προσωπικού του ΟΗΕ. Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, σε αρμονία με τα Ηνωμένα Έθνη, η Κίνα έχει προσαρμόσει την προσέγγισή της στις ΕΥΕ. Ταυτόχρονα, συνεχίζει να τονίζει ότι η δέσμευσή της για συμμετοχή σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις καθοδηγείται από μια σειρά αρχών, οι οποίες περιλαμβάνουν τον σεβασμό της κυριαρχίας και μη παρέμβασης, τη στήριξη των πολιτικών λύσεων και τον σεβασμό των αρχικών ειρηνευτικών αρχών της αμεροληψίας, της συγκατάθεσης των μερών και της χρήσης βίας μόνο ως έσχατη λύση (Zürcher, Christoph 2019).

Η συμμετοχή της Κίνας σε επιχειρήσεις υποστήριξης ειρήνης μπορεί να χωριστεί και αναλυθεί σε τέσσερις φάσεις. Κατά την πρώτη φάση, μεταξύ 1981 και 1988, η Κίνα εγκατέλειψε αργά την ιδεολογική της αντίθεση απέναντι στις ΕΥΕ του ΟΗΕ, που κυριάρχησε στην προσέγγισή της από την ένταξή της στον ΟΗΕ το 1971. Κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης, ενέκρινε ορισμένες αποστολές και αντιτάχθηκε σε άλλες, αλλά για αυτές δεν άσκησε βέτο στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Η Κίνα διατύπωσε επίσης το πρώτο δόγμα της σχετικά με τις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης, το οποίο έδινε ιδιαίτερη έμφαση στην αναγκαιότητα ύπαρξης συγκατάθεσης του έθνους υποδοχής, και στο μέγιστο δυνατό περιορισμό στη χρήση βίας από τις εμπλεκόμενες δυνάμεις. Σημειώνεται επίσης ότι στο

διάστημα αυτό η Κίνα δεν είχε αναπτύξει ακόμη ειρηνευτικά σώματα. Μέχρι το 1984, η Κίνα είχε αναπτύξει μια σειρά αρχών που καθοδηγούσαν την πολιτική της για τη διατήρηση της ειρήνης για τα επόμενα χρόνια. Ενώ αυτές οι αρχές εξέφρασαν την υποστήριξη της Κίνας στις ΕΥΕ του ΟΗΕ, ανέφεραν επίσης ότι αυτές πρέπει να ξεκινήσουν μόνο με τη συγκατάθεση των κρατών-στόχων και ότι πρέπει να γίνεται σεβαστή η ανεξαρτησία, η κυριαρχία και η ακεραιότητα του κράτους. Επιπλέον, κάθε ειρηνευτική αποστολή πρέπει να παραμένει σταθερά υπό την πρωταρχική εξουσία του ΣΑ, να έχει συγκεκριμένα καθήκοντα και οι εμπλεκόμενες χώρες δεν θα πρέπει να επεμβαίνουν στις εσωτερικές υποθέσεις των κρατών υποδοχής. Αυτές οι αρχές συνεχίζουν να διαμορφώνουν την ειρηνευτική πολιτική της Κίνας ακόμη και σήμερα. Η θέση της Κίνας συχνά συνδέεται με ένα ευρύτερο σύνολο αρχών, τις λεγόμενες πέντε αρχές της ειρηνικής συνύπαρξης. Αυτές οι αρχές περιλαμβάνουν τον αμοιβαίο σεβασμό της εδαφικής ακεραιότητας και κυριαρχίας του άλλου, της αμοιβαίας μη επιθετικότητας, της αμοιβαία μη παρέμβασης στις εσωτερικές υποθέσεις του άλλου, την ισότητα και την συνεργασία για αμοιβαίο όφελος και ειρηνική συνύπαρξη και κωδικοποιήθηκαν για πρώτη φορά σε μια συνθήκη μεταξύ Κίνας και Ινδίας το 1954. Αυτές οι αρχές, που γεννήθηκαν από την μετα-αποικιακή αλληλεγγύη, συχνά επικαλούνται από την Κίνα ,προκειμένου να εξηγήσει το όραμά της για τις διεθνείς σχέσεις και την έμφαση που δίνεται στη μη παρέμβαση και τον σεβασμό για κυριαρχία (Zürcher, Christoph 2019).

Κατά τη δεύτερη φάση, μεταξύ 1989 και 1998, η Κίνα ψήφισε υπέρ των περισσότερων ειρηνευτικών αποστολών του ΟΗΕ. Ανέπτυξε το πρώτο στρατιωτικό σώμα παρατηρητών της στη Ναμίμπια το 1989 και άρχισε να αναπτύσσει μικρά τμήματα στρατιωτικών παρατηρητών σε έξι άλλες ειρηνευτικές αποστολές του ΟΗΕ. Ωστόσο, η Κίνα συνέχισε να εκφράζει την ισχυρή της πεποίθηση ότι η διατήρηση της ειρήνης απαιτεί τη συναίνεση του κράτους υποδοχής, την ελάχιστη χρήση δύναμης και τον σεβασμό των αρχών του ΟΗΕ για τη νομιμοποίηση ειρηνευτικών αποστολών. Το μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον μετά το τέλος της διπολικότητας του Ψυχρού Πόλεμου σημείωσε αύξηση του αριθμού των ΕΥΕ των ΗΕ. Ενώ ο ΟΗΕ είχε ξεκινήσει 15 αποστολές από το 1989, αυτός ο αριθμός αυξήθηκε σε 35 νέες ΕΥΕ για τη δεκαετία μεταξύ 1989 και 1999. Οι περισσότερες από αυτές τις αποστολές ήταν ακόμη μικρές αποστολές

παρατηρητών με αποστολή την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και την διευκόλυνση του πολιτικού διαλόγου για την επίλυση μιας σύγκρουσης. Συνήθως τηρούσαν την «τριάδα» των αρχών της πρώτης γενιάς των ΕΥΕ του ΟΗΕ: τη συγκατάθεση όλων των αντιμαχόμενων μερών στις δραστηριότητες της αποστολής, την αμεροληψία των ειρηνευτικών δυνάμεων στη σχέση τους με όλα τα αντιμαχόμενα μέρη και τη χρήση βίας μόνο ως έσχατη λύση και μόνο για λόγους αυτοάμυνας. Σε αυτή την πρώτη δεκαετία μετά τον Ψυχρό Πόλεμο ένας νέος τύπος ΕΥΕ αναδύεται. Με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, οι εμφύλιοι και εθνοτικοί πόλεμοι έγιναν οι νέοι κυρίαρχοι τύποι συγκρούσεων. Οι εμφύλιοι πόλεμοι διεξάγονται όχι μόνο από κυβερνητικές δυνάμεις, αλλά και από αντάρτικες δυνάμεις και εθνοτικές πολιτοφυλακές. Αυτό έκανε όλο και πιο δύσκολο να τηρηθούν οι παραδοσιακές ειρηνευτικές αρχές του ΟΗΕ. Η συγκατάθεση από όλα τα μέρη είναι συχνά δύσκολο να επιτευχθεί και να διατηρηθεί, και η αμεροληψία αποτελεί μία πρόκληση όταν ένα πλήθος φατριών μάχονται μεταξύ τους. Ως αποτέλεσμα, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ εξουσιοδότησε την σχεδίαση και υλοποίηση νέων τύπων αποστολών, περισσότερο επεμβατικής φύσης που συχνά περιλάμβαναν και την χρήση βίας από της συμμετέχουσες δυνάμεις (Zürcher, Christoph 2019).

Το 1992, η Κίνα υποστήριξε την ίδρυση της Δύναμης Προστασίας του ΟΗΕ για την πρώην Γιουγκοσλαβία (UNPROFOR). Ωστόσο, αργότερα απείχε συχνά από την υποστήριξη μεταγενέστερων αλλαγών της εντολή της UNPROFOR, ειδικά για εκείνες που επικαλούνταν την ενεργοποίηση του Κεφαλαίου VII του Χάρτη, που θα επέτρεπε τη χρήση «όλων των απαραίτητων» μέτρων. Η Κινεζική αντιπροσωπία υποστήριζε ότι οι στρατιωτικές δραστηριότητες θα μετέβαλλαν την φύση της συμμετοχής των ΗΕ με βάση την αρχική εντολή ανάπτυξης και μπορούσαν να οδηγήσουν σε απώλεια ελέγχου της. Ωστόσο, μέχρι τα μέσα του 1993, όταν οι μάχες μεταξύ των εθνοτικών ομάδων στη Βοσνία εντάθηκαν, η Κίνα διαφοροποίησε κάπως τη στάση της και ψήφισε υπέρ της αποστολής ένοπλων τμημάτων που, θα είχαν την εξουσιοδότηση χρήσης βίας σε συγκεκριμένες καταστάσεις, όπως για την προστασία των πολιτών από επιθέσεις σε ασφαλείς περιοχές ή για την προστασία της ελεύθερης κυκλοφορίας των ειρηνευτικών δυνάμεων. Όταν η συμφωνία του Ντίπτον του 1995 τερμάτισε τον εμφύλιο πόλεμο, η Κίνα υποστήριξε την ίδρυση Δύναμης Υλοποίησης (IFOR) υπό την ηγεσία του NATO με εξουσιοδότηση χρήσης βίας, αλλά κατέστη σαφές ότι αυτή η υποστήριξη

ήταν μια εξαίρεση από τη συνήθη πολιτική της Κίνας σχετικά με τη χρήση βίας στις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης και οφείλεται μόνο στις «επείγουσες επιθυμίες των ενδιαφερομένων μερών» και στην ανάγκη «έκτακτης δράσης» σε εξαιρετικές περιστάσεις.

Εν ολίγοις, η δεκαετία μεταξύ 1989 και 1999 γνώρισε μια ταχεία εξέλιξη των ΕΥΕ των ΟΗΕ. Η Κίνα ακολούθησε και προσαρμόστηκε στις εξελίξεις με προσεκτικά βήματα και ορισμένες επιφυλάξεις. Ο αριθμός των αποστολών αυξήθηκε δραματικά και έγιναν πιο περίπλοκες και πιο επεμβατικές, καθώς αναπτύσσονταν όλο και περισσότερο σε πλαίσιο εμφυλίου πολέμου για την επικράτηση πλήθους φατριών, πολλές από τις οποίες αποτελούσαν άτυπες πολιτοφυλακές με γρήγορα μεταβαλλόμενες συμμαχίες. Η Κίνα σπάνια άσκησε βέτο σε μία ΕΥΕ, αλλά συχνά εξέφραζε την ανησυχία της μέσω της αποχής της από την ψηφοφορία στο ΣΑ. Συγκεκριμένα, η Κίνα υποστήριζε σθεναρά την παραδοσιακή μορφή των ΕΥΕ του ΟΗΕ, που περιλάμβανε την συγκατάθεση του κράτους-στόχου, τον σεβασμό της εθνικής του κυριαρχίας και την ελάχιστη χρήση βίας - αλλά στην πράξη πολλές φορές ανεχόταν ή υποστήριζε τελικά την ανάπτυξη αποστολών με πιο επεμβατικό χαρακτήρα.

Η περίοδος μετά το 1999 γνώρισε μια περαιτέρω εξέλιξη των ΕΥΕ του ΟΗΕ. Τον 21ο αιώνα, η διατήρηση της ειρήνης ολοένα και περισσότερο εξελίχθηκε σε πολυδιάστατες επιχειρήσεις οικοδόμησης της ειρήνης, που περιλαμβάνουν τόσο μεγάλες στρατιωτικές όσο και πολιτικές ικανότητες. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίστηκε από την εξελισσόμενη συζήτηση σχετικά με την «ανθρωπιστική παρέμβαση» και την «ευθύνη προστασίας», που αποτέλεσε έναν αναδυόμενο αλλά αμφισβητούμενο κανόνα που θα ωθούσε τη διεθνή κοινότητα να παρέμβει στην επικράτεια ενός κράτους το οποίο ήταν απρόθυμο ή ανίκανο να προστατέψει τους πολίτες του. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η Κίνα έγινε ένας από τους σημαντικότερους συντελεστές διατήρησης της παγκόσμιας ειρήνης με συμμετοχή σε μεγάλο αριθμό αποστολών, ακόμα και σε αποστολές επιβολής της ειρήνης, εγκαταλείποντας την μέχρι τότε προσέγγισή της ως προς την φύση των ειρηνευτικών αποστολών. Ωστόσο, παρά τη μαζικά διευρυμένη ανάπτυξη του προσωπικού της, η Κίνα εξακολουθούσε μέχρι τότε να μην είχε αναπτύξει στρατεύματα μάχης.

Η τρίτη φάση, μεταξύ του 1999 και του 2003, ξεκίνησε όταν η Κίνα ανέπτυξε στρατιωτικό σώμα στο UNTAET στο Ανατολικό Τιμόρ (Μεταβατική διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών στο Ανατολικό Τιμόρ), η οποία ήταν μια εξαιρετικά επεμβατική αποστολή βάσει του κεφαλαίου VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Σύμφωνα με το κεφάλαιο VII το ΣΑ μπορούσε «να προσδιορίσει την ύπαρξη οποιασδήποτε απειλής για την ειρήνη, παραβίαση της ειρήνης, ή επιθετική πράξη » και να αναλάβει στρατιωτική και μη στρατιωτική δράση για την αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Η Κίνα υποστήριξε επίσης ενεργά μεγάλες, περίπλοκες αποστολές του Κεφαλαίου VII στη ΛΔ του Κονγκό (MONUC), την Σιέρα Λεόνε (UNAMSIL), τη Λιβερία (UNMIL) και την Βοσνία (UNMBIH). Με εξαίρεση την αποστολή στη ΛΔ του Κονγκό, που αποτελείτο από 230 μηχανικούς και ιατρικό προσωπικό, τα στρατεύματα της Κίνας παρέμειναν μικρά, αποτελούμενα από παρατηρητές ή αστυνομικούς (Zürcher, Christoph 2019).

Η τέταρτη, τρέχουσα φάση ξεκίνησε το 2004. Με την αποστολή ενός τμήματος 600 ατόμων στη Λιβερία (UNMIL), η Κίνα σχεδόν τριπλασίασε τον αριθμό των Κινεζικών ειρηνευτικών δυνάμεων στο πεδίο και κατέστησε την Κίνα την πρώτη χώρα σε συνεισφορά στρατευμάτων από τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας. Κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης, η Κίνα άλλαξε επίσης τη σκόπιμη προσέγγιση, διατήρησης χαμηλών τόνων και άρχισε να χρησιμοποιεί την οικονομική και πολιτική της επιρροή για να διευκολύνει τις ειρηνευτικές διαδικασίες, ιδίως στο Νότο Σουδάν και το Νταρφούρ. Επιπλέον, το 2012 η Κίνα ανέπτυξε μια διμοιρία πεζικού στο Σουδάν για να προστατεύσει τα λοιπά τμήματά της, που ήταν ανεπτυγμένα στο πλαίσιο της ειρηνευτικής αποστολής. Αυτή ήταν η πρώτη φορά που η Κίνα ανέπτυξε ένοπλα τμήματα σε ειρηνευτικές αποστολές. Με το ψήφισμα 2100 του Συμβουλίου Ασφαλείας της 25ης Απριλίου 2013 θεσπίστηκε η MINUSMA για την υποστήριξη των πολιτικών διαδικασιών και των μεταβατικών αρχών ,που εργάζονται για τη σταθεροποίηση του Μάλι. Στο βόρειο τμήμα της χώρας, το Μάλι είχε υποστεί εξέγερση από τους Τουαρέγκ και άλλες ομάδες. Το 2013, οι ειρηνευτικές δυνάμεις του ΟΗΕ ανέλαβαν επίσημα την ευθύνη για περιπολίες στα βόρεια της χώρας από τη Γαλλία και την Οικονομική Κοινότητα των κρατών της Δυτικής Αφρικής, που αποτελούσαν την μέχρι τότε αποστολή υποστήριξης στο Μάλι (AFISMA). Ο αριθμός των Κινέζων ειρηνευτικών δυνάμεων αυξήθηκε σε 395 άτομα και συμπεριλήφθηκαν και τμήματα του Λαϊκού

Απελευθερωτικού Στρατού, ως δύναμη ασφαλείας, αποτελούμενη από τρεις Διμοιρίες πεζικού και θωρακισμένα οχήματα.

Ένας από τους στόχους των Κινέζων ειρηνευτικών δυνάμεων στο Μάλι ήταν η φύλαξη και προστασία του στρατοπέδου του ΟΗΕ στο Γκάο, όπου οι Κινεζικές ΕΔ είχαν αναπτύξει ένα στρατιωτικό νοσοκομείο. Ενώ οι γαλλικές ειδικές δυνάμεις, λειτουργούν ξεχωριστά από την αποστολή του ΟΗΕ και διεξάγουν τις περισσότερες αποστολές μάχης, το περιβάλλον εξακολουθεί να είναι υψηλού κινδύνου για τα στρατεύματα του ΟΗΕ. Οι μη κρατικές ένοπλες ομάδες έχουν πραγματοποιήσει δεκάδες επιθέσεις με όλμους στην Κινεζική βάση και στις 31 Μαΐου 2016, ένας Κινέζος στρατιώτης σκοτώθηκε και πέντε άλλοι τραυματίστηκαν όταν πυροδοτήθηκε αυτοσχέδια εκρηκτική συσκευή σε παγιδευμένο όχημα. Κατά συνέπεια, οι Κινεζικές ειρηνευτικές δυνάμεις έχουν υιοθετήσει μέτρα για τη βελτίωση της ασφάλειας και της προστασίας των δυνάμεών τους (Elor Nkereuwem 2017) (Zürcher, Christoph 2019).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΝΑΛΥΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΥΕ ΠΟΥ ΣΥΝΕΒΑΛΑΝ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΕΧΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥΣ

Σήμερα, η διατήρηση της ειρήνης έχει αδυναμίες σε κάθε επίπεδο της εφαρμογής της, τακτικό, επιχειρησιακό και στρατηγικό. Αυτές οι αδυναμίες επικεντρώνονται στην φυσική ευπάθεια του τοπικού πληθυσμού και τη νομική, φυσική και ηθική ευπάθεια των λοιπών εμπλεκόμενων στην ειρηνευτική διαδικασία, τις ελλείψεις σε μέσα και τις πολιτικές αδυναμίες του ΓΓ των ΗΕ των μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας, και των χωρών που συνεισφέρουν δυνάμεις. Αυτές οι παραπάνω αδυναμίες συνθέτουν τις δυσκολίες των ειρηνευτικών αποστολών καθώς, κάθε στιγμή κινδυνεύουν να απορριφθούν από τη διεθνή κοινότητα και να προκαλέσουν μεγαλύτερη ανησυχία και αναστάτωση. Η βασική αιτία όλων αυτών των αδυναμιών είναι η φυσική ευπάθεια σε τακτικό επίπεδο καθώς τα κράτη έχουν γίνει πιο αδύναμα και λιγότερο ικανά να εγγυηθούν τη συγκατάθεσή τους. Οποιαδήποτε αποτυχία στο τακτικό επίπεδο όπως οι απώλειες μεταξύ αμάχων ή μεταξύ των ειρηνευτικών δυνάμεων προκαλεί την αμφισβήτηση τόσο των ικανοτήτων του επιχειρησιακού διοικητή όσο και των αποφάσεων των αρμόδιων οργάνων του ΟΗΕ. Παραδείγματα ειρηνευτικών επιχειρήσεων που συνέβαλαν στην εξέλιξη και τη συνεχή διαμόρφωση του ύφους και της τελικής επιθυμητής κατάστασης των εξουσιοδοτούμενων εντολών του Συμβουλίου Ασφαλείας, αναφέρονται παρακάτω (STANDING SENATE COMMITTEE ON NATIONAL SECURITY AND DEFENCE 2016):

UN Protection Force (UNPROFOR) και NATO-Led Implementation Force (IFOR)

Σύνοψη Διαμορφωθείσας κατάστασης

Το 1991, η βία ξέσπασε στα Βαλκάνια όταν η Κροατία και η Σλοβενία κήρυξαν μονομερώς την ανεξαρτησία τους από την πρώην Γιουγκοσλαβία. Οι μακροχρόνιες εθνικές, θρησκευτικές και πολιτικές εντάσεις πυροδότησαν έντονες μάχες μεταξύ κυρίως των Σέρβων της Βοσνίας από τη μία πλευρά και των Βοσνίων και Κροατών από την άλλη. Το 1992, ο Σερβοβοσνιακός στρατός ξεκίνησε μια εκστρατεία για να «καθαρίσει εθνικά» τον μη Σερβικό πληθυσμό της Βοσνίας. Οι φρικαλεότητες που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια του πολέμου, από

όλες τις πλευρές κορυφώθηκαν το 1995 όταν η UNPROFOR αδυνατούσε πλέον να εξασφαλίσει την ειρήνη και να περιορίσει τη βία εναντίον αμάχων. Τα στρατεύματα του ΟΗΕ έγιναν επίσης όμηροι.

Ψήφισμα εξουσιοδότησης 743 του Σ.Α (1992–1995).

Η UNPROFOR ιδρύθηκε αρχικά για περίοδο 12 μηνών «ως προσωρινή ρύθμιση για τη δημιουργία των συνθηκών ειρήνης και ασφάλειας που απαιτείται για τη διαπραγμάτευση μιας συνολικής διευθέτησης της Γιουγκοσλαβικής κρίσης. Ενώ η αποστολή της UNPROFOR στην Κροατία ήταν σύμφωνη με την παραδοσιακή μορφή των επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης και παρακολούθησης της κατάπαυσης του πυρός, στη Βοσνία δεν υπήρξε ποτέ εκχειρία οποιουδήποτε μόνιμου χαρακτήρα για παρακολούθηση, και οι ειρηνευτικές δυνάμεις του ΟΗΕ επιφορτίστηκαν με μια ποικιλία μη ειρηνευτικών καθηκόντων. Σε αντίθεση με το έργο του ΟΗΕ στην Κροατία, η εντολή για τη Βοσνία δεν ήταν ποτέ σαφής. Οι ειρηνευτικές δυνάμεις υποχρεώθηκαν να μετριάσουν τη συνεχιζόμενη σύγκρουση περιορίζοντας την πρόσβαση των εμπλεκόμενων μερών σε ορισμένα στρατιωτικά μέσα, με απώτερο σκοπό την προστασία πόλεων ή περιοχών από επίθεση. Αν και τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας για τη Βοσνία ήταν σύμφωνα με τις διατάξεις επιβολής του κεφαλαίου VII του Χάρτη του ΟΗΕ, η σταθερή ανησυχία ήταν ότι η χρήση βίας θα έθετε σε κίνδυνο την ειρηνευτική επιχείρηση, καθώς έρχονταν σε αντίθεση με την αμεροληψία που αντιπροσώπευε ο ΟΗΕ. Το Συμβούλιο Ασφαλείας στη Νέα Υόρκη εξέδωσε πάνω από 70 ψηφίσματα στα περισσότερα από τα οποία η UNPROFOR δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί εξ αιτίας περιορισμένων πόρων και μέσων. Τα τμήματα της αποστολής ανέλαβαν να διασφαλίσουν την αποστρατικοποίηση τριών «προστατευόμενων περιοχών των Ηνωμένων Εθνών» (UNPA³⁷) στην Κροατία, την απόσυρση των Σερβικών δυνάμεων από αυτές τις περιοχές, την προστασία όλων των κατοίκων από ένοπλες επιθέσεις, την υποστήριξη των ανθρωπιστικών οργανισμών του ΟΗΕ και τη διευκόλυνση της επιστροφής των εκτοπισμένων ατόμων στις προστατευόμενες περιοχές. Παρά τις προσπάθειες της UNPROFOR, η αποστολή δεν μπόρεσε να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για διαρκή ειρήνη. Το 1995, υπογράφηκαν οι ειρηνευτικές

---

³⁷ The United Nations Protected Area

συμφωνίες του Ντέιτον και το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ ενέκρινε το ψήφισμα 1031, που εξουσιοδοτούσε την ανάπτυξη δυνάμεων υπό την ηγεσία του NATO (IFOR) στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη με χρονικό ορίζοντα ενός έτους. Επιχειρώντας σύμφωνα με το Κεφάλαιο VII του Χάρτη του ΟΗΕ, οι δυνάμεις του NATO ήταν εξουσιοδοτημένες όχι μόνο για την εντολή διατήρησης της ειρήνης, αλλά και για την επιβολή της, όπου αυτό ήταν απαραίτητο. Η εφαρμογή των στρατιωτικών πτυχών της ειρηνευτικής συμφωνίας του Ντέιτον, αποτέλεσε την πρώτη μεγάλη επιχείρηση αντιμετώπισης κρίσεων του NATO που οδήγησε τελικά στην λήξη του πολέμου το 1995. Η IFOR αντικαταστάθηκε το 1996 από τη δύναμη σταθεροποίησης υπό την ηγεσία του NATO (SFOR), η οποία με το ψήφισμα 1088 (1996) του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και συνέχισε να λειτουργεί βάσει του κεφαλαίου VII, με σκοπό να «συμβάλει σε ένα ασφαλές περιβάλλον που ευνοεί την αστική και πολιτική ανασυγκρότηση». Η αποστολή της SFOR έληξε τον Δεκέμβριο του 2004 και στο αποκορύφωμά της, η δύναμη του NATO έφτασε περίπου τις 60.000 (Andreu Solà-Martín Tom Woodhouse n.d.) (UN General Assembly Security Council 1995).

United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of Congo (MONUSCO)

Σύνοψη Διαμορφωθείσας κατάστασης

Μετά το πέρας της γενοκτονίας στη Ρουάντα, περίπου 1,2 εκατομμύρια μέλη της εθνικής ομάδας Χούτου κατέφυγαν στις γειτονικές περιοχές, της περιοχής Κιβού³⁸ της ανατολικής ΛΔΚ³⁹, πρώην Ζαΐρ, περιοχή που κατοικούνταν από την εθνοτική ομάδα Τούτσι και άλλους. Το 1996, ξεκίνησε μια εξέγερση και ένας καταστροφικός περιφερειακός πόλεμος που επικεντρώθηκε εδαφικά στη ΛΔΚ με την συμμετοχή όμως των στρατιωτικών δυνάμεων αρκετών γειτονικών κρατών. Το 1997, δυνάμεις με επικεφαλής τον Λωράν-Ντεζιρέ Καμπιλά κατέλαβαν την πρωτεύουσα Κινσάσα με τη βοήθεια της Ρουάντα και της Ουγκάντα, και μετονόμασαν την χώρα σε Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (ΛΔΚ). Το 1998 ξεκίνησε μία εξέγερση ενάντια στην κυβέρνηση του Καμπιλά, που κατέληξε στην κατάληψη

³⁸περιοχής στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό υπό την κυριαρχία του Mobutu Sese Seko που συνορεύει με τη λίμνη Κίνυ. Περιλάμβανε τρεις «υπο περιοχές»: Nord-Kivu, Sud-Kivu και Maniema, που αντιστοιχούσαν στις τρεις σημερινές επαρχίες που δημιουργήθηκαν το 1986.

³⁹ Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό

αρκετών περιοχών της χώρας από τους αντάρτες και την υπογραφή της συμφωνίας κατάπαυσης του πυρός στη Λουσακά⁴⁰ το 1999. Παρά την υπογραφή της συνθήκης και την έναρξη των εργασιών ανοικοδόμησης της χώρας, οι ανατολικές επαρχίες παρέμεναν ακόμα ασταθής, όπου ομάδες ανταρτών και πολιτοφυλακών συνέχιζαν να επιχειρούν. Οι σχεδόν δύο δεκαετίες χρόνιας σύγκρουσης δημιούργησαν μια «κουλτούρα εκτοπισμού» στη ΛΔΚ και ο μεγαλύτερος αριθμός των εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων (IDP) που καταγράφηκε στο Κονγκό ήταν 3,4 εκατομμύρια στο τέλος του 2013. Από το 2013, μετά την ήττα του ένοπλου αντάρτικου κινήματος της 23ης Μαρτίου (M23) από την Ταξιαρχία Παρέμβασης (FIB⁴¹) της MONUSCO και τις ΕΔ της Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό (FARDC) έχει διατηρηθεί μία εύθραυστη ειρήνη γεγονός που έχει επιτρέψει την ασφαλή επιστροφή μεγάλου αριθμού εκτοπισμένων (United Nations Peacekeeping 2020).

Ψήφισμα εξουσιοδότησης 1925 του Σ.Α (2010–σήμερα).

Η αποστολή του ΟΗΕ στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (MONUC), που προηγήθηκε της MONUSCO, ιδρύθηκε με το ψήφισμα 1279 (1999) του Συμβουλίου Ασφαλείας, με σκοπό τον έλεγχο τήρησης της συμφωνίας κατάπαυσης του πυρός της Λουσακά, μεταξύ της ΛΔΚ και των πέντε περιφερειακών κρατών, αποτέλεσε την πρώτη συντονισμένη προσπάθεια για την λήξη του δεύτερου πολέμου στο Κονγκό. Επιπρόσθετα η εντολή περιλάμβανε και την διευκόλυνση σχηματισμού μεταβατικής κυβέρνησης και την παρακολούθηση των εκλογών του 2006 που όρισαν πρόεδρο της χώρας τον Ζοζέφ Καμπιλά. Μετά τις εκλογές, η MONUC έλαβε εντολή από διάφορα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για εφαρμογή πολλαπλών πολιτικών, στρατιωτικών δημοσιονομικών και αναπτυξιακών έργων στη χώρα παράλληλα με τις προσπάθειες επίλυσης των συνεχιζόμενων συγκρούσεων σε αρκετές επαρχίες της. Το 2010, το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας 1925 μετέτρεψε τη MONUC σε Αποστολή Σταθεροποίησης του ΟΗΕ (MONUSCO) και της έδωσε μια διπλή εντολή: ήτοι την προστασία των αμάχων, του προσωπικού των ανθρωπιστικών οργανώσεων, την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από επικείμενη απειλή σωματικής βίας και την προσπάθεια εδραίωσης της ειρήνης σε συνεργασία

⁴⁰ πόλη και πρωτεύουσα της Ζάμπιας

⁴¹ Force Intervention Brigade

με την κυβέρνηση της ΛΔΚ. Ενώ ορισμένες περιοχές σταθεροποιήθηκαν, οι ανατολικές επαρχίες συνέχιζαν να μαστίζονται από επαναλαμβανόμενες συγκρούσεις, χρόνιες ανθρωπιστικές κρίσεις και σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των σεξουαλικών κακοποιήσεων και των φυλετικών διακρίσεων. Επιπρόσθετες αποσταθεροποιητικές ενέργειες στην περιοχή αποτελούσαν η συνεχιζόμενη παρουσία ξένων ένοπλων ομάδων που εκμεταλλεύονταν τα κενά εξουσίας και ασφάλειας στο ανατολικό τμήμα της χώρας, η παράνομη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, η παρεμβάσεις των γειτονικών χώρων, η διασυνοριακή ατιμωρησία και διαμάχες καθώς και η αδυναμία του εθνικού στρατού και της αστυνομίας να διασφαλίσουν το νόμο και την τάξη και να προστατεύσουν αποτελεσματικά τους πολίτες της χώρας. Αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής ήταν το 2013, το Συμβούλιο Ασφαλείας να εγκρίνει ομόφωνα το ψήφισμα 2098, με το οποίο δημιουργούνταν, στο πλαίσιο της αποστολής σταθεροποίησης στην ανατολική ΛΔΚ, ένα εξειδικευμένο Στρατιωτικό τμήμα επιπέδου Ταξιαρχίας «Force Intervention Brigade» (FIB) αποτελούμενο από τρία τάγματα πεζικού, μία Μοίρα πυροβολικού, ένα λόχο ειδικών δυνάμεων και έναν λόχο αναγνωρίσεων. Ενώ γίνεται μνεία, ότι αυτή η δράση ελήφθη σε εξαιρετική βάση και δεν δημιουργεί προηγούμενο, η συγκροτηθείσα Ταξιαρχία εξουσιοδοτήθηκε, ως αποστολή του κεφαλαίου VII, να αναλάβει συγκεκριμένες επιθετικές επιχειρήσεις με στόχο τη πρόληψη της επέκτασης όλων των ένοπλων ομάδων, την εξουδετέρωση και αφοπλισμό τους, προκειμένου να συμβάλει στον στόχο της μείωσης της απειλής που θέτουν οι ένοπλες ομάδες ενάντια στη κρατική αρχή και τη πολιτική ασφάλεια στην ανατολική ΛΔΚ, δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες για την επίτευξη της σταθεροποίησης στην περιοχή. Η συγκρότηση της FIB αποτέλεσε την πρώτη έγκριση ανάπτυξης δυνάμεων κρούσης εντός των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ, από το Συμβούλιο Ασφαλείας. Οι εντολές της MONUSCO και της FIB παρατείνονταν συνεχώς, με το πιο πρόσφατο ψήφισμα να αποτελεί το 2277 τον Μάρτιο του 2016. Το ψήφισμα επιβεβαίωσε εκ νέου την πρόθεση του Συμβουλίου Ασφαλείας να μειώσει τη δύναμη των στρατευμάτων και επισήμανε ότι οι στρατηγικές προτεραιότητες της MONUSCO είναι η συμβολή στην προστασία των αμάχων από τη βία, συμπεριλαμβανομένης της βίας με βάση το φύλο και της βίας κατά των παιδιών και της σταθεροποίησης, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης δημιουργίας ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την εξασφάλιση

διενέργειας ειρηνικών, αξιόπιστων και έγκαιρων εκλογών. Η MONUSCO για ένα μεγάλο διάστημα αποτέλεσε την μεγαλύτερη ειρηνευτική επιχείρηση του ΟΗΕ και επί του παρόντος υποστηρίζεται από 18.664 ένστολους και 3.470 πολιτικό προσωπικό (United Nations, Resolution 1925 2010) (STANDING SENATE COMMITTEE ON NATIONAL SECURITY AND DEFENCE 2016).

United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali (MINUSMA)

Σύνοψη Διαμορφωθείσας κατάστασης

Η τρέχουσα κρίση στο Μάλι μπορεί να συνδεθεί με μακροχρόνιες διαφωνίες και διεκδικήσεις του βορείου τμήματος της χώρας έναντι της κεντρικής κυβέρνησης, της διαφθοράς και των ελλείψεων στον τομέα της ασφάλειας της χώρας. Η κρίση πυροδοτήθηκε μετά από στρατιωτικό πραξικόπημα που πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2012. Μια ομάδα στρατιωτών του Μάλι, απογοητευμένοι με τον κακό χειρισμό της εκστρατείας της εκλεγμένης κυβέρνησης για την αντιμετώπιση των ανταρτών και εθνοτικών πολιτοφυλακών Τουαρέγκ, οι οποίες είχαν αμφισβητήσει ενεργά την κρατική εξουσία και τον στρατό στα βόρεια της χώρας, ανέτρεψαν τον Πρόεδρο Αμαντού Τουμανί Τουρέ⁴². Το χάος που ξεκίνησε από το στρατιωτικό πραξικόπημα στο Νότο επιτάχυνε το κατάρρευση της κρατικής εξουσίας στο βόρειο Μάλι, μια τεράστια και άνυδρη περιοχή που είχε ήδη χαρακτηριστεί από την αδυναμία κυβερνητικού ελέγχου και την περιορισμένη παροχή κρατικών υπηρεσιών. Το Εθνικό Κίνημα για την Απελευθέρωση του Αζαγουάντ (MNLA⁴³), μια ομάδα αυτονομιστών Τουαρέγκ, μερικοί από τους οποίους είχαν επιστρέψει με εκπαίδευση και οπλισμό από τη Λιβύη, κατάφεραν να πάρουν τον έλεγχο των βασικών πόλεων και στρατηγικών σημείων στο βόρειο Μάλι, απομακρύνοντας τον εθνικό στρατό και διακήρυξαν την ίδρυση ενός ανεξάρτητου κράτους, το οποίο ονόμασαν «Αζαγουάντ». Ο αρχικά εθνοτικός χαρακτήρας του ανεξάρτητου αυτού κρατιδίου σταδιακά μετατράπηκε σε θρησκευτικό καθώς οι αυτονομιστές παραγκωνίστηκαν από ισλαμικές καλά εξοπλισμένες αντάρτικες ομάδες, που συνδέονταν με εγκληματικά και τρομοκρατικά δίκτυα και είχαν την επιθυμία επιβολής μιας πιο ακραίας εκδοχής

⁴² απόστρατος στρατιωτικός και πολιτικός από το Μάλι, πρόεδρος της αφρικανικής χώρας από το 2002 ως το 2012

⁴³ National Movement for the Liberation of Azawad

του Ισλάμ στο Μάλι. Οι κυριότερες ομάδες που είχαν προσδιοριστεί μεταξύ αυτών ήταν, η Ansar Dine⁴⁴ που είχε στόχο τον έλεγχο ολόκληρης της χώρας και μετατροπής της σε χαλιφάτο του Ισλαμικού κράτους, το Κίνημα Ενότητας και Τζιχάντ της Δυτικής Αφρικής (Mujwa⁴⁵), το οποίο είχε χαρακτηριστεί ως παρακλάδι της Αλ Κάιντα στο Ισλαμικό Μαγκρέμπ (AQIM) και το AQIM⁴⁶, το οποίο ήταν μια σαλαφιστική μαχητική στρατιωτική ομάδα που λειτουργούσε στη Σαχάρα και το Σαχέλ της Βόρειας Αφρικής. Μετά το πραξικόπημα, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της Οικονομικής Κοινότητας της Δυτικής Αφρικής (ECOWAS⁴⁷) ηγήθηκαν των εντατικών προσπάθειών διαμεσολάβησης, προκειμένου να επιστραφεί η εξουσία της χώρας σε μια πολιτική διοίκηση και υπέγραψαν μια συμφωνία-πλαίσιο με τη στρατιωτική χούντα για την ίδρυση μεταβατικής κυβέρνησης. Οι προσωρινές αρχές τότε ζήτησαν την βοήθεια του ΟΗΕ στους τομείς των πολιτικών διαπραγματεύσεων, των εκλογών, της διακυβέρνησης, της μεταρρύθμισης του τομέα της ασφάλειας και της ανθρωπιστικής βοήθειας. Μέχρι το τέλος του 2012, το μισό βόρειο τμήμα της χώρας βρίσκονταν υπό τον έλεγχο των τρομοκρατικών οργανώσεων οι οποίες είχαν επιβάλει την εφαρμογή της Σαρίας και ήταν υπεύθυνες για την παραβίαση των αρχών του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου σε ορισμένες κοινότητες που βρίσκονταν υπό τον έλεγχό τους. Η διεθνής απάντηση στη κρίση στο Μάλι χαρακτηρίστηκε αφενός από μία σημαντική ανησυχία για την επιδείνωση της πολιτικής κατάστασης και της ασφάλειας στη χώρα, και αφετέρου από την συνδρομή στην προσπάθεια αποκατάστασης της συνταγματικής τάξης και της κυβερνητικής αρχής στο βόρειο τμήμα της χώρας. Πέραν της απώλειας της εδαφικής ακεραιότητας του Μάλι, της διογκούμενης ανθρωπιστικής κρίσης και της περιφερειακής αποσταθεροποίησης, που ακολούθησε μετά την έναρξη των συγκρούσεων, η κύρια ανησυχία της διεθνούς κοινότητας ήταν να μην καταστεί το βόρειο τμήμα της χώρας ένα παγιωμένο ασφαλές καταφύγιο τρομοκρατών (STANDING SENATE COMMITTEE ON NATIONAL SECURITY AND DEFENCE 2016).

---

⁴⁴επίσης γνωστή ως Ansar al-Din, ήταν μια μαχητική ισλαμιστική ομάδα με επικεφαλής τον Iyad Ag Ghaly, έναν από τους σημαντικότερους ηγέτες της εξέγερσης των Τουαρέγκ, ο οποίος είναι ύποπτος ότι έχει δεσμούς με την Αλ Κάιντα στο Ισλαμικό Μαγκρέμπ

⁴⁵ Movement for Oneness and Jihad in West Africa

⁴⁶ al-Qaeda in the Islamic Maghreb

⁴⁷ Economic Community of West African States

Ψήφισμα εξουσιοδότησης 2100 του Σ.Α (2013-σήμερα)

Τον Δεκέμβριο του 2012, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ ψήφισε το ψήφισμα 2085, με το οποίο εγκρίθηκε μια Διεθνής, υπό την ηγεσία της Αφρικανικής Ένωσης, αποστολής Υποστήριξης στο Μάλι (AFISMA) με εντολή του κεφαλαίου VII. Το ψήφισμα εξουσιοδότησε την AFISMA να υλοποιήσει τις ακόλουθες εργασίες:

Επαύξηση της ικανότητας των ενόπλων δυνάμεων του Μάλι σε συνεργασία με διεθνείς εταίρους,

Υποστήριξη των αρχών του Μάλι στην ανάκτηση των περιοχών στο βόρειο τμήμα της επικράτειά του, που βρίσκονταν υπό τον έλεγχο τρομοκρατικών, εξτρεμιστικών και ένοπλων ομάδων,

Υποστήριξη της δημιουργίας ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για την ανεμπόδιστη παράδοση ανθρωπιστικής βοήθειας από πολιτικές οργανώσεις.

Οι εξελίξεις στο Μάλι όμως κλιμακώθηκαν γρήγορα. Προτού μπορέσει να αναπτυχθεί η AFISMA, οι αντάρτες κινήθηκαν νότια προς το Μπαμάκο και οι αρχές του Μάλι ζήτησαν άμεση βοήθεια από τη Γαλλία, η οποία ξεκίνησε εναέριες επιθέσεις εναντίον των ανταρτών τον Ιανουάριο του 2013⁴⁸. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) ξεκίνησε μια εκπαιδευτική αποστολή για ένοπλες δυνάμεις του Μάλι, γνωστή ως (EUTM) τον Φεβρουάριο του 2013. Στις 25 Απριλίου 2013, το Συμβούλιο Ασφαλείας ενέκρινε το ψήφισμα 2100, το οποίο θέσπιζε τη MINUSMA και την εξουσιοδοτούσε να αναλάβει τις ευθύνες της AFISMA. Τον Ιούνιο του 2014, το Συμβούλιο Ασφαλείας εξέδωσε το ψήφισμα 2164 για επέκταση της εντολής της MINUSMA ώστε να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την προστασία των πολιτών, την υποστήριξη της πολιτικής συμφιλίωσης και την ανοικοδόμηση του τομέα της ασφάλειας. Η εντολή της MINUSMA τροποποιήθηκε περαιτέρω με το ψήφισμα 2227 του Ιουνίου 2015 για να συμπεριληφθεί η εντολή παρακολούθησης της κατάπαυσης του πυρός, μετά την υπογραφή της ειρηνευτικής συμφωνίας

---

⁴⁸ Η αρχικά ονομαζόμενη Επιχείρηση Serval, των Γαλλικών ενόπλων δυνάμεων οδήγησε στην επιτυχή ανάκτηση των εδαφών της επικράτειας του Μάλι που βρίσκονταν υπό τον έλεγχο των ανταρτών. Η Επιχείρηση Serval αντικαταστάθηκε από την Επιχείρηση Barkhane τον Αύγουστο του 2014. Η Γαλλία έχει περίπου 3500 στρατεύματα που σταθμεύουν στο Σαχέλ υπό την Επιχείρηση Barkhane και εκπαιδεύουν κυρίως τις Ένοπλες Δυνάμεις του Μάλι στην τακτική των ειδικών επιχειρήσεων.

συμφιλίωσης στο Μάλι μεταξύ της κυβέρνησης του Μάλι και ενός συνασπισμού ένοπλων ομάδων. Η συμφωνία, θεωρείτο ως επίτευγμα για την επίτευξη μόνιμης ειρήνης και συμφιλίωσης στη χώρα και καλούσε τα εμπλεκόμενα μέρη να εφαρμόσουν την εκεχειρία και τις συμφωνημένες πολιτικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις. Η εφαρμογή της συμφωνίας ήταν αργή και παρατηρήθηκαν πολλές παραβιάσεις της κατάπαυσης του πυρός. Παρά την αποκατάσταση του κρατικού ελέγχου σε πολλές βόρειες περιοχές, η κατάσταση ασφάλειας παραμένει ασταθής και οι ασύμμετρες προκλήσεις συνεχίζουν να υπονομεύουν τις προσπάθειες διακυβέρνησης και ανάπτυξης. Με 105 θανάτους μέχρι σήμερα η MINUSMA αποτελεί την πιο θανατηφόρα ενεργή αποστολή του ΟΗΕ (United Nations Security Council, Resolution 2100 2013).

United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in the Central African Republic (MINUSCA)

Σύνοψη Διαμορφωθείσας κατάστασης

Οι επαναλαμβανόμενες εξεγέρσεις και παρατεταμένη βία από τη δεκαετία του 1990 είχε ως αποτέλεσμα η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία (ΚΑΔ) να μαστίζεται από μία μακροχρόνια αστάθεια και μια αναποτελεσματική κεντρική κυβέρνηση. Τον Μάρτιο του 2013, ένα επαναστατικό κίνημα γνωστό ως «Σελέκα» κατέλαβε τον έλεγχο της πρωτεύουσας, Μπανγκουί και ανέτρεψε τον Πρόεδρο Φρανσουά Μποζιζέ, ο οποίος είχε καταλάβει την εξουσία με ένοπλη εξέγερση το 2003. Η μεταβατική κυβέρνηση που ιδρύθηκε το 2013 από τους ηγέτες της Σελέκα, παρέβλεψε τις επιθέσεις σε χριστιανικές κοινότητες, γεγονός που οδήγησε στον σχηματισμό των χριστιανικών πολιτοφυλακών «Αντι-μπαλακά⁴⁹» οι οποίες στόχευαν με τη σειρά τους τον μουσουλμανικό πληθυσμό της χώρας. Τον Δεκέμβριο του 2014, ειδική επιτροπή του ΟΗΕ αποφάνθηκε ότι όλα τα μέρη της σύγκρουσης ήταν υπεύθυνα για διάπραξη εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας ενώ οι δράσεις των ομάδων «Αντι-μπαλακά» ισοδυναμούσαν με «εθνοκάθαρση» της μουσουλμανικής κοινότητας της ΚΑΔ. Η διεθνής ανταπόκριση περιλάμβανε εθνικές, περιφερειακές και διεθνείς προσπάθειες από τον ΟΗΕ για την σταθεροποίηση της κατάστασης. Τον

⁴⁹ Η Anti-balaka είναι μια συμμαχία ομάδων πολιτοφυλακής που εδρεύουν στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία από τις αρχές του 21ου αιώνα, η οποία αποτελείται κυρίως από χριστιανούς.

Δεκέμβριο του 2013, η Γαλλική κυβέρνηση ξεκίνησε την Επιχείρηση Sangaris⁵⁰ για τον αποπλισμό των πολιτοφυλακών και την ασφάλεια του Μπανγκουί, με την υποστήριξη της Οικονομικής Κοινότητας Κρατών της Κεντρικής Αφρικής (ECCAS), της Αφρικανικής Ένωσης (AU) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Η επιβολή εμπάργκο εξοπλισμού και κυρώσεων των Ηνωμένων Εθνών τέθηκαν επίσης σε εφαρμογή.

Ψήφισμα εξουσιοδότησης 2149 του Σ.Α (2014-σήμερα).

Το ψήφισμα 2127 του Συμβουλίου Ασφαλείας, υιοθετήθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 2013 και εγκρίθηκε, η υπό την ηγεσία της Αφρικανικής Ένωσης διεθνής αποστολή υποστήριξης στην ΚΑΔ (MISCA). Τον Απρίλιο του 2014, το ψήφισμα 2149 του Συμβουλίου Ασφαλείας ίδρυσε τη MINUSCA (η οποία απορρόφησε τη MISCA) με εξουσιοδότηση εντολής του Κεφαλαίου VII, για την προστασία των αμάχων, την διευκόλυνση της διαδικασίας μετάβασης και συμφιλίωσης, τη διευκόλυνση παράδοσης της ανθρωπιστικής βοήθειας, τον αποπλισμό των εμπλεκόμενων μερών και την υπό προϋποθέσεις εφαρμογή μέτρων, προκειμένου να διατηρηθεί ο βασικός νόμος και τάξη και να καταπολεμηθεί η ατιμωρησία. Στις 26 Ιουλίου 2016 το ΣΑ με το ψήφισμα 2301 επεκτάθηκε η εντολή της MINUSCA έως το 2017 με τη δύναμή της να ανέρχεται σε 13.327 ένστολου και πολιτικού προσωπικού (United Nations, Resolution 2149 2014).

---

⁵⁰ Η επιχείρηση Sangaris ήταν μια στρατιωτική επέμβαση του γαλλικού στρατού στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, από τα τέλη του 2013 έως το 2016. Ήταν η έβδομη γαλλική στρατιωτική επέμβαση εκεί από την ανεξαρτησία της χώρας το 1960. Στις 30 Οκτωβρίου 2016, η Γαλλία ανακοίνωσε ότι τερμάτισε επίσημα την επιχείρηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πολυπλοκότητα στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις δείχνει την ανάγκη διεύρυνσης των οριζόντων των παραδοσιακών επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης, προκειμένου να συμπεριληφθούν πιο πρόσφατες εξελιγμένες έννοιες που ασχολούνται με τα εξελισσόμενα περιβάλλοντα συγκρούσεων. Η πολυπλοκότητα των επιχειρήσεων και του πλαισίου στο οποίο ο στρατός, η αστυνομία και οι πολίτες αναπτύσσονται επίσης, υπογραμμίζει το γεγονός ότι δεν υπάρχουν στεγανά στα μοντέλα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων. Επιπλέον, ενώ πρέπει να υπάρχει χώρος για ανάπτυξη πρωτοβουλιών και αυτοσχεδιασμού αναλόγως των διαμορφούμενων περιστάσεων και πλαισίων, οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις δεν πρέπει να βασίζονται εξ ολοκλήρου σε δομές ad hoc. Για να είναι αποτελεσματικές, οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις ,πρέπει να παρουσιάζουν ισορροπία μεταξύ ευελιξίας και συνοχής. Καθώς αυτή η ισορροπία διαφέρει από επιχείρηση σε επιχείρηση, είναι επιτακτική ανάγκη, προκειμένου να ανταποκριθούμε καλύτερα σε μελλοντικές κρίσεις και συγκρούσεις, να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς θα έχουν κατανοήσει το τρέχον περιβάλλον ειρήνης και ασφάλειας στο οποίο λειτουργούν και πώς το πλαίσιο αυτό επηρεάζει τη φύση και τη διεξαγωγή σύνθετων ειρηνευτικών επιχειρήσεων (United Nations Department of Peacekeeping Operations/Department of Field Support 2017).

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης ή ανάπτυξης της ειρήνης, έχουν εξελιχθεί εντυπωσιακά από τότε που ιδρύθηκαν από τον ΟΗΕ το 1956. Η εξέλιξή τους ήταν πρώτα θεσμική, με την ίδρυση του Τμήματος Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων το 1992 και συναφών δομών για τη διαχείριση των επιχειρήσεων, που αναμένεται να αναπτυχθούν για την υποστήριξη των ειρηνευτικών δράσεων στο πεδίο. Από την αρχή ως απλή δύναμη παρέμβασης στο Σουέζ το 1956, οι αποστολές του ΟΗΕ έχουν γίνει πραγματικές πολυδιάστατες επιχειρήσεις, όπως συνέβη στη Ναμίμπια το 1989-1990, στην Καμπότζη το 1992-1993 και στην Αϊτή από το 1993. Οι πολυεθνικές ειρηνευτικές επιχειρήσεις των Ηνωμένων Εθνών αναπτύχθηκαν για να αντιμετωπίσουν την αδυναμία θέσπισης ενός συστήματος συλλογικής ασφάλειας, όπως προβλέπεται στο κεφάλαιο VII του Χάρτη των ΗΕ. Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ τη δεκαετία του 2000 ήταν πιο περίπλοκες από αυτές της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου, αλλά

εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται από τους περιορισμούς που ενυπάρχουν από τη δημιουργία τους. Χωρίς την έγκριση του Συμβουλίου Ασφαλείας, ο ΟΗΕ δεν μπορεί να επιβάλει την ειρήνη με τη βία. Η Γραμματεία δεν έχει ούτε τη νομιμοποίηση ούτε τους πόρους για τη σύσταση επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης και οι κυανόκρανοι κατάφερναν με μεγάλη δυσκολία να προστατέψουν τους αμάχους στις περιοχές που αναπτυσσόταν, καθόσον υστερούσαν σε εξοπλισμό σε σύγκριση με τους στρατιώτες ή τις πολιτοφυλακές που αντιμετώπιζαν. Επιπλέον, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών του ΟΗΕ, που διέθεταν τις στρατιωτικές δυνάμεις ήταν απρόθυμες να θέσουν τη ζωή τους σε κίνδυνο για την υπεράσπιση της εντολής της αποστολής. Για τον λόγο αυτό, όταν μία εντολή του Σ.Α περιελάμβανε και την πτυχή της επιβολής, τα μέλη που συνεισέφεραν δυνάμεις, έπρεπε να καταφύγουν και στην χρήση επιπλέον δυνάμεων κρούσης διαφορετικών από τους κυανόκρανους τους. Ορισμένες χώρες, πολυεθνικές συμμαχίες ή περιφερειακοί οργανισμοί είναι γενικά καλύτερα εξοπλισμένοι και προετοιμασμένοι για χρήση βίας. Από τη δεκαετία του 1990 και μετά, ο ΟΗΕ απέδειξε επίσης την ικανότητά του να συνεργάζεται με συμμαχίες ή περιφερειακές οργανώσεις. Έτσι οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις στα Βαλκάνια και στο Αφγανιστάν ανελήφθησαν από τον ΟΗΕ σε συνεργασία με το ΝΑΤΟ, ενώ οι αντίστοιχες στην Αφρική πραγματοποιήθηκαν σε συνεργασία με την Αφρικανική Ένωση και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, παρά τα μειονεκτήματα και τους περιορισμούς του, ο ΟΗΕ παραμένει ο υπεύθυνος οργανισμός για την επίλυση των διεθνών διαφορών και την αποστολή ειρηνευτικών αποστολών, μέσω των αντίστοιχων εντολών του Σ.Α. Το παράδειγμα του Μάλι στις αρχές του 2013 αποτελεί το παράδειγμα που καταδεικνύει ότι, ο ΟΗΕ εξακολουθεί να είναι ο βασικός οργανισμός διαχείρισης συγκρούσεων στο διεθνές Σύστημα (Richard Gowan and Ian Johnstone, *New Challenges for Peacekeeping: Protection, Peacebuilding and the “War on Terror”* 2007).

Η επιτυχία μιας ειρηνευτικής επιχείρησης εξαρτάται από τις συνολικές προσπάθειες όλων των εμπλεκόμενων φορέων, αλλά και από την επιτυχία της ίδιας της συνολικής προσέγγισης. Οι νέες προσεγγίσεις των ειρηνευτικών επιχειρήσεων βασίζονται στην αναγνώριση, ότι οι στρατιωτικές επιχειρήσεις δεν μπορούν να επιτύχουν από μόνες τους βιώσιμη ειρήνη και για τον λόγο αυτό θα πρέπει να είναι μέρος μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης που περιλαμβάνει

προσπάθειες για την ανοικοδόμηση και την οικοδόμηση του κράτους. Ωστόσο, το γεγονός ότι ακόμα και στις πιο ολοκληρωμένες επιχειρήσεις, οι στρατιωτικές δυνάμεις συνήθως ανταποκρίνονται κυρίως στις εθνικές τους διοικητικές αλυσίδες και ενεργούν εντός των ορίων των εθνικών κανόνων εμπλοκής και δεσμεύσεων, είναι μια πρόκληση που πρέπει να ξεπεραστεί. Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις βρίσκονται στο επίκεντρο της πολιτικής ατζέντας των κρατών και των περιφερειακών οργανώσεων και κατά πάσα πιθανότητα θα παραμείνουν ως έχουν τα επόμενα χρόνια, καθώς οι δυτικές χώρες επανεξετάζουν τις δεσμεύσεις τους.

Τα τελευταία χρόνια, αξιωματούχοι του ΟΗΕ έχουν αρχίσει να καταρτίζουν μια ατζέντα με σκοπό την αντιμετώπιση των μεγάλων προκλήσεων για τη διατήρηση της ειρήνης και τα προβλήματα που προκύπτουν από τη διατήρηση μεγάλου αριθμού στρατευμάτων στο πεδίο, για μεγάλες περιόδους. Δεν υπήρξε μια ολοκληρωμένη ατζέντα μεταρρυθμίσεων συγκρίσιμη με αυτήν που βασίστηκε στην έκθεση Brahimi το 2000. Αντί αυτού, υπήρξε μια πιο ad hoc διαδικασία, με την οποία η γραμματεία του ΟΗΕ και τα κράτη μέλη προώθησαν μια σειρά σταδιακών αλλαγών που επηρεάζουν συγκεκριμένες πτυχές της διατήρησης της ειρήνης. Έχει δοθεί έμφαση στη βελτίωση της ποιότητας της υλικοτεχνικής υποστήριξης στις αποστολές του ΟΗΕ. Το Τμήμα Υποστήριξης Πεδίου (που διαχωρίστηκε από το Υπουργείο Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων το 2007) έχει αναπτύξει και αρχίσει να εφαρμόζει μια Παγκόσμια Στρατηγική Υποστήριξης Πεδίου, με στόχο τον εξορθολογισμό των αλυσίδων εφοδιασμού του ΟΗΕ. Αυτό είχε θετική επίδραση στο κόστος και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών προμηθειών του οργανισμού και συνέβαλε στον περιορισμό του ειρηνευτικού προϋπολογισμού σε μια εποχή γενικής λιτότητας. Υπήρξαν επίσης προσπάθειες για τη μείωση της εξάρτησης των αποστολών του ΟΗΕ στις βασικές δυνάμεις ασφαλείας. Για παράδειγμα έχει δοθεί έμφαση εδώ και μερικά χρόνια στη μείωση της εξάρτησης του ΟΗΕ από την παροχή στρατιωτικής ασφάλειας, αυξάνοντας τον αριθμό των αστυνομικών στις αποστολές του. Από τον Ιανουάριο του 2008, υπήρχαν 11.239 αστυνομικοί σε επιχειρήσεις του ΟΗΕ (2.010, ή 18% ήταν στο Κοσσυφοπέδιο). Μέχρι τον Δεκέμβριο του 2011, υπήρχαν 14.301, παρά το γεγονός ότι τα Ηνωμένα Έθνη παρέδωσαν τα αστυνομικά καθήκοντα στο Κοσσυφοπέδιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση στα τέλη του 2008. Ο αριθμός των

σχηματισμένων αστυνομικών μονάδων (FPU⁵¹) ικανών να αντιμετωπίσουν τη δημόσια αναταραχή υπό τη διοίκηση του ΟΗΕ έχει αυξηθεί από εννέα μονάδες το 2000 σε 71 εξουσιοδοτημένες FPU το 2016, με πάνω από 10.000 αστυνομικούς (UN Department of Peace Operations 2019).

Μια άλλη προτεραιότητα ήταν να καταστούν οι αποστολές των Ηνωμένων Εθνών περισσότερο καθοδηγούμενες από πληροφορίες, αυξάνοντας την επίγνωση της κατάστασης των διοικητών δυνάμεων και επιτρέποντάς τους να αναπτύξουν μικρότερες δυνάμεις πιο αποτελεσματικά. Αν και ο ΟΗΕ δεν διαθέτει (ούτε είναι πιθανό να αναπτύξει) μια ισχυρή ικανότητα πληροφοριών, έχει σημειώσει κάποια πρόοδο στη βελτίωση της ροής και της ανάλυσης πληροφοριών τα τελευταία χρόνια. Η τρέχουσα αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στο Νότιο Σουδάν (UNMISS) έχει σχεδιαστεί ρητά για να χρησιμοποιήσει μηχανισμούς εντοπισμού συγκρούσεων και έγκαιρης προειδοποίησης για να κατευθύνει την ανάπτυξη μιας σχετικά μικρής στρατιωτικής δύναμης για τον χειρισμό των επικείμενων κρίσεων και είναι γενικά αποδεκτό, ότι έχουν συγκεντρωθεί και αξιολογηθεί αποτελεσματικά οι πληροφορίες. Η Ταξιαρχία Παρέμβασης στη MONUSCO και η ανάπτυξη της MINUSMA τονίζουν επίσης τη σημασία των πληροφοριών, οι οποίες απαιτούνται για την αντιμετώπιση των επαναστατών και την προστασία των πολιτών. Συνολικά, η ικανότητα των ΗΕ για ανάλυση πληροφοριών είναι σχετικά ισχυρή, καθόσον οι πολλές χιλιάδες υπαλλήλων που έχουν αναπτυχθεί σε όλο τον κόσμο αποτελούν μία σημαντική ανθρώπινη πηγή πληροφοριών για την παρακολούθηση των εξελίξεων στο πεδίο. Η ικανότητά της να συλλέγει πληροφορίες, από την άλλη πλευρά, είναι πολύ περιορισμένη. Η πρόοδος για τη χρήση drone παρακολούθησης στη ΛΔΚ αποτέλεσε σημαντική πρόοδο, αλλά ο ΟΗΕ δεν διαθέτει ικανοποιητικό εξοπλισμό υψηλής τεχνολογίας, γεγονός που είναι πιθανό να δημιουργήσει σημαντική πρόκληση για τον ΟΗΕ σε μελλοντικές επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης (Rietjens and Dorn 2017).

Οι βελτιώσεις στον τομέα της εφοδιαστικής, της πολιτικής ικανότητας και της συνειδητοποίησης της κατάστασης, συντελούν ενδεχομένως στη μείωση της τακτικής επιβάρυνσης της στρατιωτικής διατήρησης της ειρήνης. Ωστόσο, ορισμένοι αξιωματούχοι του ΟΗΕ και κράτη μέλη έχουν υποστηρίξει μια

---

⁵¹ Formed police units

στρατηγική αλλαγή στη διαχείριση κρίσεων του ΟΗΕ, προς *περιορισμένες μη στρατιωτικές εναλλακτικές λύσεις έναντι της μεγάλης κλίμακας* επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης. Έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στο δυναμικό των Ειδικών Πολιτικών Αποστολών του ΟΗΕ (SPMs⁵²), που αποτελούνται κυρίως από μη στρατιωτικό προσωπικό, μερικές φορές επικουρούμενο από στρατιωτικούς παρατηρητές για την επίβλεψη των ειρηνευτικών διαδικασιών και των έργων οικοδόμησης κράτους, όπως αυτά στο Νεπάλ και τη Λιβύη. Ο ΟΗΕ εκτελεί επί του παρόντος δεκαέξι επιτόπιες SPM⁵³, τον μεγαλύτερο αριθμό πολιτικών αποστολών, που έχει οργανώσει ταυτόχρονα ο οργανισμός.

Προς το παρόν, υπάρχει μια γενική αναγνώριση ότι οι SPM δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τη στρατιωτική διατήρηση της ειρήνης σε όλες τις περιπτώσεις. Η παρουσία επιθετικών ελικοπτέρων και δυνάμεων κρούσης του ΟΗΕ (εκτός από τις γαλλικές δυνάμεις που αναπτύχθηκαν μέσω της επιχείρησης Licorne⁵⁴) στην Ακτή του Ελεφαντοστού, για παράδειγμα, ήταν τελικά κρίσιμη για τον περιορισμό της κρίσης εκεί, καθόσον μια καθαρά πολιτική παρουσία δεν θα είχε το ίδιο αποτέλεσμα. Ωστόσο, υπάρχει επίσης μια νέα έμφαση στα έγγραφα πολιτικής του ΟΗΕ ότι οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ πρέπει να συμμετέχουν σε διαμεσολάβηση και προληπτική διπλωματία - καθώς και να συμβάλλουν στην οικοδόμηση της ειρήνης, εκτός από τη βασική τους λειτουργία ασφάλειας. Υπάρχει επίσης μια αναδυόμενη εστίαση στο πώς τα Ηνωμένα Έθνη μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις στρατιωτικές τεχνολογίες πιο αποτελεσματικά για να εκπληρώσουν τις εντολές τους. Εκτός από τα drone, τα συστήματα γεωγραφικής απεικόνισης, τις δορυφορικές εικόνες, τα ραντάρ, τις κάμερες και τα δίκτυα καταγραφής και μετάδοσης της τακτικής εικόνας θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν περαιτέρω σε ειρηνευτικές αποστολές για την ενίσχυση της ικανότητας παρακολούθησης και της αποτελεσματικής εκτέλεσης των εντολών των EYE (ALEXANDRA NOVOSSELOFF AND LISA SHARLAND 2019).

Συνολικά, οι χώρες των Ηνωμένων Εθνών και τα κράτη που συνεισφέρουν στρατιωτικές και αστυνομικές δυνάμεις στις EYE, πρέπει να προσαρμοστούν στη

---

⁵² Special Political Missions

⁵³ https://dppa.un.org/sites/default/files/dpa_ousg_4561_r10_jul20.pdf

⁵⁴ Το Opération Licorne ήταν το όνομα της ειρηνευτικής επιχείρησης των Γαλλικών Ενόπλων Δυνάμεων για την υποστήριξη της επιχείρησης των Ηνωμένων Εθνών στην Ακτή του Ελεφαντοστού. Οι γαλλικές δυνάμεις έχουν τοποθετηθεί στη χώρα από λίγο μετά το ξέσπασμα του εμφυλίου πολέμου της Ακτής του Ελεφαντοστού.

νέα πραγματικότητα. Το μπλε κράνος και η σημαία των Ηνωμένων Εθνών δεν προσφέρουν πλέον «Φυσική» προστασία. Τα περιβάλλοντα ανάπτυξης των ειρηνευτικών δυνάμεων διαθέτουν πλέον ένοπλες ομάδες, τρομοκράτες, οργανωμένο έγκλημα, συμμορίες, εγκληματική και πολιτική εκμετάλλευση και άλλες απειλές. Η εποχή της διατήρησης της ειρήνης «τύπου Κεφάλαιο VI» έχει τελειώσει, αλλά τα Ηνωμένα Έθνη που συνεισφέρουν στρατιωτικές και αστυνομικές δυνάμεις εξακολουθούν να είναι προσηλωμένα στο «σύνδρομο κεφαλαίου VI». Εάν τα Ηνωμένα Έθνη και κράτη διάθεσης δυνάμεων T / PCC⁵⁵ δεν αλλάξουν τη νοοτροπία τους, διατρέχουν κινδύνους και δείχνουν απροθυμία να αντιμετωπίσουν αυτές τις νέες προκλήσεις, στέλλοντας συνειδητά στρατεύματα στο δρόμο της αποτυχίας και των απωλειών (Gowan and Gleason, UN Peacekeeping: The Next Five Years 2012).

Στο μέλλον, η εστίαση των ειρηνευτικών επιχειρήσεων πιθανότατα θα μετατοπιστεί περισσότερο προς την Αφρική και ίσως να επιστρέψει σε κάποιο βαθμό στη Μέση Ανατολή. Αυτή η μετατόπιση είναι πιθανή, επειδή οι περισσότερες ένοπλες συγκρούσεις στον κόσμο πραγματοποιούνται στις δύο παραπάνω περιοχές. Επιπλέον, το επίκεντρο των προσπαθειών καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο συνεργασίας μεταξύ των μόνιμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Σε έναν ολοένα και περισσότερο πολυπολικό κόσμο, οι μεγάλες δυνάμεις είναι λιγότερο πρόθυμες να επιτρέψουν τη διεξαγωγή ειρηνευτικών επιχειρήσεων κοντά στις δικές τους γεωγραφικές περιοχές. Αντίθετα η Αφρική, λόγω της επικρατούσας σε αυτή κατάστασης αποτελεί εξαίρεση από αυτή την άποψη, για το λόγο αυτό οι μεγάλες δυνάμεις επιδιώκουν να δημιουργήσουν σταθερότητα στις εν λόγω περιοχές, γιατί επιπλέον αυτές έχουν και κοινά συμφέροντα, που αποβλέπουν στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας καθώς και την πάταξη των διεθνών εγκληματικών δικτύων. Οι χώρες της Αφρικής βέβαια υποστηρίζουν επίσης ισχυρές επιχειρήσεις αλλά και οι μεγάλες δυνάμεις αποδεικνύεται ότι είναι ικανές να αναλάβουν αποφασιστική και αποτελεσματική δράση όταν φυσικά συμφωνούν. Το γεγονός αυτό είναι εμφανές τόσο από τον αριθμό των επιχειρήσεων που έχουν γίνει από τις μεγάλες δυνάμεις στις χώρες της Αφρικής, αλλά κυρίως από τον αριθμό του προσωπικού που έχει αναπτυχθεί με βασική επιδίωξη, τη δημιουργία σταθερότητας και την αποτροπή της

---

⁵⁵ Troop- and Police-Contributing Countries

τρομοκρατίας. Η παραπάνω εξέλιξη αποσκοπεί επίσης στην αποτροπή των νέων μορφών πολέμου, που στρέφονται κατά του άμαχου πληθυσμού και τείνουν να επικρατήσουν, απειλώντας να ανατρέψουν την σταθερότητα του διεθνούς συστήματος.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Blair, Stephanie, και Ann Fitz-Gerald. *Stabilisation and Stability Operations: A Literature Review*. Cranfield: Centre for Security Sector Management, Cranfield University, 2009.

Netherlands Institute of International Relations Clingendael. *Peacekeeping operations in a changing world*. Clingendael Strategic Monitor Project, Een wankele wereldorde: Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2015.

Rietjens, Sebastiaan, και Walter A Dorn. «The Evolution of Peacekeeping Intelligence: The UN's Laboratory in Mali.» Στο *Perspectives on Military Intelligence from the First World War to Mali*, 197-219. 2017.

STANDING SENATE COMMITTEE ON NATIONAL SECURITY AND DEFENCE. *UN Deployment: PRIORITIZING COMMITMENTS AT HOME AND ABROAD*. Journals of the Senate, 2016.

Alexander Nikitin. *INTERNATIONAL INTERVENTION IN CONFLICTS UN, OSCE, EU, NATO, CSTO PEACEKEEPING POLICIES*. VALDAI DISCUSSION CLUB REPORT, MOSCOW: Valdai Discussion Club, 2017.

ALEXANDRA NOVOSSELOFF AND LISA SHARLAND. *Partners and Competitors: Forces Operating in Parallel to UN Peace Operations*. International Peace Institute, 2019.

Andreu Solà-Martín Tom Woodhouse. *The United Nations, armed conflict and peacekeeping*. Open University of Catalonia Foundation,

Australian Civil-Military Centre. *Partnering for Peace Australia's peacekeeping and peacebuilding experiences in the Autonomous Region of Bougainville in Papua New Guinea, and in Solomon Islands and Timor-Leste*. Australian Civil-Military Centre, 2012.

BAKRADZE, Dr. David. *Analysis of the Different Models of Peace Support Operations and Forms of NATO Involvement, as a Part of a New Security Architecture*. 1999-2001 FINAL REPORT, Tbilisi: NATO-EAPC RESEARCH FELLOWSHIP , 2001.

Berkman, Tobias C, και William Durch J Durch . *WHO SHOULD KEEP THE PEACE? PROVIDING SECURITY FOR TWENTY-FIRST-CENTURY PEACE OPERATIONS*. Washington, DC : The Henry L. Stimson Center, 2006.

Bratersky , M. «Russia and Peacekeeping Operations: Conceptual and Practical Components of Russia's Policy.» *International Organisations Research Journal*, 2018: 157-170.

Bratersky M. « Russia and Peacekeeping Operations: Conceptual and Practical Components.» *International Organisations Research Journal* vol. 13, no 1, 2018: 157–170.

Canada House of Commons. *CANADA'S ROLE IN INTERNATIONAL PEACE OPERATIONS AND CONFLICT RESOLUTION*. Report of the Standing Committee on National Defence, Canada House of Commons, 2019.

Charles T. Calli. *The Evolution of Peacebuilding: Improved Ideas and Institutions?* United Nations University Centre for Policy Research, 2015.

Chiyuki Aoi. *Peace Support Operations: Contemporary Challenges and the Role of Japan*. RIPS Policy Perspectives No. 3, Tokyo: Research Institute for Peace and Security, 2007.

Dale Stephens. «Counterinsurgency and Stability Operations A New Approach to Legal Interpretation.» *International Law Studies Volume 86*, χ.χ.: 289-321.

Department of Defense. *Military Support to Stabilization, Security, Transition, and Reconstruction (SSTR) Operations Joint Operating Concept*. Department of Defense, 2006.

Department of Peacekeeping Operations and Department of Field Support. *A NEW PARTNERSHIP AGENDA Charting a New Horizon for UN Peacekeeping*. New York: UN, 2009.

Department of Peacekeeping Operations and Department of Field Support. *the new horizon initiative: Progress Report No. 2*. New York: UN, 2011.

Department of State's Office of U.S, USAID, Department of Defense . «A FRAMEWORK FOR MAXIMIZING THE EFFECTIVENESS OF U.S. GOVERNMENT EFFORTS TO STABILIZE CONFLICT AFFECTED AREAS.» Stabilization Assistance Review, 2018.

Department of the Army, ADP 3-07. *STABILITY ADP 3-07*. Washington, DC: Department of the Army, 2019.

Department of the Army, FM 100-23. *PEACE OPERATIONS*. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, 1994.

Department of the Army, FM 100-5,. *OPERATIONS*. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army, 1993.

Department of the Army, FM 3-07. *Stability*. Washington, DC: Headquarters, Department of the Army , 2014.

Dick Zandee Kimberley Kruijver . *The European Intervention Initiative Developing a shared strategic culture for European defence*. Clingendael Report, The Hague: Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael', 2019.

Elor Nkereuwem. *Nontraditional Actors CHINA AND RUSSIA IN AFRICAN PEACE OPERATIONS*. Policy Brief, STIMSON CENTER, 2017.

General Assembly Security Council. *Report of the High-level Independent Panel on Peace Operations on uniting our strengths for peace: politics, partnership and people*. A/70/95–S/2015/446, UN, 2015.

Georgia Holmer . *Counter violent extremism (CVE) a Peacebuilding Perspective*. report, Washington, DC: United States Institute of Peace, 2013.

Gowan, Richard , και Megan Gleason. *UN Peacekeeping: The Next Five Years*. New York: New York University Center on International Cooperation, 2012.

GRIFFIN, STUART GRIFFIN. «Iraq, Afghanistan and the future of British military doctrine: from counterinsurgency to Stabilization.» *International Affairs*, 17 Μάρτιος 2011: 317-333.

Haneef Atmar and Jonathan Goodhand. *Aid, Conflict and Peacebuilding in Afghanistan*. International Alert , 2002.

HEADQUARTERS DEPARTMENT OF THE ARMY. *STABILITY OPERATIONS FM 3-07*. Washington, DC: Department of the Army , 2008.

Headquarters United States Marine Corps. *MCWP 3-03 Stability Operations*. Washington, D.C: DEPARTMENT OF THE NAVY, 2018.

HEADQUARTERS, DEPARTMENT OF THE ARMY. *Stability Operations and Support Operations (FM 3-07)*. Washington, DC: DEPARTMENT OF THE ARMY, 2003.

High Level Independent Panel on UN Peace Operations. *Report of the High-level Independent Panel on Peace Operations on uniting our strengths for peace: politics, partnership and people*. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects, N.Y: United Nations General Assembly Security Council, 2015.

Jake Sherman. *Action for Peacekeeping: One Year into the Implementation of the Declaration of Shared Commitments* . N.Y: INTERNATIONAL PEACE INSTITUTE (IPI) , 2019.

Jason E. Fritz. *U.S. Peacebuilding in Afghanistan*. Institute for foreign policy analysis, 2011.

John Mackinlay, Terence McNamee and Greg Mills. *International Peace-Building for the 21st Century The Tswalu Protocol and Background Papers*. Whitehall Report 2-08, London: The Royal United Services Institute, 2008.

Lakhdar Brahim. *Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects*. Fifty-fifth session, N.Y: United Nations General Assembly Security Council, 2000.

Lieutenant General (Retired) Carlos Alberto dos Santos. «Improving Security of United Nations Peacekeepers: We need to change the way we are doing business.» *UN Peacekeeping*. 19 Δεκέμβριος 2017. https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/improving_security_of_united_nations_peacekeepers_report.pdf (πρόσβαση Νοέμβριος 2020).

NATO. *PEACE SUPPORT OPERATIONS AJP-3.4.1*. NATO, 2001.

NATO. *THE ALLIANCE'S ROLE IN PEACEKEEPING AND PEACE-SUPPORT OPERATIONS*. handbook, NATO, 2006.

Patrice Sartre. *Making UN Peacekeeping More Robust: Protecting the Mission, Persuading the Actors*. New York: International Peace Institute, 2011.

Pearson Peacekeeping Centre. *Then and Now: Understanding the Spectrum of Complex Peace Operations*. Ottawa, Ontario: Pearson Peacekeeping Centre, 2008.

Professor Tom Woodhouse University of Bradford, UK. *Peacekeeping and International Conflict Resolution*. Williamsburg, VA 23185 USA: Peace Operations Training Institute, 2015.

Rainer L. Glatz, Wibke Hansen, Markus Kaim and Judith Vorrath. *Missions in a Changing World The Bundeswehr and Its Operations Abroad*. SWP Research Paper 6, German Institute for International and Security Affairs, 2018.

Richard Gowan and Ian Johnstone. *New Challenges for Peacekeeping: Protection, Peacebuilding and the "War on Terror"*. International Peace Academy, 2007.

Ruth Wedgwood. «United Nations Peacekeeping Operations and the Use of force.» *Washington University Journal of Law & Policy*, 2001: 69-89.

smit, timo, sofia ferrari, και jaïr van der lijn. *TRENDS IN MULTILATERAL PEACE OPERATIONS, 2019*. SIPRI Fact Sheet, STOCKHOLM: STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE, 2020.

stabilisation Unit. *RESPONDING TO STABILISATION CHALLENGES IN HOSTILE AND INSECURE ENVIRONMENTS: LESSONS IDENTIFIED BY THE UK'S STABILISATION UNIT*. LESSONS IDENTIFIED, London: stabilisation Unit, 2010.

Timothy R. Reese Colonel, Armor Director, Combat Studies Institute. *The US Military's Experience in Stability Operations, 1789-2005*. Fort Leavenworth, Kansas: Combat Studies Institute Press, χ.χ.

Trevor Findlay. *The Use of Force in UN Peace*. OXFORD UNIVERSITY PRESS, 2002.

U.S. Institute of Peace. «The Kigali Principles on the Protection of Civilians.» *Policy, Learning and Strategy Center*. Washington, DC: Policy, Learning and Strategy Center, 2016. 2.

UK Department for International Development. *Building Stability Overseas Strategy*. London: Department for International Development, the Foreign and Commonwealth Office and the Ministry of Defence, 2011.

UK Development, Concepts and Doctrine Centre . *A GUIDE TO JOINT DOCTRINE PUBLICATION 3-40 SECURITY AND STABILISATION: THE MILITARY CONTRIBUTION* . Ministry of Defence , 2010.

UK Development, Concepts and Doctrine Centre Ministry of Defence. *JDN 5/11 Peacekeeping: An evolving role for military forces* . Ministry of Defence, 2011.

UN Department of Peace Operations. *Current and Emerging Uniformed Capability Requirements for United Nations*. N.Y: UNITED NATIONS, 2019.

UN Department of Peace Operations. *Current and Emerging Uniformed Capability Requirements for United Nations Peacekeeping*. EXECUTIVE SUMMARY, UN, 2019.

UN General Assembly Security Council. *GENERAL FRAMEWORK AGREEMENT FOR PEACE IN BOSNIA AND HERZEGOVINA*. AGREEMENT FOR PEACE , UN, 1995.

UN, Peacekeeping Operations Principles and Guidelines. *United Nations Peacekeeping Operations Principles and Guidelines*. New York, NY 10017: Department of Peacekeeping Operations, 2008.

UN, Initiative on Action for Peacekeeping,. «Secretary-General's Initiative on Action for Peacekeeping.» *Declaration of Shared Commitments on UN Peacekeeping Operations*. n.d n.d 2018. <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/a4p-declaration-en.pdf> (πρόσβαση Σεπτέμβριος 2020).

United Nations Department of Peace Operations. *Policy The Protection of Civilians in United Nations Peacekeeping*. Policy , N.Y: Department of Peace Operations, 2019.

United Nations Department of Peacekeeping Operations/Department of Field Support. *Use of Force by Military Components in United Nations Peacekeeping Operations*. UN, 2017.

United Nations General Assembly. *In larger freedom: towards development, security and human rights for all*. Follow-up to the outcome of the Millennium Summit, N.Y: United Nations , 2005.

United Nations General Assembly, World Summit Outcome,. *2005 World Summit Outcome*. A/RES/60/1, N.Y: United Nations, 2005.

United Nations Peacekeeping. *UNITED NATIONS ORGANIZATION STABILIZATION MISSION IN THE DR CONGO*. 2020. <https://monusco.unmissions.org/en/background> (πρόσβαση Νοεμβρίου 2, 2020).

United Nations Security Council, Resolution 2100. *Resolution 2100*. operation of MINUSMA, UN, 2013.

United Nations, Resolution 1925. *Resolution 1925*. Resolution, N.Y: UN Security Council, 2010.

United Nations, Resolution 2086 . *Resolution 2086*. Resolution, N.Y: UN Security Council , 2013.

United Nations, Resolution 2149. *Resolution 2149*. Resolution , N.Y: UN Security Council, 2014.

US DEPARTMENT OF DEFENSE, JOINT OPERATING CONCEPT. *IRREGULAR WARFARE: COUNTERING IRREGULAR THREATS*. washington dc: DEPARTMENT OF DEFENSE, 2010.

US DoD. *Military Support to Stabilization, Security, Transition, and Reconstruction (SSTR) Operations Joint Operating Concept*. washington: US DoD, 2006.

USA Department of Defense. *STABILIZATION DOD DIRECTIVE 3000.05*. USA DoD , 2018.

Volker C. Franke Robert H. Dorff. *CONFLICT MANAGEMENT AND PEACEBUILDING: PILLARS OF A NEW AMERICAN GRAND STRATEGY*. Ashburn Drive, Carlisle: The United States Army War College press, 2013.

Volker Franke. «THE PEACEBUILDING DILEMMA:CIVIL-MILITARY COOPERATION IN STABILITY OPERATIONS.» *International Journal of Peace Studies*, 2006: Volume 11, Number 2.

WEBBER, JAMES SPERLING AND MARK. «NATO: from Kosovo to Kabul.» *International Affairs* 85, 3 2009: 491-511.

Wedgwood, Ruth. «The Evolution of United Nations Peacekeeping.» *Cornell International Law Journal*, 1995: Vol. 28: Iss. 3, Article 3.

Women In International Security (WIIS) and Georgetown University. *STABILIZATION AND POST-CONFLICT OPERATIONS: THE ROLE OF THE MILITARY*. conference brief, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, 2004.

Zürcher, Christoph. *30 years of Chinese peacekeeping*. CIPS report, Ottawa: Centre for International Policy Studies (CIPS), 2019.